

การรายงานอายุและเดือน ปีเกิดในประเทศไทย : หลักฐานจาก
การสำรวจประชากรและการอนามัย ปี พ.ศ. 2530

นภาพร ชโยวรรณ
จอห์น โนเดล

304.61
ว197ก

รี
ลย์

การรายงานอายุและเดือน ปีเกิดในประเทศไทย : หลักฐานจาก
การสำรวจประชากรและการอนามัย ปี พ.ศ. 2530

นภาพร ชโยวรรณ
จันทน์ โนนกุล

สถาบันประชากรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พฤศจิกายน 2534

IPS Publication No.187/34

เอกสารฉบับ ทนายเลข 187/34

๒๐๔.๖๑

๒๖/๑๗๗

๕๙ ส.ก. ๒๕๓๕

๓ ๐๖๒๗๔๙

1. คำนำ

ในบรรดาลักษณะพื้นฐานทางประชากรทั้งหลายที่ใช้สำหรับการศึกษาทางประชากรนั้น ไม่มีอะไรจะสำคัญไปกว่าอายุและเพศ ขณะที่เพศของบุคคลเป็นลักษณะที่สังเกตเห็นได้ง่าย และมักไม่ค่อยมีการรายงานผิด แต่การรายงานอายุนั้น เป็นที่ทราบกันดีว่ามีปัญหา ลักษณะและระดับของความคลาดเคลื่อนในการรายงานอายุนั้นจะแตกต่างกันไปในแต่ละประชากร อย่างไรก็ตาม ดังที่ Ewbank (1981, หน้า 1) ได้ตั้งข้อสังเกตในรายงานการทบทวนวรรณกรรมของการศึกษาเรื่องนี้ของเข่า ทั้งๆที่การรายงานอายุผิดสำหรับงานวิจัยทางประชากรนับ เป็นเรื่องสำคัญ แต่การศึกษาเกี่ยวกับลักษณะและความมากน้อยของปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการรายงานอายุนั้น ยังมีไม่มาก

เมื่อ เปรียบเทียบกับประเทศที่กำลังพัฒนาอื่นๆอีกหลายประเทศแล้ว นับว่าประเทศไทยมีการรายงานอายุและเดือน ปีเกิดที่ค่อนข้างจะถูกคั่งและสมบูรณ์ เพราะในประเทศไทย การรู้วัน เดือน ปีเกิด และอายุ นับว่าเป็นเรื่องสำคัญ กล่าวคือ การเรียกบุคคลหรือการนับญาติ มักจะใช้อายุเป็นตัวกำหนด นอกจากนี้การไปหาหมอ ซึ่ง เป็น เรื่องที่นิยมกันอย่างมากในสังคมไทย โดยเฉพาะเพื่อกำหนดฤกษ์วันแต่งงาน หรืองานบวชนั้น ต้องให้ข้อมูลวัน เดือน ปีเกิด หรือแม้แต่วลาดกฟากของบุคคลที่เกี่ยวข้องแก่โหรหรือหมอ เพื่อเป็น เครื่องกำหนดหรือเป็นพื้นฐานคำนวณฤกษ์ ประกอบกับการฉลองวันเกิดก็ดูเหมือนจะเป็นที่นิยมกันมากขึ้น ถึงแม้ว่าการฉลองวันเกิดจะยังไม่เป็นที่แพร่หลายทั่วไปในสังคมไทย ยกเว้นคนในเมืองหรือกรุงเทพฯ

การวิจัยที่ผ่านมา สะท้อนว่า การรายงานอายุของคนไทยมีความสำคัญอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ อายุปัจจุบันที่รายงานมักเป็นอายุอย่างมากกว่าอายุเดิม เมื่อวันเกิดครั้งสุดท้าย ซึ่งอายุอย่างหลัง เป็นอายุที่นักประชากรจะใช้กันทั่วไป การที่คนไทยดูเหมือนจะนิยมนับอายุอย่างมีเหตุผลหลายประการ ประการแรก คนไทยนับอายุปัจจุบันในรูปอายุที่จะถึงในวันเกิดครั้งหน้า โดยรู้ตัว (1) และถ้ามีการชั่งถึงอายุที่รายงานก็จะบอกว่า เป็นอายุอย่าง เหตุผลนี้ได้มีการอ้างถึงในการศึกษาที่ผ่านมาเกี่ยวกับการรายงานอายุ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจหรือการสัมภาษณ์ ซึ่งพบว่าคนไทยมีแนวโน้มจะรายงานอายุที่มากกว่าความเป็นจริง 1 ปี (Chamratrithirong, Debavalya and Knodel, 1978) อย่างไรก็ตาม ในรายงานฉบับนี้ได้แสดงว่าเหตุผลที่น่าจะสำคัญกว่าเหตุผลที่อธิบายโดยการศึกษาก่อนๆ เกี่ยวกับแนวโน้มการรายงานอายุมากกว่าความเป็นจริง 1 ปี คือการนับอายุปัจจุบันมักจะเป็นการนับโดยการคำนวณอย่างง่าย ด้วยการลบปีปัจจุบันออกจากปีเกิดโดยไม่คำนึงว่าได้เวียนมาครบเดือนหรือวัน เกิดแล้วหรือยัง การคำนวณอายุดังกล่าว

น่าจะเกี่ยวข้องกับการไม่ค่อยให้ความสำคัญกับวันเกิดในหมู่คนไทยส่วนใหญ่ (Phongphit and Hawison, 1990 หน้า 24)

การที่ประเทศไทยมีการใช้ทั้งระบบเก่า (การนับเดือนทางจันทรคติและปีนักษัตร 12 ปี) และระบบใหม่ [นับเดือนแบบตะวันตกหรือสากล และปีพุทธศักราช (พ.ศ.)] ในการนับเดือนและปี ทำให้นักวิจัยทางประชากรประสบความยุ่งยากในการกำหนด เดือน ปีเกิด และคำนวณอายุจากเดือน ปีเกิดที่รายงาน สำหรับคนไทยโดยทั่วไป กล่าวได้ว่าทั้งสองระบบนี้มีความสำคัญในการใช้นับเดือน ปีเกิด เช่น เมื่อต้องรายงานเดือน ปีเกิด ที่ไปเกี่ยวข้องกับระบบราชการ ปกติจะใช้ระบบสมัยใหม่ แต่เมื่อไปหาหมอดูหรือโหราการนับเดือนปีเกิดจะใช้ระบบเก่า ในใบแจ้งเกิดมีช่องสำหรับกรอกเดือน ปีเกิด ที่ใช้ทั้งระบบเก่าและใหม่

ถ้าทราบปี พ.ศ. เกิดกับ เดือนเกิด (ซึ่งนับแบบตะวันตก) จะสามารถคำนวณอายุได้โดยตรงและสามารถแปลงปีเกิดให้เป็นปี ค.ศ. โดยการลบ 543 ออกจากปี พ.ศ. ที่เกิด และปรับเรื่องเวลาของการเริ่มต้นเปลี่ยนปี ซึ่งเคยเปลี่ยนเมื่อวันที่ 1 เมษายน มาเป็นวันที่ 1 มกราคมในปี พ.ศ. 2484 (2) การแปลงปีนักษัตรและเดือนทางจันทรคติให้เป็นปี พ.ศ. และเดือนสากลมีปัญหา เพราะความไม่แน่นอนเกี่ยวกับวัน เดือนที่ปีนักษัตรเปลี่ยนปีใหม่ และเพราะเดือนทางจันทรคติไม่คงที่เหมือนเดือนสากล นอกจากนี้ เดือนทางจันทรคติเดือนแรก (เดือนอ้าย) ของภาคเหนือจะเริ่มเร็วกว่าของภาคอื่นอยู่ประมาณ 2 เดือน (3)

รายงานฉบับนี้จะศึกษาถึง การรายงานอายุและ เดือน ปีเกิดของสตรีไทย โดยใช้ข้อมูลการสำรวจประชากรและการอนามัยปี พ.ศ. 2530 หลังจากการบรรยายถึงแหล่งข้อมูลและลักษณะของข้อมูลแล้ว จะนำเสนอผลของการวิเคราะห์เป็น 3 ส่วน ส่วนแรก จะศึกษาลักษณะต่างๆของการรายงานเดือน ปีเกิดของสตรีเคยสมรสและของบุตร ซึ่งเป็นข้อมูลที่รายงานโดยสตรีเคยสมรส การวิเคราะห์เดือนและปีเกิดที่รายงาน จะให้ความสนใจเกี่ยวกับความสมบูรณ์ของข้อมูล และแบบของเดือนและปีเกิดที่รายงานว่าเป็นการรายงานที่ใช้ระบบเก่า (เดือนทางจันทรคติและปีนักษัตร) หรือระบบใหม่ (เดือนสากลและปี พ.ศ.) กันมากน้อยแค่ไหน สำหรับการรายงานเดือนและปีเกิดของบุตร การวิเคราะห์จะให้ความสนใจเกี่ยวกับแหล่งที่มาของข้อมูลว่า การให้ข้อมูลเดือนและปีเกิดของบุตรนั้น เป็นการให้โดยการรายงานโดยสตรีซึ่งเป็นมารดาเองหรือเป็นการคัดลอกจากใบเกิด หรือทะเบียนบ้าน (จากเอกสารทางราชการ) และจะดูถึงความสมบูรณ์ของข้อมูลที่รายงาน ส่วนที่สอง จะศึกษาแบบแผนการรายงานอายุในระดับรวม โดยจะพิจารณาเรื่องระดับการกองหรือกระจุกตัวของอายุของสมาชิกในครัวเรือน ของสตรีเคยสมรสและของบุตร

นอกจากนี้ จะศึกษาถึงว่ามีภาระรายงานอายุของเด็กด้วยหน่วยที่ต่ำกว่าปีมาน้อยแค่ไหน ส่วนที่สาม จะเปรียบเทียบอายุรายงานกับอายุแก้ไขซึ่งคำนวณจาก เดือนและปี เกิดที่รายงานของสตรี เคยสมรสและของบุตรที่ยังมีชีวิต โดยจะดูความแตกต่างของแบบแผนการรายงานอายุ ตามลักษณะภูมิหลังของสตรี

การศึกษาชิ้นนี้ ปรากฏผลการวิจัยหลายอย่างที่อาจนำไปกล่าวอ้างทั่วไป ซึ่งนับว่ามีส่วนสำคัญต่อการเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับการรายงานอายุและ เดือน ปี เกิดของคนไทย อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์ในรายละเอียดของหัวข้อเหล่านี้ จำเป็นต้องคำนึงถึงวัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละกลุ่มประชากรด้วย ผลการวิจัยส่วนใหญ่ที่พบในการศึกษานี้ จึงเป็นเรื่องเฉพาะของประเทศไทยเท่านั้น อย่างไรก็ตาม บทเรียนทั่วไปที่สำคัญซึ่งได้จากการวิเคราะห์นี้คือการรายงานอายุและ เดือน ปี เกิด เป็นเรื่องที่ซับซ้อนกว่าที่คิด แม้ในสังคมที่คนส่วนใหญ่จะทราบเดือนและปี เกิดของตนเองอย่างสังคมไทยก็ตาม

2. แหล่งและลักษณะของข้อมูล

การสำรวจประชากรและการอนามัยในประเทศไทย (TDHS) ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนมีนาคม-มิถุนายน พ.ศ. 2530 โดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การสำรวจดังกล่าว เก็บข้อมูลพื้นฐานต่างๆ รวมทั้งอายุของสมาชิกทุกคนจากครัวเรือนตัวอย่างที่สัมภาษณ์ได้ทั้งหมด 9,045 ครัวเรือน และสัมภาษณ์สตรีเคยสมรสอายุ 15-49 ปี จำนวน 6,775 รายเกี่ยวกับพฤติกรรมทางประชากรและการอนามัย ตัวอย่างของการสำรวจจะเป็นการเลือกในลักษณะที่ว่าจะให้ค่าประมาณ ซึ่งเป็นตัวแทนประชากรของแต่ละภาคใน 4 ภาคของประเทศไทย และกรุงเทพมหานคร รวมทั้งของเขตเมืองและชนบท ผลการประมาณระดับประเทศจะได้โดยการให้ค่าถ่วงน้ำหนักที่เหมาะสม (4) การศึกษานี้ บางครั้งจะเสนอผลที่ถ่วงน้ำหนักแล้ว บางครั้งจะไม่ถ่วงน้ำหนักขึ้นอยู่กับเป้าหมายของการวิเคราะห์ในแต่ละส่วน (5) ผลของการวิเคราะห์จะระบุไว้ใต้ตารางว่า เป็นผลที่ถ่วงน้ำหนักหรือไม่

การสำรวจประชากรและการอนามัยในประเทศไทย เก็บข้อมูลเพิ่มเติมหลายอย่างซึ่งทำให้ได้ข้อมูลที่สามารนำมาศึกษาวิเคราะห์การรายงานอายุและ เดือน ปี เกิด ในแบบสอบถามจะถามสตรีเคยสมรสถึง เดือนและปี เกิดรวมทั้งอายุของสตรีเอง นักสำรวจได้รับการอบรมให้บันทึกในรายละเอียดถึง เดือน ปี เกิดและอายุตามที่สตรีรายงานจริงๆ จากข้อมูลที่บันทึกทำให้สามารถระบุได้ว่าเดือนเกิดที่รายงานนั้น เป็นเดือนทางจันทรคติหรือ เดือนสากล และปี เกิดที่รายงานนั้น

เป็นปีนักษัตรหรือปี พ.ศ. (6) นอกจากนี้ ในทะเบียนข้อมูลยังบรรจุข้อมูลเกี่ยวกับอายุที่รายงานเอง กับอายุที่คำนวณซึ่งคิดจาก เดือนและปี เกิดที่รายงาน

นอกเหนือจากข้อมูล เดือน ปีเกิดและอายุของสตรีแล้ว ใน TDHS ยังมีการเก็บข้อมูลเพิ่มอีกหลายอย่าง ซึ่งทำให้สามารถวิเคราะห์การรายงานอายุและ เดือน ปีเกิดได้ แบบสอบถาม TDHS ตามสตรีในรายละเอียดเกี่ยวกับเดือนและปีเกิดของบุตรเกิดรอด และอายุของบุตรที่ยังมีชีวิตอยู่แต่ละคน นักสำรวจจะได้รับคำสั่งให้บันทึกทุกอย่างตามที่สตรีรายงานจริงๆ และถ้าทำได้ขอเอกสารทางราชการ (ใบเกิด หรือทะเบียนบ้าน) เพื่อตรวจสอบข้อมูล เดือนและปีเกิดของบุตรแต่ละคนแล้วบันทึกว่าข้อมูลดังกล่าวมาจากแหล่งใด กล่าวคือ รายงานโดยสตรีหรือจากเอกสารทางราชการ (โดยรวมแล้วข้อมูล เดือนและปีเกิดของเด็กทั้งหมดที่ได้จากหลักฐานทางราชการมีร้อยละ 52) ในการลงรหัสมีการลงเพิ่มเติมว่าปีที่รายงานหรือบันทึกนั้น เป็นปีนักษัตรหรือปี พ.ศ. เดือน เป็นเดือนทางจันทรคติหรือสากล และลงรหัสอายุที่รายงานกับอายุที่คำนวณได้จาก เดือนและปีเกิด

สำหรับการสำรวจครัวเรือนโดยใช้แบบบันทึกสมาชิกครัวเรือน ซึ่งจะสัมภาษณ์ก่อนที่จะสัมภาษณ์สตรีที่เข้าข่ายแต่ละคนนั้น มีการถามถึงอายุของสมาชิกในครัวเรือนแต่ละคนโดยไม่ถาม เดือนและปีเกิด ผู้ให้ข้อมูลในการสำรวจครัวเรือนนี้ อาจเป็นหัวหน้าครัวเรือน หรือผู้ใหญ่ที่เป็นสมาชิกของครัวเรือน ในกรณีที่ผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแบบบันทึกสมาชิกครัวเรือน ไม่ทราบอายุของสมาชิกคนใดคนหนึ่ง นักสำรวจได้รับคำสั่งให้ซักถามถึงปีเกิดและประมาณอายุของสมาชิกคนนั้น ในกรณีที่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่สามารถบอกปีเกิดได้หลังจากซักแล้ว ให้นักสำรวจขอดูทะเบียนบ้านหรือเอกสารอื่น เพื่อให้ได้ข้อมูลอายุของสมาชิกท่านั้น และนักสำรวจต้องบันทึกว่าข้อมูลอายุนั้นได้จากแหล่งใด อย่างไรก็ตาม กรณีที่ต้องขอดูทะเบียนบ้านหรือเอกสารอื่น เพื่อให้ได้ข้อมูลอายุของสมาชิกแต่ละคนนั้น มีน้อยมาก (7)

การสำรวจ TDHS มีทะเบียนข้อมูลครัวเรือน และสตรีที่เข้าข่ายแยกกันอย่างละม้วน แต่ก็สามารถนำมาเชื่อมรวมกันได้ ในการศึกษานี้ได้ดึงอายุรายงานของสตรีในทะเบียนข้อมูลครัวเรือนมารวมไว้ในทะเบียนของสตรีเข้าข่าย ดังนั้น จะสามารถเปรียบเทียบอายุสตรีที่รายงานในการสำรวจครัวเรือนกับอายุรายงานและอายุคำนวณซึ่งได้จากการสัมภาษณ์สตรีที่เข้าข่าย อย่างไรก็ตาม ครัวเรือนที่สตรีอาศัยอยู่ส่วนใหญ่ ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแบบสอบถามครัวเรือน คือ สตรีที่เข้าข่ายนั่นเอง (8)

การเชื่อมโยงข้อมูลอายุของบุตรของสตรีที่เข้าข่าย จากแบบสอบถามครัวเรือนกับแบบสอบถามบุคคลนั้นทำไม่ได้ ทั้งนี้ เนื่องจากว่าบุตรของสตรีที่เข้าข่ายนั้นไม่ได้อาศัยอยู่ในครัว

เรือนที่สัมภาษณ์ทุกคน เพื่อจะสามารถ เปรียบ เทียบอายุของบุตรที่รายงานในแบบบันทึกสมาชิก ครัว เรือนกับที่รายงานโดยสตรีในการสัมภาษณ์บุคคล ผู้วิจัยได้ เลือกตัวอย่างของบุตรของสตรีด้วย โอกาสความน่าจะเป็นจำนวน 550 ราย และทำการลงทะเบียนเป็นการเฉพาะ เพื่อการศึกษาที่ รหัสที่ ลงเพิ่มเติมได้แก่ อายุที่รายงานในแบบสอบถามครัว เรือน ผู้ที่ให้สัมภาษณ์แบบสอบถามครัว เรือน และลักษณะการรายงานอายุบุตรในแบบสอบถามครัว เรือน และในแบบสอบถามบุคคล

การเลือกตัวอย่างของบุตร เลือกโดยการสุ่มจากเด็กอายุต่ำกว่า 10 ปี กลุ่มอายุ ต่างๆในรายงานประวัติการมีบุตรของสตรี จากตัวอย่างของบุตรที่เลือกมา 550 ราย พนักงาน ลงรหัสจะลงรหัสข้อมูลของอายุบุตรที่รายงานในแบบสอบถามครัว เรือน (9) ซึ่งปรากฏว่าสามารถ ลงรหัสข้อมูลดังกล่าวได้ 547 ราย การเลือกตัวอย่างพิเศษของเด็กกลุ่มนี้ เลือกในลักษณะที่ว่าให้ 2 ใน 5 ของเด็กที่เลือกมามีอายุต่ำกว่า 1 ปี และที่เหลือเป็นเด็กกลุ่มอายุ 1 ปี, 2-4 ปี และ 5-9 ปี อีกกลุ่มละ 1 ใน 5 หรือร้อยละ 20 อายุของเด็กที่ใช้เป็นฐานในการเลือกนี้เป็นอายุที่ได้ จากเดือนและปีเกิดที่รายงานหรือบันทึกมา การที่เลือกตัวอย่างของกลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า 1 ปีให้มี จำนวนมากกว่ากลุ่มอายุอื่น เพื่อจะสามารถศึกษาในรายละเอียด เป็นพิเศษ เกี่ยวกับลักษณะการ รายงานอายุของเด็กอายุน้อยที่สุดกลุ่มนี้

การศึกษาครั้งนี้ มีความสนใจพิเศษเกี่ยวกับระดับความสอดคล้องของอายุรายงานกับ อายุแท้ ซึ่ง เป็นอายุเต็มหรืออายุ เมื่อวัน เกิดครั้งสุดท้ายที่คำนวณได้จาก เดือนและปีเกิด เนื่องจากใน TDHS มีการบันทึกทั้งข้อมูลอายุที่รายงานจริงๆ และ เดือนปีเกิด ถ้าข้อมูล เดือน ปีเกิดที่ รายงานหรือบันทึกนั้นถูกต้อง จะสามารถใช้ข้อมูลดังกล่าว เป็น เกณฑ์ในการประเมินความคลาด เคลื่อนของการรายงานอายุ โดยการ เปรียบ เทียบอายุรายงานกับอายุที่คำนวณได้จาก เดือนและ ปีเกิด แม้ว่า จะไม่มีหลักฐานพอที่จะพิสูจน์ได้ว่า ข้อมูล เดือนและปีเกิดที่รายงานหรือบันทึกมานั้น เป็นข้อมูลที่ถูกต้องแต่ก็มี เหตุผลพอจะสันนิษฐานว่าส่วนใหญ่น่าจะถูก เนื่องจากว่าการรู้วัน เดือน ปี เกิด นับว่ามีความสำคัญในวัฒนธรรมไทย นอกจากนี้ สำหรับเด็ก เล็กข้อมูล เดือน ปีเกิด มักจะได้ จากเอกสารทางราชการ (10) ผู้วิจัยตระหนักว่า ข้อมูล เดือน ปีเกิดที่รายงานหรือบันทึกมานั้นมี บางส่วนที่คลาดเคลื่อน นอกเหนือไปจากความบกพร่องซึ่ง เกิดขึ้นในช่วงบันทึกข้อมูลลงจานแม่เหล็ก ดังนั้นอายุที่คำนวณได้จึงไม่ใช่ว่าจะถูกต้องทั้งหมด อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัย เชื่อว่าอายุที่คำนวณได้ น่าจะมีความคลาดเคลื่อนจากอายุจริงน้อย เมื่อ เปรียบ เทียบกับอายุที่รายงาน

3. การรายงานเดือนและปีเกิด

ดังได้กล่าวมาแล้ว TDHS เก็บข้อมูลเดือนและปีเกิดของทั้งสตรีที่เข้าข่าย และของบุตรทุกคนของสตรีเหล่านั้น ในส่วนนี้จะศึกษาถึงการรายงานเดือนและปีเกิดที่บันทึกในแบบสอบถามบุคคลที่ใช้ถามสตรีที่เข้าข่าย โดยจะศึกษาถึงการรายงานเดือนและปีเกิดของสตรีก่อน แล้วจึงจะเป็นการรายงานเดือน ปีเกิดของบุตรของสตรีเหล่านั้น

3.ก. สตรีที่เข้าข่าย

คำนิยามของสตรีที่เข้าข่ายใน TDHS คือ สตรีเคยสมรสอายุ 15-49 ปี ที่ค้างคืนในครัวเรือนตัวอย่างก่อนวันสำรวจ ร้อยละ 94 ของสตรีที่เข้าข่ายซึ่งระบุไว้ในแบบสอบถามครัวเรือน ได้รับการสัมภาษณ์ ในการสัมภาษณ์แบบสอบถามบุคคลนี้ มีการถามถึง เดือน ปีเกิดและอายุของสตรี นักสำรวจได้รับการอบรมไม่ให้ขอข้อมูล เดือน ปีเกิดของสตรีจากเอกสารทางราชการ (เช่น ทะเบียนบ้าน หรือบัตรประชาชน) ยกเว้นแต่กรณีที่สตรีจำไม่ได้จริงๆ หลังจากการซักถามแล้ว ในกรณีที่เดือน ปีเกิดของสตรีเป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสารทางราชการ นักสำรวจจะต้องบันทึกแหล่งของข้อมูลไว้ แต่ข้อมูลส่วนนี้ไม่ได้มีการลงรหัส ดังนั้น ผลการศึกษาที่เสนอในรายงานนี้เกี่ยวกับร้อยละที่รายงานเดือนและปีเกิด จึงเป็นร้อยละที่รวมทั้งการรายงานเองและที่ได้จากเอกสารทางราชการ ถ้าข้อมูล เดือนและปีเกิดของสตรีเป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสารทางราชการ ผลที่ได้จะเอนเอียงไปในทิศทางที่แสดงว่ามีการรายงานเดือน ปีเกิดในแบบสากลหรือปี พ.ศ. มากกว่าความเป็นจริง ทั้งนี้เนื่องจากทางราชการใช้ระบบการบันทึก เดือนและปีแบบสากล อย่างไรก็ตาม จากการตรวจสอบโดยการสุ่มแบบสอบถาม พบว่ามีสตรีไม่กี่ราย เท่านั้นที่ข้อมูล เดือนและปีเกิดได้จากเอกสารทางราชการ

ผลในตารางที่ 1 แสดงว่าสตรีเกือบทุกคน (ร้อยละ 98) มีข้อมูลปีเกิด และส่วนใหญ่ (ร้อยละ 87) มีข้อมูลทั้งเดือนและปีเกิด ตารางที่ 1 ยังแสดงการรายงานเดือนและปีเกิดตามลักษณะภูมิหลัง ข้อมูลแสดงว่ามีความแปรผันน้อยมากในร้อยละที่มีข้อมูลปีเกิดตามกลุ่มอายุ เขตเมือง-ชนบท ภาค หรือการเปิดต่อสื่อ ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ (จัดตามภาษาและศาสนา) กลุ่มสตรีที่พูดภาษามาเลย์ และสตรีชาว เขามีสัดส่วนที่มีข้อมูลปีเกิดน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ มาก และสตรีที่มีการศึกษาค่ากว่า 4 ปี มีร้อยละที่รายงานปีเกิด น้อยกว่าสตรีกลุ่มการศึกษาอื่นๆ (11)

การศึกษาการรายงานทั้ง เดือนและปีเกิด พบความแตกต่างตามลักษณะภูมิหลังมากขึ้น โดยเฉพาะพบว่า การศึกษา เขตที่อยู่อาศัย และการเปิดต่อสื่อ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความสมบูรณ์ในการรายงานทั้ง เดือนและปีเกิด แม้ว่าสตรีส่วนใหญ่ (ร้อยละ 85) ใน เขตชนบทที่ห่างไกล

ร้อยละ 72 ของสตรีที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับประถม และร้อยละ 79 ของสตรีที่ไม่ได้เปิดต่อทีวีหรือวิทยุ มีข้อมูลทั้ง เดือนและปีเกิดก็ตาม นอกจากนี้กลุ่มสตรีมุสลิมที่พูดภาษาไทย กลุ่มสตรีมุสลิมที่พูดภาษามาเลย์ สตรีที่พูดภาษาเขมร และสตรีชาวเขา มีร้อยละที่รายงานทั้ง เดือนและปีเกิดต่ำกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ อย่างไรก็ตาม แม้ในกลุ่มสตรีชาวเขาซึ่งมีร้อยละที่มีข้อมูลทั้ง เดือนและปีเกิดต่ำสุด ก็ยังพบว่า มากกว่าครึ่งหนึ่ง(ร้อยละ 55)ของสตรีกลุ่มนี้มีข้อมูล เดือนและปีเกิด

ในตารางที่ 1 ยังแสดงการกระจายร้อยละของสตรีที่มีข้อมูลทั้ง เดือนและปีเกิด ตามแบบของปี(นักษัตริหรือ พ.ศ.) และเดือน (ทางจันทรคติหรือสากล) ที่รายงานแบบของเดือนและปีเกิดที่รายงาน แบ่งได้เป็น 4 กลุ่มคือ 1) รายงานเดือนทางจันทรคติปีนักษัตริ 2) รายงานเดือนสากลปีนักษัตริ 3) รายงานเดือนทางจันทรคติปี พ.ศ. และ 4) รายงานเดือนสากลปี พ.ศ. ผลในตารางดังกล่าว แสดงอย่างชัดเจนว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างแบบของปีกับแบบของเดือนที่รายงาน กล่าวคือ การรายงานปีนักษัตริมักไปกับการรายงาน เดือนทางจันทรคติ และการรายงานปี พ.ศ.มักไปกับการรายงาน เดือนสากล มีสตรีน้อยมากที่รายงานปีนักษัตริและ เดือนสากลหรือปี พ.ศ. และเดือนทางจันทรคติ สำหรับกลุ่มหลังนี้ อาจรายงานเดือนสากลเป็นตัวเลข (เช่น เดือนมกราคม เป็นเดือนหนึ่ง เดือนกุมภาพันธ์ เป็นเดือนสอง ฯลฯ) ซึ่งทำให้พนักงานรหัส ลงรหัสเป็นเดือนทางจันทรคติก็ได้

ร้อยละที่รายงานเดือน ปีเกิดแบบเก่า(คือรายงานปีเกิดตามปีนักษัตริ และเดือนเกิดทางจันทรคติ) สูงที่สุดในกลุ่มสตรีชนบทและต่ำสุดในกลุ่มสตรีเมือง โดยเฉพาะสตรีในกรุงเทพฯ ตรงกันข้าม การรายงานเดือน ปีเกิดแบบสมัยใหม่ (ปี พ.ศ. และเดือนสากล) พบมากที่สุดในกลุ่มสตรีซึ่งอยู่ในกรุงเทพฯ และต่ำสุดในเขตชนบท เช่นเดียวกัน แบบของการรายงานเดือน ปีเกิดตามกลุ่ม การศึกษาพบว่า สตรีที่มีการศึกษาน้อยที่สุด รายงานเดือน ปีเกิดแบบเก่า ขณะที่สตรีที่มีการศึกษามากที่สุดรายงานเดือน ปีเกิดแบบสมัยใหม่ ส่วนสตรีที่มีการเปิดต่อสื่อทีวีหรือวิทยุอย่างสม่ำเสมอ มีการรายงานเดือน ปีเกิดแบบสมัยใหม่มากกว่าสตรีที่ดูทีวีอย่างสม่ำเสมออย่างเดียว การฟังวิทยุอย่างเดียวยังสม่ำเสมอ มีความสัมพันธ์กับการรายงานเดือน ปีเกิดแบบสมัยใหม่ต่ำกว่าการไม่ฟังวิทยุหรือดูทีวีอย่างสม่ำเสมอ อายุและการรายงานเดือน ปีเกิดแบบสมัยใหม่มีความสัมพันธ์กันสูง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มตาม เวลาของคนไทยที่นึกคิดวัน เดือน ปีเกิดแบบสากลมากขึ้น แนวโน้มดังกล่าวสะท้อนถึงอิทธิพลของการศึกษาที่เพิ่มสูงขึ้น การกลายเป็นเมืองและการเปิดต่อสื่อที่เพิ่มขึ้น ตลอดจนการมีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น ระหว่างประชาชนและระบบราชการ หรือองค์การแบบใหม่ ซึ่งใช้วัน เดือน ปี รวมทั้งเดือน ปีเกิดแบบสมัยใหม่

ผลการศึกษานี้พบว่า มีความแตกต่างในแบบการรายงานเดือน ปีเกิดตามภาคอย่าง ชัดเจน ถ้าไม่รวมสตรีในกรุงเทพฯ ซึ่งมีพฤติกรรมแบบคนเมือง จะเห็นว่าสตรีในภาคเหนือมี การรายงานเดือน ปีเกิดแบบ เก่าต่ำกว่าสตรีในภาคอื่นๆ ที่เป็นเช่นนี้ ส่วนหนึ่งอาจเนื่องจากว่า สตรีในภาคเหนือมีแนวโน้มที่จะรายงานเดือน ปีเกิดแบบผสม (คือผสม เดือนสากลกับปีนักษัตร) อย่างไรก็ตาม คำอธิบายของความแตกต่างตามภาคใน เรื่องแบบการรายงานเดือน ปีเกิดนั้นยังไม่ ทราบชัด (13)

ความแตกต่างในแบบการรายงานเดือน ปีเกิดตามกลุ่มชาติพันธุ์ก็ปรากฏเช่นกัน แต่ ผลของการสำรวจนี้อาจทำให้เกิด เข้าใจผิดเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยต่างๆที่ไม่ได้พูดภาษาไทย ดังได้ตั้ง ข้อสังเกตขึ้นว่า สัดส่วนที่ไม่ได้รายงานทั้ง เดือนและปีเกิดของสตรีกลุ่มนี้นั้นมีมากพอสมควร แต่ ไม่ได้รวมอยู่ในการวิเคราะห์ของส่วนนี้ นอกจากนี้ สตรีที่ทราบทั้ง เดือนและปีเกิดนี้ อาจมีสัดส่วน ของสตรีที่ได้รับข้อมูลจากเอกสารทางราชการที่สูงเกินจริง ถ้านักสำรวจมีแนวโน้มจะขอ เอกสารทาง ราชการจากสตรีชนกลุ่มน้อยเหล่านี้เมื่อมีปัญหาการสื่อสารภาษาไม่เข้าใจกัน หรือถ้าสตรีชนกลุ่มน้อย เหล่านี้มีแนวโน้มจะลืม หรือไม่ทราบ เดือน ปีเกิดของตนเอง เนื่องจากว่าเดือน ปีเกิดในเอกสาร ทางราชการ เช่น ทะเบียนบ้าน หรือบัตรประชาชน มักจะบันทึกด้วยระบบเดือนปีสมัยใหม่หรือสากล ผลการศึกษาที่พบ สำหรับสตรีชนกลุ่มน้อยอาจเอนเอียงไปทางการรายงานแบบสมัยใหม่ ในกลุ่ม สตรีมุสลิมที่พูดภาษามาเลย์ การพบว่าสตรีกลุ่มนี้มีสัดส่วนการรายงานแบบเก่าที่สูง อาจเนื่องจาก ประชากรกลุ่มนี้ไม่ใช้ระบบปฏิทินนักษัตรและ เดือนทางจันทรคติ การพบว่าสตรีชาวเขาและสตรีที่พูด ภาษาเขมร มีร้อยละที่รายงาน เดือนและปีเกิดซึ่งสมบูรณ์และเป็นแบบสมัยใหม่สูงกว่าเฉลี่ยจึงอาจ เป็นผลที่ลวง

ตัวแปรภูมิหลังต่างๆที่ศึกษานี้ บางตัวมีความสัมพันธ์กันสูงเช่น อายุกับการศึกษา ที่อยู่ อาศัยกับการศึกษา และที่อยู่อาศัยกับการเปิดต่อสื่อ ดังนั้น จึงน่าสนใจที่จะดูว่าตัวแปรที่มีความ สัมพันธ์กัน เหล่านี้มีอิทธิพลสุทธิต่อแบบของ เดือนปีเกิดที่รายงานมากน้อยแค่ไหน การประ เเมินอิทธิพล สุทธิของแต่ละตัวแปรดังกล่าว ทำโดยวิธีวิเคราะห์การจำแนกหมู่ (MCA) ตารางที่ 2 แสดงผล ร้อยละ (ซึ่งได้จากการวิเคราะห์การจำแนกหมู่) ของสตรีที่รายงานปีเกิดแบบสมัยใหม่ (ปี พ.ศ.) ที่รายงานเดือนเกิดแบบสมัยใหม่ (สากล) และที่รายงานทั้ง เดือนและปีเกิดแบบสมัยใหม่ จำแนก ตามตัวแปรภูมิหลังแต่ละตัว โดยแสดงร้อยละที่ยังไม่ปรับและที่ปรับปัจจัยอื่นแล้ว ผลของตาราง ที่ 2 นี้จำกัดอยู่ในกลุ่มสตรีที่พูดภาษาไทยเท่านั้น เนื่องจากว่าผลของสตรีที่ไม่พูดภาษาไทยอาจมี ความเอนเอียงไปทางการรายงานแบบสมัยใหม่

ผล (ร้อยละ) ที่ปรับแล้ว แสดงอย่างชัดเจนว่า อายุ การศึกษาและที่อยู่อาศัย ทั้ง 3 ตัวแปรต่างยังคงมีความสัมพันธ์กับการรายงานเดือน ปีเกิดแบบสมัยใหม่ในทิศทางที่คาดหวัง แม้ว่าความสัมพันธ์จะลดลงบ้างก็ตาม (ดูจากค่า eta และ beta) ความสัมพันธ์ปฏิภาคระหว่างอายุกับการรายงานแบบสมัยใหม่ซึ่งยังคงอยู่หลังจากปรับปัจจัยอื่นแล้วนั้น ชี้แนะว่าประชากรมีแนวโน้มจะใช้ เดือนปีเกิดแบบสมัยใหม่ ซึ่งไม่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบของประชากรด้านการศึกษาและความเป็นเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างการรายงานเดือน ปีเกิดแบบสมัยใหม่กับการเปิดต่อสื่อ เห็นได้ชัด เจนน้อยกว่าตัวแปรภูมิหลังอื่นๆ และความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำหลังจากมีการปรับปัจจัยภูมิหลังอื่นๆ อย่างไรก็ตาม การเปิดต่อสื่อยังคงมีอิทธิพล โดยเฉพาะสำหรับกลุ่มที่เปิดต่อทั้งทีวีและวิทยุอย่างสม่ำเสมอ

3. ข. เด็ก

สตรีที่เข้าข่ายแต่ละคน จะถูกถามเกี่ยวกับประวัติการมีบุตรมีชีพ รวมทั้งเดือน ปีเกิดของบุตรมีชีพแต่ละคน การรอดชีวิตของบุตร ถ้าบุตรยังมีชีวิตอยู่ก็ถามถึงอายุของบุตร การได้ข้อมูลเดือน ปีเกิดของบุตรแต่ละคนต่างไปจากการได้ข้อมูลเดือน ปีเกิดของสตรีเอง กล่าวคือ ในการถามเดือน ปีเกิดของบุตรแต่ละคนนั้น นักสำรวจได้รับคำสั่งเป็นพิเศษให้ขอเอกสารทางราชการ (เช่น เกิด หรือทะเบียนบ้าน) เพื่อตรวจสอบเดือน ปีเกิดของบุตร และนักสำรวจต้องบันทึกว่าข้อมูลเดือน ปีเกิดของบุตรแต่ละคนนั้นได้จากแหล่งใดคือ มารดารายงานเองหรือจากเอกสารทางราชการ ดังได้กล่าวข้างต้น ร้อยละ 52 ของเด็กทั้งหมด มารดาแสดงเอกสารทางราชการเพื่อให้ข้อมูลเดือน ปีเกิด

ผลในตารางที่ 3 ซึ่งเป็นผลที่ยังไม่ได้ถ่วงน้ำหนัก แสดงชัดเจนว่าความสมบูรณ์ในการรายงานเดือน ปีเกิดของเด็กเกิดมีชีพนั้นแตกต่างกันตามสถานภาพการมีชีวิตของเด็กและความสามารถในการแสดงหลักฐานทางราชการของมารดาเกี่ยวกับเดือน ปีเกิดของบุตร (15) ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 94) ของเด็ก มีข้อมูลทั้งเดือนและปีเกิดที่สมบูรณ์ แต่น้อยกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 43) ของเด็กที่ตายก่อนการสำรวจมีข้อมูลเดือนและปีเกิด ถ้ามีการแสดงเอกสารทางราชการ ข้อมูลเดือน ปีเกิดจะสมบูรณ์เกือบร้อยละ 100 สำหรับเด็กที่ยังมีชีวิต และสมบูรณ์เป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 93) สำหรับเด็กที่ตาย ถ้าแหล่งข้อมูลเดือน ปีเกิดของเด็ก เป็นการได้จากการรายงานของมารดาเท่านั้น ข้อมูลมักจะสมบูรณ์สำหรับบุตรที่ยังมีชีวิตอยู่ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 88) แต่สำหรับบุตรที่ตายไปแล้วจะมีข้อมูลสมบูรณ์เพียงร้อยละ 37 ข้อควรสังเกตคือ ในกลุ่มเด็กที่ตายมีร้อยละ 10 เท่านั้นที่ตาย มารดาสามารถแสดงเอกสารเกี่ยวกับเดือน ปีเกิดได้ ขณะที่กลุ่มเด็กที่ยังมีชีวิตอยู่ มีกว่า

ครึ่งหนึ่งที่มารดาสามารถแสดง เอกสาร เดือน ปี เกิด (ดูจำนวนตัวอย่างที่ไม่ด่างน้ำหนักในตารางที่ 3) แม้ในกรณีที่มีข้อมูล เดือน ปี เกิดไม่สมบูรณ์ มารดาก็มักจะสามารทำให้ข้อมูลปีเกิดได้ ในกลุ่มเด็กที่มีข้อมูล เดือน ปี เกิดไม่สมบูรณ์ เกือบร้อยละ 60 ของเด็กที่มีชีวิต และกว่าร้อยละ 40 ของเด็กที่ตาย มีข้อมูลปีเกิด

ตารางที่ 4 แสดงร้อยละที่ด่างน้ำหนักแล้วของเด็กเกิดมีชีวิต ซึ่ง เดือน ปี เกิดได้จากเอกสารทางราชการ และร้อยละของเด็กที่มีข้อมูล เดือน ปี เกิดไม่สมบูรณ์ จำแนกตามลักษณะภูมิหลังของเด็กและของมารดา เนื่องจากข้อมูล เดือน ปี เกิด เกือบทุกรายจะสมบูรณ์ถ้าได้จากเอกสารทางราชการ ดังนั้นจึงแสดงผลร้อยละของเด็กที่มีข้อมูล เดือน ปี เกิดไม่สมบูรณ์ แยกสำหรับกลุ่มเด็กซึ่งข้อมูลได้จากการรายงานของมารดาทั้งหมด เด็กทั้งหมด สำหรับกลุ่มเด็กทั้งหมด ผลจะถูกอิทธิพลจากร้อยละที่ข้อมูลได้จากเอกสารทางราชการอย่างมาก เพราะ เด็ก เกือบทุกรายในกลุ่มนี้จะมีข้อมูลสมบูรณ์ จากการที่การศึกษานี้มุ่งสนใจ เรื่องการรายงานอายุ ผลในตารางที่ 4 จึงจำกัดอยู่ในกลุ่มบุตรที่มีชีวิต ยกเว้น เมื่อ เปรียบเทียบการรายงาน เดือน ปี เกิดของบุตรที่ยังมีชีวิตอยู่กับบุตรที่ตายแล้ว

ร้อยละของเด็กที่มีข้อมูล เดือน ปี เกิดได้จากเอกสารทางราชการ แปรผันเล็กน้อยตามอายุปัจจุบันของเด็ก แต่ไม่แตกต่างกันเลยระหว่างเพศ การที่ร้อยละของเด็กซึ่ง เดือน ปี เกิด เป็นข้อมูลจากเอกสารทางราชการมีระดับต่ำสุด สำหรับเด็กอายุมากกว่า 20 ปี น่าจะเป็นผลของการที่เด็กกลุ่มอายุนี้มีโอกาสมากกว่าที่จะย้ายออกไปจากบ้านแล้ว และไม่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลทางราชการที่สำคัญของเดือน ปี เกิด (16) โอกาสที่ข้อมูล เดือน ปี เกิดของเด็กจะได้จากเอกสารทางราชการจะเป็นปฏิภาคกับการที่ เขต เมืองนั้นมีร้อยละของเด็กซึ่งมีข้อมูล เดือนปี เกิดต่ำกว่าของ เขตสุขาภิบาลหรือต่ำกว่าของ เขตชนบทมากนักแ่ไหน จะเห็นว่าโดยทั่วไปร้อยละที่ได้ข้อมูลจากเอกสารทางราชการในกรุงเทพฯยิ่งต่ำกว่า เขต เมืองอื่น แบบแผนดังกล่าวอาจสะท้อนถึงความลังเลในการแสดงเอกสารทางราชการแก่บุคคลภายนอกของคนเมืองซึ่งมีสูงกว่าคนชนบท และแนวโน้มที่คนเมืองจะอยู่ในที่ตนเองไม่ได้มีทะเบียนบ้าน (ดังนั้นจึงไม่มีทะเบียนบ้านจะแสดงแก่นักสำรวจ) มากกว่าคนในเขตชนบท นอกเหนือจากเรื่องที่ว่าเด็กในกรุงเทพฯมีร้อยละของข้อมูล เดือน ปี เกิดซึ่งมาจากเอกสารทางราชการที่ต่ำแล้ว ความแตกต่างอย่างสำคัญตามภาคในเรื่องร้อยละของเด็กซึ่งข้อมูล เดือน ปี เกิดมาจากเอกสารทางราชการ คือ ระดับการได้ข้อมูลจากเอกสารทางราชการที่ค่อนข้างต่ำในภาคกลางและภาคใต้ เปรียบเทียบกับเด็กในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความแตกต่างตามกลุ่มชาติพันธุ์สำหรับกลุ่มที่พูดภาษาไทยนับถือศาสนา

พุทธก็เป็นแบบเดียวกับความแตกต่างตามภาค ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ร้อยละของเด็กที่ข้อมูลเดือน
ปีเกิดมาจากเอกสารทางราชการ มักจะอยู่ในระดับเฉลี่ยหรือสูงกว่าเฉลี่ย ยกเว้นกลุ่มอื่นๆ ซึ่งมี
จำนวนไม่มาก ความแตกต่างอย่างสำคัญตามกลุ่มการศึกษาคือ เด็กซึ่งมารดามีการศึกษาระดับมัธยม
หรือสูงกว่ามีร้อยละที่ให้ข้อมูล เดือนปีเกิดของเด็กจาก เอกสารทางราชการต่ำกว่ากลุ่มอื่นมาก

ร้อยละของเด็กที่มีข้อมูล เดือน ปีเกิดไม่สมบูรณ์ ขึ้นอยู่กับร้อยละที่มีการแสดงเอกสาร
ทางราชการ (ซึ่งทุกรายจะมีข้อมูลสมบูรณ์) และความสามารถในการจำ เดือน ปีเกิดบุตรของมารดา
ที่ไม่แสดงเอกสารทางราชการ ดังเช่นผลในตารางที่ 4 ซึ่งแสดงว่าในกลุ่มเด็กซึ่งข้อมูล เดือน
ปีเกิดไม่ได้มาจากเอกสารทางราชการ ร้อยละที่ข้อมูล เดือน ปีเกิดรายงานไม่สมบูรณ์มีความสัมพันธ์
น้อยมากกับ เพศของเด็ก หรือกับ เขตเมือง-ชนบท ตรงกันข้าม ร้อยละที่ข้อมูล เดือน ปีเกิดรายงาน
ไม่สมบูรณ์จะ เพิ่มอย่างสม่ำเสมอตามอายุของเด็ก ซึ่งสะท้อนว่ายิ่งเหตุการณ์เกิดในอดีตนานมาก
เท่าไร ก็ยิ่งยากมากขึ้นที่จะจำเหตุการณ์นั้นได้ ในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ กรณีที่ไม่มี เอกสารทาง
ราชการ สตรีที่นับถือศาสนาอิสลามและพหุมาเลย์ กับสตรีชาวเขา จะสามารถจดจำทั้ง เดือนและปี
เกิดของบุตรได้น้อยกว่าสตรีกลุ่มอื่นๆ มาก การศึกษามีความสัมพันธ์อย่างชัดเจนกับการรายงาน
เดือน ปีเกิดของบุตร กล่าวคือ ร้อยละที่รายงานไม่สมบูรณ์ในกลุ่มที่ข้อมูลไม่ได้มาจาก เอกสารทาง
ราชการจะลดลงอย่างรวดเร็วตามระดับการศึกษาที่เพิ่มขึ้น ดังนั้น แม้ข้อเท็จจริงจะปรากฏว่า
สตรีที่มีการศึกษาระดับมัธยมและสูงกว่า มักจะไม่แสดงเอกสารทางราชการ แต่โดยรวมการ
รายงานข้อมูล เดือน ปีเกิดบุตรของสตรีเหล่านี้จะสมบูรณ์

การพบว่าที่อยู่อาศัยมีอิทธิพลอย่างมากต่อการที่ข้อมูล เดือน ปีเกิดของเด็กจะได้จาก
การแสดงเอกสารทางราชการ และการศึกษาของมารดาก็มีความสัมพันธ์กับแบบของที่อยู่อาศัยนั้น
จึงน่าสนใจที่จะศึกษาต่อไปว่า ความแตกต่างในความสมบูรณ์ของข้อมูล เดือน ปีเกิดของเด็กตาม
กลุ่มการศึกษา จะยังคงอยู่หรือไม่หลังจากควบคุมอิทธิพล เรื่องที่อยู่อาศัย ตารางที่ 5 แสดงร้อยละ
ของเด็กซึ่งข้อมูล เดือน ปีเกิดได้รับการตรวจสอบกับเอกสารทางราชการตามระดับการศึกษาของ
มารดาแยกสำหรับแต่ละ เขตที่อยู่อาศัย พบว่า การแสดงเอกสารทางราชการเพื่อให้ข้อมูล เดือน
ปีเกิดของเด็กจะลดลงตามระดับความ เป็นเมืองที่เพิ่มขึ้นของ เขตที่อยู่อาศัยในเกือบทุกกลุ่มการศึกษา
อย่างไรก็ตาม สตรีที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในชนบทและใน เขตสุขาภิบาลซึ่งเป็นกลุ่ม เล็กๆ
มักจะไม่ค่อยแสดง เอกสารทางราชการมากกว่ากลุ่มสตรี ซึ่งมีการศึกษาต่ำกว่าใน เขตที่อยู่เดียวกัน
สตรีทั้งใน เขตเมืองอื่นและกรุงเทพฯ ทุกกลุ่มการศึกษามีร้อยละที่แสดง เอกสารทางราชการ เพื่อให้
ข้อมูล เดือน ปีเกิดของบุตรในระดับต่ำ โดยเด็กที่มารดามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและสูงกว่าจะ
แสดงเอกสารทางราชการเกี่ยวกับ เดือน ปีเกิดน้อยที่สุด

ไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะสันนิษฐานว่า สตรีที่มีการศึกษาสูงกว่า (ไม่ว่าจะอยู่ในเขตเมืองหรือชนบทก็ตาม) มักจะมีเอกสารทางราชการอยู่กับตัวน้อยกว่าสตรีที่มีการศึกษาค่ำกว่า การที่ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ เป็นปฏิภาคกับการแสดง เอกสาร และการที่สตรีในเขตเมืองจะแสดง เอกสารทางราชการน้อยกว่าใน เขตชนบท น่าจะเป็น เพราะความแตกต่างในทัศนคติ เกี่ยวกับการสัมภาษณ์ของผู้ตอบมากกว่า สตรีที่อยู่ในชนบทและมีการศึกษาไม่ เกินระดับประถม มักจะรู้สึกว่าตัวเองค้อยกว่านักสำรวจ (ทั้งหมด เป็นนิสิตจุฬาฯ) ซึ่งมาจากในเมืองและมีการศึกษา ดังนั้นจึงรู้สึกว่าต้องยอมให้หุ้หะเบียนบ้านเมื่อได้รับคำขอ ทั้งนี้ เพราะในความคิดของสตรีผู้ให้สัมภาษณ์ อาจนึกว่า นักสำรวจเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งตนต้องให้ความร่วมมือ นอกจากนี้การสัมภาษณ์ในหมู่บ้านชนบท ผู้ใหญ่บ้านมักจะแจ้งให้ลูกบ้านทราบถึงการมาสำรวจและขอให้ลูกบ้านให้ความร่วมมือ อย่างไรก็ตาม สตรีในชนบทที่จบชั้นมัธยมศึกษาหรือสูงกว่า มักมาจากครอบครัวที่มีสถานภาพดีในชุมชน ด้วยพื้นฐานภูมิการศึกษาและสถานะของครอบครัว สตรีเหล่านี้จะไม่รู้สึกว่ามิสถานภาพค้อยกว่านักสำรวจ หรือไม่รู้สึกว่าต้องทำตามสิ่งที่นักสำรวจขอ ถ้าสิ่งทีขอนั้น เป็นการรบกวนหรือล่วงล้ำความเป็นส่วนตัวเกินไป

สำหรับสตรีในเมือง โดยทั่วไปมักจะไม่ค่อยไว้ใจคนแปลกหน้า ซึ่งเป็นลักษณะของคนเมืองทุกระดับการศึกษา การพบกับคนไม่รู้จักซึ่งมีการศึกษาสูงกว่าก็ไม่ เป็น เรื่องผิดปกตินในสังคมเมือง ดังนั้นผู้ให้สัมภาษณ์ในเมืองจึงจะรู้สึกยอมนักสำรวจน้อยกว่าในชนบท โดยเฉพาะถ้ารู้สึกว่ นักสำรวจมาขอ ดู เอกสารทางราชการซึ่งไม่ใช่ เป็นการสำรวจของทางราชการทีเดียว การที่ในเมืองมีร้อยละที่แสดง เอกสารทางราชการต่ำนี้ สอดคล้องกับอัตราการปฏิเสธไม่ให้สัมภาษณ์ซึ่งสูงกว่าเฉลี่ยของ TDHS (Chayovan, Kamnuansilpa and Knodel, 1988)

4. การกระจายอายุในระดับรวม

ลักษณะหนึ่งของการรายงานอายุผิดพลาด ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีคือ การมีสัดส่วนของคนทีรายงานอายุลงท้ายด้วยเลขเฉพาะ (ซึ่งมักเป็นเลข 0 และ 5) สูงกว่าเลขอื่น ลักษณะดังกล่าว เรียกว่าการกองหรือการกระจุกอายุ (age heaping) ซึ่งพบในข้อมูลสำมะโนก่อนปี พ.ศ.2513 ในสำมะโนดังกล่าว ข้อมูลอายุของประชากรได้จากการถามอายุโดยตรงและตั้งแต่สำมะโนปี พ.ศ. 2513 เป็นต้นมา ได้เปลี่ยนวิธีการเก็บข้อมูลอายุจากการถามอายุโดยตรงเป็นการถาม เดือนและปีเกิด และคำนวณอายุจากเดือนปีเกิดที่รายงาน การศึกษาลักษณะและระดับของการกองอายุจากข้อมูล TDHS นี้ ใช้ข้อมูลอายุของสมาชิกทุกคนในครัวเรือนจากแบบบันทึกสมาชิกครัวเรือน ใช้ข้อมูล

อายุของสตรี เคยสมรสซึ่งสตรีรายงานเองในแบบสอบถามบุคคล และใช้ข้อมูลอายุของบุตรของสตรี
เข้าข่าย ซึ่งบันทึกในส่วนประวัติการมีบุตรของสตรี เข้าข่ายแต่ละคน

4.ก. สมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด

รูปที่ 1 แสดงการกระจายร้อยละของสมาชิกทุกคนที่ถูกเจนนับในครัวเรือน (รวม
สมาชิกที่ปกติอาศัยอยู่ในครัวเรือนแต่ไม่อยู่ชั่วคราว และแขกที่มาพักค้างคืนในครัวเรือนก่อนวัน
สำรวจ) ตามอายุที่รายงานจะเห็นได้ชัดว่ามีการกระจุกของอายุที่อายุ 30, 40, 60, 70 และ
80 ปี เมื่อพิจารณาอย่างใกล้ชิดจะเห็นว่า ส่วนใหญ่จะมีการกองที่อายุ 10 และ 50 (แต่ไม่ใช่ที่
อายุ 20) และอายุที่ลงท้ายด้วยเลข 5 (17)

นอกจากการกองอายุแล้ว กราฟยังแสดงว่าร้อยละของประชากรตามอายุจะเพิ่มขึ้น
เรื่อยๆ จากอายุ 0 ถึงอายุประมาณ 15 ปี จากนั้นจะค่อยๆลดลง การเพิ่มขึ้นของร้อยละของ
ประชากรตามอายุจากอายุ 0 ถึงอายุ 15 ปีนี้ สะท้อนอย่างชัดเจนถึงการลดภาวะเจริญพันธุ์อย่าง
รวดเร็วเมื่อไม่นานมานี้ และทำให้ขนาดของรุ่นปีเกิดรุ่นต่างๆ ลดลง อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่า
จากการศึกษาเปรียบเทียบอายุรายงานกับอายุคำนวณของเด็กพบว่าจำนวนประชากรอายุ 0 ปี ใน
TDHS มีน้อยผิดปกติ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากมีการรายงานอายุของเด็กบางคนว่า 1 ปี แต่อายุจริง
ต่ำกว่า 1 ปี ประชากรกลุ่มอายุ 0 ปีที่ขาดหายไปนี้ ไม่มีการทดแทนเข้ามาจากอีกด้านหนึ่งของ
กลุ่มอายุ (คือมากกว่า 1 ปี แต่รายงานว่าต่ำกว่า 1 ปี)

การวัดการชอบตัวเลขมีหลายวิธี วิธีหนึ่งที่จะศึกษาถึงระดับของการชอบหรือการ
หลีกเลี่ยงอายุที่ลงท้ายด้วยเลขใดเลขหนึ่งคือ การกระจายร้อยละของประชากรผสม (blended
population) ตามเลขลงท้ายของอายุที่รายงาน การผสมประชากรเป็นเทคนิคหนึ่งที่เกิดขึ้นเพื่อ
ทดแทนผลกระทบที่ภาวะการตายมีต่อความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของประชากรในแต่ละตัวเลขท้ายกับ
ลำดับที่ของตัวเลข ในประชากรผสมร้อยละในแต่ละอายุซึ่งลงท้ายด้วยเลขต่างๆ ควรจะเท่ากับ
10 การเบี่ยงเบนไปจาก 10 ในทิศทางใดก็ตาม แสดงว่าเลขลงท้ายอายุนั้นๆ มีการรายงาน
มากเกินไปหรือน้อยเกินไป นอกจากนี้ การวัดการกองอายุยังดูได้จากดัชนี Myers ซึ่งเป็น
มาตรการสรุประดับการกองอายุจากประชากรผสม (18)

ตารางที่ 6 แสดงทั้งการกระจายร้อยละของอายุลงท้ายด้วยเลขต่างๆ ในประชากร
ผสมและดัชนี Myers ตามลักษณะภูมิหลังของประชากรอายุ 10-89 ปีที่เจนนับในครัวเรือน ข้อมูล
แสดงว่าไม่ว่าจะเป็นประชากรผสมรวมทั้งหมด หรือประชากรกลุ่มย่อยก็ตาม สัดส่วนของประชากร
ที่เจนนับได้นี้ มีอายุรายงานที่ลงท้ายด้วยเลข 0 มากที่สุด รองลงมาคืออายุที่ลงท้ายด้วยเลข 5
ผลในตารางนี้จึงยืนยันว่า มีแนวโน้มในการกองอายุที่ลงท้ายด้วยเลข 2 เลขนี้

ของบุตรด้วยหน่วยละเอียด (เช่น เป็นอาทิตย์ หรือ เดือน) และจะลดความละเอียดลงเมื่อบุตรอายุมากขึ้น ก็มีแนวโน้มที่จะรายงานอายุมากกว่าอายุจริง 1 ปี หรือรายงานอายุอย่างมากกว่าอายุเต็ม เมื่อรายงานอายุเป็นปี

ตารางที่ 7 แสดงร้อยละของเด็กอายุต่ำกว่า 10 ปี ซึ่งมารดา รายงานอายุในประวัติการมีบุตรด้วยหน่วยเป็นปี ตามอายุคำนวณของเด็กเป็นรายปี สำหรับเด็กตัวอย่างทั้งหมด และ เด็กตัวอย่างย่อยที่เลือก เฉพาะ เพื่อลงทะเบียนพิเศษสำหรับการศึกษาครั้งนี้ ผลของทั้งสองกลุ่มสอดคล้องกันอย่างมาก แสดงว่าการรายงานอายุของทารกที่อายุต่ำกว่า 1 ปี มารดามักไม่รายงานในรูปของปีทั้งปี กล่าวคือ น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของเด็กที่อายุเต็ม 1 ปี มารดา รายงานอายุเด็กเหล่านี้เป็นปีล้วนๆ แนวโน้มในการรายงานอายุเป็นปีเพิ่มตามอายุของเด็ก จะเห็นว่าเมื่อเด็กอายุ 5 ปี การรายงานอายุของเด็กด้วยหน่วยที่ต่ำกว่าปี จะมีน้อยมาก

การศึกษาในรายละเอียดถึงวิธีที่อายุของทารกได้รับการรายงานโดยใช้ตัวอย่างกลุ่มย่อยที่เลือกมาเพื่อวัตถุประสงค์นี้โดยเฉพาะนั้น แสดงผลไว้ในตาราง 8 ผลในตารางดังกล่าวชี้ว่ามารดามักรายงานอายุของทารกที่มีอายุไม่กี่เดือน ในรูปของวันและหรือสัปดาห์ ส่วนอายุของทารกที่อายุมากขึ้นจะรายงานในรูปของเดือน และเมื่อทารกมีอายุเกิน 1 ปีไปไม่น้อยกว่าหนึ่งหรือสองเดือน มารดาจะรายงานในรูปของปี เบื้องต้นสังเกตว่าเมื่ออายุของเด็กได้รับการรายงานในรูปของหน่วยที่ต่ำกว่าปี อายุรายงานมักจะสอดคล้องกับอายุที่คำนวณ (อายุเต็ม เป็นปี) ผลดังกล่าวเป็นจริงทั้งในเด็กทารกและเด็กที่อายุมากกว่า เช่น เด็กที่อายุ 2 ปี 3 เดือน อายุเต็มที่คำนวณได้มักจะเป็น 2 ปี ต่อ เมื่ออายุขึ้นเป็นการรายงานในรูปของปี เท่านั้น ที่จะมีโอกาสที่อายุรายงานจะต่างไปจากอายุคำนวณถึง 1 ปีเต็ม ดังนั้น วิธีปฏิบัติในการรายงานอายุของเด็ก เล็กในรูปของหน่วยที่ต่ำกว่าปี (ซึ่งพบทั่วไปไม่เพียงในประเทศไทยเท่านั้น) จะลดโอกาสที่ทารกอายุต่ำกว่า 1 ปี จะถูกย้ายไปอยู่ในกลุ่มอายุ 1 ปี เพราะการรายงานอายุผิดไปอย่างมาก เช่นเดียวกับการรายงานอายุผิด (ในแง่ของปี) ของเด็ก เล็กที่ได้ผ่านวันเกิดแรกไปแล้วมีน้อย เพราะอายุของเด็กเหล่านี้บางคนถูกรายงานในรูปของหน่วยที่ต่ำกว่าปี เช่นกัน แม้ว่าอิทธิพลของแบบการรายงานอายุดังกล่าว จะลดลงอย่างรวดเร็วตามอายุที่เพิ่มขึ้นของเด็กก็ตาม

การเข้าใจถึงผลกระทบของวิธีรายงานอายุต่อความแตกต่างที่พบระหว่างจำนวนของเด็ก เล็กที่อายุรายงานอายุใดอายุหนึ่งกับอายุคำนวณอายุเดียวกันนั้น จำเป็นที่จะต้องระลึกว่าอายุที่รายงานอายุใดก็ตาม จะประกอบด้วยเด็กที่อายุคำนวณเท่ากับอายุรายงาน และเด็กที่อายุคำนวณต่ำกว่าอายุที่รายงานอยู่ 1 ปีเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น จำนวนเด็กที่อายุรายงาน (หรือ S_x) อาจเป็น

เด็กที่ได้มาจากอายุค่านวมกลุ่มก่อน (หรือ C_{x-1}) แต่สูญเสียเด็กจากอายุที่ค่านวมเดียวกัน (หรือ C_x) ไปให้กับอายุที่รายงานกลุ่มต่อไป (หรือ S_{x+1}) ในอายุชั้นๆ (อายุน้อย) สัดส่วนของเด็กที่อายุ รายงานอายุ x ที่ได้มาจากอายุค่านวมกลุ่มก่อน C_{x-1} มักจะมีน้อยกว่าสัดส่วนของเด็กที่สูญหาย จากอายุค่านวม C_x ไปให้กับอายุรายงานกลุ่มต่อไป S_{x+1} ที่เป็นเช่นนี้ เพราะว่าสัดส่วนของเด็ก ที่อายุค่านวมในกลุ่มก่อน C_{x-1} จะมีอายุที่ถูกรายงานในลักษณะที่มีหน่วยต่ำกว่าปี มากกว่าเด็กที่ อายุค่านวม C_x กลุ่มเดียวกัน อายุค่านวมจะไม่ถูกระทบจากแบบของหน่วยอายุที่ใช้ในการ รายงานอายุของเด็ก เพราะว่าอายุที่ค่านวมใช้ข้อมูล เดือนและปี เกิดมา เปรียบ เทียบกับ เดือนปีที่ สัมภาษณ์ (23)

นอกจากวิธีการรายงานอายุดังกล่าวข้างต้นแล้ว ถ้าการลดภาวะเจริญพันธุ์ลดลงอย่าง เร็วมากพอจะทำให้รุ่นปีเกิดรุ่นต่างๆในปีต่อมาลดขนาดลง ปัจจัยทั้งสองนี้จะมีส่วนทำให้จำนวนของ เด็ก เด็กที่อายุรายงานอายุใดอายุหนึ่งมีน้อยกว่าอายุที่ค่านวม การลดขนาดของรุ่นปีเกิดต่อๆมาอัน เนื่องจากการลดภาวะเจริญพันธุ์จะไปลดการได้มาของเด็กที่อายุรายงาน S_x จากเด็กที่อายุค่านวม C_{x-1} เปรียบเทียบกับการสูญเสียจากอายุ C_x ไปให้กับ S_{x+1} ดังนั้น จึงไปลดจำนวน (และสัดส่วน) ที่อายุรายงาน เปรียบ เทียบกับจำนวนที่อายุค่านวมอายุเดียวกัน

5. ความแตกต่างระหว่างอายุรายงานกับอายุค่านวมในระดับบุคคล

การวิเคราะห์ในส่วนที่แล้ว เกี่ยวกับการกระจายอายุ เป็นการศึกษาค้นคว้าความแตกต่าง ระหว่างการกระจายของสัดส่วนของประชากรในระดับรวมตามอายุรายงานและอายุค่านวม ข้อมูล TDHS สามารถนำมาศึกษาเปรียบเทียบโดยตรงระหว่างอายุรายงานและอายุค่านวมสำหรับสตรีเข้า ข่ายที่ให้สัมภาษณ์แต่ละคน และบุตรที่มีชีวิตอยู่ของสตรีเหล่านั้น โดยมีข้อสมมติว่า ส่วนใหญ่อายุที่ ค่านวมคืออายุเต็ม (จริง) จะสามารถศึกษาในรายละเอียดถึงแบบแผนของการรายงานอายุผิดใน ระดับบุคคลและชี้ถึงประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับข้อมูลที่ต้องการเพื่อการศึกษาเรื่องนี้

ดังได้กล่าวมาแล้วในส่วนค่านว สาเหตุหนึ่งที่พบทั่วไปของการรายงานอายุผิดใน ประเทศไทย คือคนไทยมีแนวโน้มที่จะคิดอายุของตนเอง โดยการลบปีเกิดออกจากปีปัจจุบันโดยไม่คำนึงถึงเดือนเกิดหรือวันที่เกิด ผลกระทบที่ตามมาจากการนับอายุดังกล่าวคือ ระดับและแบบ แผนของการรายงานอายุผิด ดังที่ได้พบจากการวิเคราะห์นี้ ผลของระดับและแบบแผนการรายงาน อายุผิดที่พบในการศึกษานี้ ส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับว่าการทำสำรวจของ TDHS ทำในเดือนมีนาคม- มิถุนายน ถ้างานสนามหลายปีแทนที่จะเป็นช่วงดังกล่าว คนส่วนใหญ่ก็จะผ่านเดือนเกิดของตนเอง

แล้ว เมื่อมีการสำรวจ และสัดส่วนที่อายุรายงานจะเท่ากับอายุคำนวณจะเพิ่มขึ้น ในทางตรงกันข้าม ถ้างานสนามทำในช่วงต้นของปี สัดส่วนที่อายุรายงานจะสูงกว่าอายุคำนวณจะยิ่งมีสูงกว่าที่พบใน ข้อมูลชุดนี้ ดังนั้น การประเมินการรายงานอายุในประเทศไทยจะขึ้นกับว่าข้อมูลนั้น เก็บใน เดือน ใดของปี และประเด็นนี้ควรมีการคำนึงถึง เมื่อมีการวิเคราะห์ผลการวิจัย

5.ก. สตรีเข้าชาย

ผลในตารางที่ 9 แสดงว่ากว่า 1 ใน 3 เล็กน้อย (ร้อยละ 37) ของสตรี (ที่ยังไม่แต่งงาน) มีอายุรายงานเท่ากับอายุคำนวณ และร้อยละ 43 ของสตรี (ไม่แต่งงาน) รายงานอายุสูงกว่าอายุคำนวณอยู่ 1 ปี มีสตรีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่รายงานอายุต่ำกว่าอายุคำนวณอยู่ 1 ปี หรือแตกต่างกันในทิศทางใดทิศทางหนึ่งมากกว่า 1 ปี

ปัจจัยสำคัญที่สุดในการอธิบายแบบแผนการรายงานอายุที่พบนี้คือ แนวโน้มที่ว่าคนไทยจะนับอายุโดยการลบปีเกิดออกจากปีปัจจุบัน โดยไม่สนใจเดือนและวันที่เกิด การนับอายุแบบนี้ ก็เหมือนกับการเพิ่มอายุอีก 1 ปี เมื่อเปลี่ยนปีปฏิทินในวันขึ้นปีใหม่ (24) นอกจากนี้ คนไทยบางคนยังนับอายุของตนเองในลักษณะอายุย่างหรืออายุในวันเกิดที่จะมาถึง การนับแบบนี้จะทำให้อายุรายงานสูงกว่าอายุคำนวณอยู่ 1 ปี (25)

ความสำคัญของการนับอายุด้วยวิธีการลบปีเกิดออกจากปีปัจจุบัน อาจประเมินได้โดยการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนการรายงานอายุผิดกับ เดือนสำรวจ เปรียบเทียบกับ เดือนเกิด สำหรับสตรีนับอายุโดยลบปีเกิดออกจากปีปัจจุบัน อายุรายงานของสตรีเหล่านั้นจะ เหมือนหรือเท่ากับอายุเต็ม (จริง) ถ้าเดือนสำรวจผ่านเดือนเกิดไปแล้ว แต่ถ้าเดือนสำรวจอยู่ก่อน เดือนเกิด อายุรายงานจะสูงกว่าอายุเต็มอยู่ 1 ปี สำหรับสตรีที่เดือนเกิดและเดือนสัมภาษณ์เป็นเดือนเดียวกัน อายุรายงานจะเท่ากับอายุเต็มที่คำนวณ เพราะในการคำนวณอายุนั้นไม่ได้คำนึงถึงวันที่เกิดของเดือน แต่ใช้ข้อมูลเดือนเกิดและปีเกิดเท่านั้น (ซึ่งเท่ากับมีข้อสมมติว่าคนที่เกิด เดือนเดียวกับเดือนสัมภาษณ์ได้ผ่านพ้นวันเกิดแล้ว)

ผลในตารางที่ 9 ชี้ว่าถ้าเดือนสัมภาษณ์มาก่อนเดือนเกิด ผู้ให้สัมภาษณ์มักจะรายงานอายุสูงกว่าอายุเต็มอยู่ 1 ปีมากกว่าถ้าเดือนสัมภาษณ์ผ่านเดือนเกิดไปแล้ว ดังนั้นจะเห็นว่า การนับอายุด้วยวิธีเพียงแค่ว่า 1 เข้าไปในอายุปัจจุบัน เมื่อปีปฏิทินเปลี่ยนแทนที่จะรอให้ผ่านวันเกิด ถือเป็นวิธีการคิดอายุของคนไทยโดยทั่วไป เป็นที่สังเกตว่าถ้าหากว่าแนวโน้มการรายงานอายุในลักษณะที่อายุรายงานสูงกว่าอายุเต็มอยู่ 1 ปีนั้น เป็นเพียงวิธีของการรายงานอายุเท่านั้น อายุรายงานควรจะเพิ่ม เมื่อผ่านวันเกิดไปแล้ว และจะต้องพบความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนของสตรี

ที่อายุรายงานมากกว่าอายุคำนวณ 1 ปีกับเดือนสัมพัทธ์เปรียบเทียบกับเดือนเกิด แทนที่จะเป็นแบบแผนที่พบดังแสดงในตารางที่ 9 อย่างไรก็ตาม ก็เป็นที่น่าสนใจที่พบว่าแม้ในกลุ่มสตรีที่เดือนสัมพัทธ์เลยเดือนเกิดแล้ว และอายุรายงานแตกต่างจากอายุคำนวณ อายุรายงานก็ยังสูงกว่าอายุเต็มจริงอยู่ 1 ปี ผลดังกล่าวชี้แนะว่า การคิดอายุในแง่ของอายุอย่างส่งผลให้มีการรายงานอายุผิดที่น่าสงสัย เกิดคือแม้ในกลุ่มที่เดือนสัมพัทธ์มาก่อน (คือยังไม่เลย) เดือนเกิด ประมาณ 1 ใน 4 ของสตรีเหล่านี้รายงานอายุ (เต็ม) ถูกต้อง (กล่าวคือ อายุรายงานเท่ากับอายุคำนวณ) ผลที่พบนี้ชี้แนะว่ามีสตรีบางส่วนคำนึงถึงเดือนเกิดด้วยในการนับอายุของตนเองและไม่ได้นับด้วยเพียงลบปีเกิดออกจากปีปัจจุบันเท่านั้น และแบบแผนโดยรวมของการรายงานอายุเป็นผลลัพธ์ของวิธีการนับอายุซึ่งมีใช้กันหลายวิธี นอกจากนี้จากข้อเท็จจริงที่ว่า วิธีนับอายุที่ใช้กันมากคือ การนับอายุโดยเอาปีปัจจุบันตั้งแล้วลบด้วยปีเกิด หมายความว่า ในการสำรวจแบบตัดส่วนใดก็ตาม การที่อายุรายงานจะเท่ากับอายุเต็มมากขึ้นหรือน้อยขึ้นขึ้นอยู่กับว่างานสนาม (การสัมพัทธ์) ทำในเดือนใด ถ้าหากว่างานสนามของ TDHS ทำในเดือนท้ายๆของปีแล้ว อายุรายงานจะสอดคล้องกับอายุคำนวณมากกว่าผลที่พบหรือแสดงในตารางที่ 9 นี้

การกระจายของความแตกต่างระหว่างอายุรายงานกับอายุคำนวณของสตรี ตามแบบของเดือนที่รายงานในตารางที่ 9 แสดงว่าสตรีซึ่งรายงานทั้งเดือนและปีเกิดแบบสมัยใหม่มีร้อยละที่อายุรายงานเท่ากับอายุคำนวณมากที่สุด และมีร้อยละที่อายุรายงานจะเบี่ยงไปจากอายุคำนวณ 2 ปี หรือมากกว่า 2 ปี น้อยที่สุด อย่างไรก็ตาม แม้ในกลุ่มสตรีที่รายงานเดือน ปีเกิดแบบสมัยใหม่แบบแผนที่พบมากที่สุดคือ อายุรายงานจะสูงกว่าอายุคำนวณอยู่ 1 ปี อันที่จริงความแตกต่างในร้อยละที่อายุรายงานสูงกว่าอายุคำนวณ ระหว่างกลุ่มสตรีที่มีแบบการรายงานเดือนและปีเกิดแบบต่าง ๆ นั้นมีน้อยมาก

การจะคำนวณอายุโดยใช้ข้อมูลเดือนและปีเกิดที่มีอยู่ใน TDHS สำหรับสตรีที่รายงานปีเกิด เป็นปีไทยหรือปีนักษัตรและ เดือนเกิด เป็น เดือนทางจันทรคติหรือ เดือนไทย ต้องแปลงข้อมูลเดือนและปีเกิด เหล่านั้นให้เป็นเดือนสากลและปี พ.ศ. ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น การแปลงเดือนทางจันทรคติให้เป็น เดือนสากล จะไม่ได้ เดือนที่ตรงกันจริงๆทีเดียว ดังนั้นสำหรับบางกรณีจะมีความคลาดเคลื่อนในสองทิศทาง (คืออาจมากกว่าหรือน้อยกว่า) ได้ 1 เดือน ปัญหาที่มากกว่าความคลาดเคลื่อนในการแปลงเดือน คือการแปลงปีนักษัตรให้เป็นปี พ.ศ. เพราะมีความแตกต่างกับในความคิดเห็นหรือความรู้เกี่ยวกับวันที่ หรือ เดือนที่ปีนักษัตรจะ เปลี่ยนปี

ในสมัยก่อนการ เปลี่ยนปีใหม่ของปีนักษัตร เปลี่ยนตามปีปฏิทินทางจันทรคติแทนที่จะเป็น ทางสุริยคติ เมื่อมีการใช้ปฏิทินทางสุริยคติอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2432 จึงกำหนดให้ปีนักษัตร เปลี่ยนในวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 5 ซึ่งจะตกประมาณราวต้นเดือนเมษายน อันเป็นวันเริ่มต้นปีใหม่ของ ปีทางสุริยคติในเวลานั้น ดังนั้น การนับปีนักษัตรแบบปีปฏิทินทางจันทรคติก็สอดคล้องกับปีปฏิทินทาง สุริยคติซึ่งใช้กันน้อย เป็นทางการไม่มากนัก นอกจากนั้นในเวลานั้นการ เริ่มต้นปีของทั้งปีปฏิทิน ทางสุริยคติและทางจันทรคติก็อยู่ใกล้กับช่วงวันสงกรานต์ ซึ่งเริ่มในวันที่ 13 เมษายน อันเป็นวัน เริ่มต้นของปี (26) อันที่จริงวันสงกรานต์นับ เป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทย แต่เมื่อได้เปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่ มาเป็นวันที่ 1 มกราคม อย่างเป็นทางการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2484 เพื่อให้เหมือนกับนานาชาติ วันขึ้น ปีใหม่ทางการจึงไม่ใช่วัน เดียวกับวันที่ เปลี่ยนปีนักษัตรแบบ เก่าและช่วงสงกรานต์

เพื่อความสะดวก ปัจจุบันแนวปฏิบัติสำหรับปีปฏิทินหลวงคือ ให้เปลี่ยนปีนักษัตรในวันที่ 1 มกราคม ปฏิทินที่พิมพ์กันมักจะพิมพ์ปีนักษัตรซึ่งตรงกับวันปีใหม่ของปี พ.ศ. (ราชบัณฑิตยสถาน, 2530, เล่มที่ 17 หน้า 10782-88) อย่างไรก็ตาม นักโหราศาสตร์ยังคงใช้วิธีนับแบบเก่าในการ เปลี่ยนปีนักษัตร (27) ปัญหาความยุ่งยากอีกประการหนึ่งคือ ปีใหม่ของจีนซึ่งปกติจะตกอยู่ ราวปลายเดือนมกราคมถึงกลาง เดือนกุมภาพันธ์ และใช้การนับปีแบบปีนักษัตร ในประเทศไทยมี การฉลองปีใหม่ของจีนและถือ เป็นวันหยุดอย่างไม่เป็นทางการอย่างกว้างขวาง อย่างน้อยที่สุดใน ประชากรที่มีเชื้อสายจีน ซึ่งยังคงรักษาประเพณีจีนหลายอย่างอย่างเคร่งครัดน่าจะ เปลี่ยนปีนักษัตร ตามระบบการนับปีใหม่ของจีน อย่างไรก็ตาม เรื่องปีนักษัตรเปลี่ยนปีใหม่ เมื่อไหร่ (คือจะ เปลี่ยน เมื่อปี พ.ศ. เปลี่ยนในวันขึ้น 1 มกราคม หรือเปลี่ยนราวเดือนเมษายน ช่วงสงกรานต์) ดูเหมือน จะไม่มีหลักเกณฑ์ เดียวที่ถือปฏิบัติโดยคนส่วนใหญ่ ปัญหาที่คิดว่าคงจะยังคงเป็นอยู่ต่อไป เพราะการ เปลี่ยนปีนักษัตรไม่มีความสำคัญในแง่ของงานราชการหรือทางธุรกิจ คนทั่วไปจึงไม่เห็นความ จำเป็นที่จะต้องมีการทำความเข้าใจหรือตกลงกันให้แน่ชัดในเรื่องนี้ (28) แต่แนวโน้มน่าจะเห็นว่า การ เปลี่ยนปีนักษัตรจะ เปลี่ยนพร้อมกับการ เปลี่ยนปี พ.ศ. โดยเฉพาะวันปีใหม่น่าจะได้รับ ความสนใจจากคนทั่วไปมากขึ้น เพราะมีทั้งการประชาสัมพันธ์และการพิมพ์ปฏิทินแจก

เดือนที่ปีนักษัตรเปลี่ยน (คือจะเปลี่ยนในเดือนมกราคมหรือเมษายนนั้น) นับว่ามีผล กระทบต่อปี พ.ศ. ที่จะแปลงได้จากปีนักษัตรที่รายงาน และอายุที่คำนวณโดยใช้เดือนและปี พ.ศ. ที่แปลงนั้นเป็นฐาน ตัวอย่างเช่น ถ้าบุคคลเกิดระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคมและรายงาน ปีเกิดเป็นปีนักษัตร ตามตารางที่ใช้แปลงปีนักษัตรเป็นปี พ.ศ. ปี พ.ศ. เกิดของบุคคลนั้นจะเป็นปี พ.ศ. ต่อมา และถ้าปีนักษัตรเปลี่ยนในเดือนเมษายน บุคคลนั้นจะมีอายุน้อยกว่าถ้าปีนักษัตรเปลี่ยน

ในเดือนมกราคมอยู่ 1 ปี (29) ตรงกันข้าม สำหรับคนที่เกิดหลังเดือน เมษายนจะไม่มีปัญหา ความคลุมเคลือของการแปลง เป็นปี พ.ศ. ถ้าการรายงานปีนักศึกษานั้นถูกต้อง เป็นไปได้ว่าสตรีใน TDHS อาจกำหนดเดือนที่เปลี่ยนปีนักศึกษาร่างกัน แต่จากข้อมูลการรายงานปีนักศึกษามีอยู่ (30) ไม่มีทางที่ทราบว่า สตรีแต่ละคน เปลี่ยนปีนักศึกษากัน เมื่อไร

เพื่อความสะดวกในการแปลงปีนักศึกษาร่างกัน เป็นปี พ.ศ. ในช่วงต้นของการประมวลข้อมูล จึงตั้งข้อสมมติว่า ปีนักศึกษาร่างกันเปลี่ยนปีใหม่ในเดือน เมษายนตามตารางการแปลงปีนักศึกษาร่างกัน เป็นปี พ.ศ. ที่ใช้ในงานสนาม เพื่อจะทดสอบความถูกต้องของการแปลงปี และเพื่อคูดึงอิทธิพลของแบบของปีที่ รายงานต่ออายุที่คำนวณ จึงทำการ เปรียบเทียบการกระจายของความแตกต่างระหว่างอายุรายงาน และอายุคำนวณของสตรีเข้าข่ายตาม เดือนเกิด แบบของปีเกิดที่รายงานและ เดือนสัมภาษณ์ เปรียบเทียบกับ เดือนเกิด ดังแสดงในตารางที่ 10 ช่วงระยะเวลาการสำรวจของ TDHS อยู่ระหว่าง ปลายเดือนมีนาคมถึงต้นเดือนมิถุนายน ดังนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนที่เกิดระหว่างเดือนมกราคมถึง มีนาคม เดือนสัมภาษณ์จะมาทีหลัง เดือนเกิด ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์ที่เกิดระหว่างเดือนกรกฎาคมถึง ธันวาคม เดือนสัมภาษณ์จะมาก่อน เดือนเกิดเสมอ และสำหรับผู้ให้สัมภาษณ์ที่เกิดระหว่างเดือน เมษายนถึงมิถุนายน เดือนสัมภาษณ์หรือ เดือนเกิดอาจมาก่อนก็ได้แล้วแต่กรณี ในการตีความผลที่ได้ จำเป็นต้องแยกสตรีที่ เดือนสัมภาษณ์เป็น เดือนเดียวกันหรืออยู่หลัง เดือนเกิด ออกจากสตรีกลุ่มที่ เดือนสัมภาษณ์มาก่อน เดือนเกิด เพราะ เดือนสัมภาษณ์เปรียบเทียบกับ เดือนเกิดมีอิทธิพลต่อแบบแผน ของความแตกต่างระหว่างอายุรายงานกับอายุคำนวณดังกล่าวข้างต้น

ผลที่ได้ชี้ว่า สตรีที่ เกิดในช่วงสาม เดือนแรกของปี (คือ เกิดระหว่างเดือนมกราคม- มีนาคม) แบบแผนของความแตกต่างระหว่างอายุรายงานกับอายุคำนวณของกลุ่มสตรีที่ รายงานปี เกิดเป็นพ.ศ. และกลุ่มที่ รายงานปีเกิด เป็นปีนักศึกษาระหว่างกัน ส่วนจะมีแบบแผนอย่างไรนั้นขึ้นกับ ว่า เดือนสัมภาษณ์อยู่ก่อน เดือนเกิดหรือไม่ สำหรับผู้ให้สัมภาษณ์ที่เกิดระหว่าง เดือน เมษายนถึง เดือนมิถุนายน และ เดือนสัมภาษณ์เป็น เดือนเดียวกับ เดือนเกิดหรืออยู่หลัง เดือนเกิด มีเพียงส่วน น้อยเท่านั้นที่อายุรายงานสูงกว่าอายุคำนวณอยู่ 1 ปี คือร้อยละ 13 สำหรับกลุ่มที่ รายงานปีเกิด เป็นปี พ.ศ. และร้อยละ 14 สำหรับกลุ่มที่ รายงานปีเกิด เป็นปีนักศึกษาร่างกัน ในทำนองเดียวกัน ผู้ให้ สัมภาษณ์ที่เกิดระหว่างเดือน เมษายนถึงธันวาคมและ เดือนสัมภาษณ์มาก่อน เดือนเกิด แบบแผนการ รายงานอายุที่พบมากที่สุด ไม่ว่าจะการรายงานปีเกิดจะเป็นแบบใดก็ตาม คือรายงานอายุสูงกว่าอายุ คำนวณอยู่ 1 ปี ซึ่งมีถึงร้อยละ 62 และร้อยละ 49 สำหรับกลุ่มที่ รายงานปีเกิดเป็นปี พ.ศ. และปี นักศึกษาร่างกันตามลำดับ

การเปรียบเทียบแบบแผนของความแตกต่างระหว่างอายุรายงานและอายุคำนวณของสตรีที่รายงานปีเกิดต่างแบบกัน มีความซับซ้อนมากขึ้น เมื่อเดือนเกิดอยู่ระหว่างเดือนมกราคมถึงมีนาคม เนื่องจากผลที่ได้จะขึ้นอยู่กับว่ามีข้อสมมติให้นัก্ষัตรเปลี่ยนปีใหม่เดือนอะไร ในที่นี้ตารางที่ 10 ได้เสนอผล 2 ชุดสำหรับสตรีที่รายงานปีเกิดเป็นปีนัก্ষัตร ชุดแรก อายุที่คำนวณตั้งอยู่บนข้อสมมติที่ว่า ปีนัก্ষัตรเปลี่ยนปีใหม่ในเดือนเมษายน ส่วนชุดที่สอง มีข้อสมมติว่าปีนัก্ষัตรเปลี่ยนปีใหม่ในเดือนมกราคม ดังที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้น สำหรับสตรีที่เกิดระหว่างเดือนมกราคมถึงมีนาคม ภายใต้อายุคำนวณที่ปีนัก্ষัตรเปลี่ยนปีใหม่ในเดือนมกราคม ร้อยละที่อายุคำนวณจะสูงกว่าอายุรายงานอยู่ 1 ปี จะมียุมากกว่าชุดที่มีข้อสมมติว่าปีนัก্ষัตรเปลี่ยนปีใหม่ในเดือนเมษายน

สมมติว่าการแปลงปีนัก্ষัตรเป็นปี พ.ศ. ที่ทำใน TDHS นี้ สอดคล้องกับวิธีที่สตรีแต่ละคน กำหนดเดือนเปลี่ยนปีนัก্ষัตรจริงๆแล้ว แบบแผนของความแตกต่างระหว่างอายุรายงานกับอายุคำนวณ สำหรับสตรีที่รายงานปีเกิดเป็นปีนัก্ষัตร จะต้องคล้ายกับของสตรีที่รายงานปีเกิดเป็นปี พ.ศ. เป็นที่น่าสนใจที่พบว่า ไม่ว่าจะ เป็นข้อสมมติใดก็ตาม เกี่ยวกับเดือนที่ปีนัก্ষัตรเปลี่ยนปีใหม่ แบบแผนของความแตกต่างระหว่างอายุรายงานกับอายุคำนวณของสตรีที่เกิดระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม และรายงานปีเกิดเป็นปีนัก্ষัตร สอดคล้องอย่างมากกับแบบแผนที่พบสำหรับสตรีที่เกิดในช่วงเดือนเดียวกัน แต่รายงานปีเกิดเป็นปี พ.ศ. ถ้ามีข้อสมมติว่าปีนัก্ষัตรเปลี่ยนปีใหม่ในเดือนเมษายน สตรีที่รายงานปีเกิดเป็นปีนัก্ষัตรมักจะมีอายุรายงานสูงกว่าอายุคำนวณอยู่ 1 ปี มากกว่าสตรีที่รายงานปีเกิดเป็นปี พ.ศ. (คือร้อยละ 47 เปรียบเทียบกับร้อยละ 15) ตรงกันข้ามถ้ามีข้อสมมติว่า ปีนัก্ষัตรเปลี่ยนปีใหม่เดือนมกราคม สตรีที่รายงานปีเกิดเป็นปีนัก্ষัตรมักจะมีอายุรายงานต่ำกว่าอายุคำนวณอยู่ 1 ปี มากกว่าสตรีที่รายงานปีเกิดเป็นปี พ.ศ. (ร้อยละ 32 เปรียบเทียบกับร้อยละ 13)

ผลที่พบข้างต้นแสดงว่า ถ้ามีข้อสมมติว่าปีนัก্ষัตรเริ่มต้นปีใหม่ในเดือนเมษายน อายุที่คำนวณจะต่ำกว่าความเป็นจริงสำหรับกลุ่มสตรีบางส่วน และจะสูงกว่าความเป็นจริงถ้ามีข้อสมมติว่าปีนัก্ষัตรเปลี่ยนปีใหม่ในเดือนมกราคม ดังนั้นจึงดูเหมือนว่า มีการใช้คำนิยามต่างๆกัน เกี่ยวกับเดือนที่ปีนัก্ষัตรเปลี่ยนปีใหม่ในการกำหนดปีนัก্ষัตร กล่าวคือ บางกลุ่มเปลี่ยนปีนัก্ষัตรใหม่เกิดในเดือนมกราคม บางกลุ่มเปลี่ยนในเวลาต่อมา เช่น เดือนเมษายน เป็นต้น การมีข้อสมมติเพียงอันเดียวเกี่ยวกับเดือนเริ่มต้นปีใหม่ของปีนัก্ষัตร มีผลบ้างต่อความคลาดเคลื่อนในการคำนวณอายุ ซึ่งใช้ข้อมูลการแปลงปีนัก্ষัตรเป็นปี พ.ศ. สำหรับสตรีที่เกิดในช่วง 3 เดือนแรกของปี และรายงานปีเกิดเป็นปีนัก्षัตร เนื่องจากไม่สามารถทราบได้ว่า สตรีแต่ละคนนับปีใหม่ปีนัก्षัตรอย่างไรหรือ

เมื่อไร ความคลาดเคลื่อนในอายุคำนวณจึงเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ อย่างไรก็ตาม ในสตรีทั้งหมดสัดส่วนที่จะถูกกระทบจากความคลาดเคลื่อนแบบนี้จะน้อยหรือต่ำ เพราะความคลาดเคลื่อนนี้จะเกิดกับกลุ่มที่เกิดในช่วง 3 เดือนแรกของปีและรายงานปีเกิด เป็นปีนักษัตรเท่านั้น (31)

ผลการวิจัยในตารางที่ 10 สำหรับสตรีที่เดือนสัมภาษณ์เป็นเดือนเดียวกับเดือนเกิดหรืออยู่หลังเดือนเกิด มีประเด็นที่น่าสนใจหลายประเด็น กล่าวคือ กลุ่มสตรีที่รายงานปีเกิดเป็นปี พ.ศ. แบบแผนของความแตกต่างระหว่างอายุรายงานกับอายุคำนวณของสตรีที่เกิดระหว่างเดือนมกราคมถึงมีนาคม จะคล้ายกับของสตรีที่เกิดระหว่างเดือนเมษายนถึงมิถุนายน ส่วนกลุ่มสตรีที่รายงานปีเกิด เป็นปีนักษัตร แบบแผนของความแตกต่างในอายุรายงานกับอายุคำนวณ ระหว่างสตรีที่เกิดระหว่าง เดือน เมษายนถึงมิถุนายน จะมีความคล้ายคลึงกันมากกว่า ภายใต้อัตราสัมมติปีนักษัตรขึ้นปีใหม่ใน เดือนมกราคม เปรียบเทียบกับอัตราสัมมติที่ให้นักษัตรขึ้นปีใหม่ใน เดือน เมษายน ถ้ายอมรับว่าความคลุมเคลื่อนในการแปลงปีนักษัตรเป็นปี พ.ศ. ของสตรีที่เกิดระหว่าง เดือน เมษายนถึงมิถุนายน มีน้อยกว่าของสตรีที่เกิดในช่วง 3 เดือนแรกของปีแล้ว หมายความว่า การมีอัตราสัมมติว่าปีนักษัตรขึ้นปีใหม่ใน เดือนมกราคม อาจสะท้อนถึงการนับแบบนี้ตามจริงของประชากรได้ดีกว่าการมีอัตราสัมมติว่าปีนักษัตรขึ้นปีใหม่ใน เดือน เมษายน แม้หลักฐานการวิจัยจะสนับสนุนว่าคนส่วนใหญ่จะ เปลี่ยนปี นักษัตรใน เดือนมกราคม แต่การศึกษานี้ใช้อัตราสัมมติว่า เดือน เมษายน เป็น เดือนที่ปีนักษัตรขึ้นปีใหม่ ตามที่ได้มีการลงทะเบียนใน TDHS ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ความคลาดเคลื่อนอันเนื่องจากการ กำหนดเดือนที่ปีนักษัตรขึ้นปีใหม่คือ จะทำให้อายุที่คำนวณได้ของสตรีที่รายงานปีเกิด เป็นปีนักษัตรต่ำกว่าความเป็นจริง 1 ปี (32)

ถ้าให้อายุของสตรีที่คำนวณได้จากข้อมูล เดือนและปี เกิดที่รายงาน เป็นอายุ เต็มหรืออายุ ถูกต้อง จะสามารถศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความชอบในการรายงานอายุที่ลงท้ายด้วย เลขใด เลขหนึ่ง และความแม่นยำของอายุที่รายงาน ตารางที่ 11 เปรียบเทียบอายุรายงานกับอายุ คำนวณของสตรีที่เข้าข่ายจำแนกตาม เลขลงท้ายของอายุที่รายงานในแบบสอบถามบุคคล ข้อมูลใน ตารางนี้จำกัดอยู่ เฉพาะสตรีที่อายุรายงานอยู่ระหว่าง 18-47 ปี ทั้งนี้ เพื่อลดความบิด เบือนอันอาจ เกิดจากความจริงที่ว่า TDHS สัมภาษณ์สตรีซึ่งมีอายุคำนวณอยู่ระหว่าง 15-49 ปี (33) นอกจากนี้ การจำกัดการวิเคราะห์ที่อยู่ในกลุ่มสตรีอายุ 18-47 ปี จะเป็นหลักประกันว่า ภายใต้อัตราสัมมติที่เลือกมาแต่ละ เลขลงท้ายจะมีจำนวนครั้งที่ เป็นอายุรายงานเท่ากัน (คือ 3 ครั้ง) (34)

รายงานฉบับนี้ได้แสดงมาตรการหลายมาตรการ เพื่อ เปรียบเทียบอายุรายงานกับอายุ คำนวณ จะเห็นว่าร้อยละของสตรีที่อายุรายงาน เท่ากับอายุคำนวณไม่แปรผันตาม เลขลงท้ายของ

อายุรายงาน ทั้งที่ปรากฏว่า มีการกองอายุที่เลข 0 และ 5 ก็ตาม แต่สัดส่วนของสตรีที่อายุ รายงานลงท้ายด้วยเลข 0 เท่ากับอายุที่คำนวณมีสูงกว่าเฉลี่ยเพียงเล็กน้อย และสัดส่วนของสตรีที่ อายุรายงานลงท้ายด้วยเลข 5 เท่ากับอายุที่คำนวณต่ำกว่าค่าเฉลี่ยเพียงเล็กน้อย อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาเฉพาะกรณีที่อายุรายงานเบี่ยงเบนไปจากอายุคำนวณอย่างน้อย 2 ปี กลุ่มสตรีที่มีอายุ รายงานลงท้ายด้วยเลข 0 และ 5 จะมีสัดส่วนสูงกว่าเฉลี่ย ในทั้งสองกรณี สัดส่วนที่รายงาน อายุผิดมีน้อยมาก

ตารางที่ 11 ยังแสดงค่าความแตกต่างเฉลี่ยระหว่างอายุรายงานกับอายุคำนวณ 4 แบบขึ้นอยู่กับว่าจะพิจารณาเครื่องหมาย (ทิศทาง) ของความแตกต่างหรือไม่ และจะรวมกลุ่มที่อายุ รายงานเท่ากับอายุคำนวณหรือไม่รวม (คือจะรวมสตรีทุกคนหรือรวม เฉพาะสตรีที่อายุรายงานต่าง จากอายุคำนวณเท่านั้น) จากข้อเท็จจริงที่ว่า สตรีเข้าข่ายมักจะรายงานอายุเกินจริงซึ่งเห็นได้ จากการที่ค่าความแตกต่างสุทธิ (ไม่ว่าจะรวมสตรีทุกคนหรือ เฉพาะสตรีที่อายุรายงานแตกต่างจาก อายุคำนวณเท่านั้น) มีค่าเป็นบวก ไม่ว่าเลขลงท้ายของอายุที่รายงานจะเป็นเลขใดก็ตาม ผลดัง กล่าวสะท้อนว่า การรายงานอายุผิดที่พบมากที่สุด เป็นการรายงานอายุที่สูงกว่าอายุจริง 1 ปี

มีแนวโน้มว่า คนที่รายงานอายุที่มีเลขลงท้ายด้วยเลข 0 หรือ 5 แต่อายุจริงไม่ได้ ลงท้ายด้วย เลขสอง เลขดังกล่าว จะรายงานอายุผิดไปมากกว่าคนที่รายงานอายุผิดด้วย เลขลงท้าย เลขอื่นๆ จะเห็นได้ว่ากลุ่มสตรีที่อายุรายงานและอายุคำนวณแตกต่างกัน ค่าความแตกต่างเฉลี่ย ของกลุ่มที่อายุรายงานลงท้ายด้วยเลข 0 และ 5 จะสูงกว่ากลุ่มอายุรายงานที่ลงท้ายด้วย เลขอื่น เมื่อไม่รวมกลุ่มที่ไม่มีความแตกต่างกันในการคำนวณ ปรากฏว่าสตรีที่รายงานอายุผิดและ เป็นอายุที่ ลงท้ายด้วยเลข 0 จะมาจากกลุ่มที่อายุคำนวณมากกว่าและต่ำกว่าอายุรายงานในสัดส่วนใกล้เคียง กัน ดังนั้นค่าเฉลี่ยความแตกต่างสุทธิระหว่างอายุรายงานกับอายุคำนวณของกลุ่มที่อายุทั้งสองไม่ เท่ากัน สำหรับกลุ่มที่อายุรายงานผิดลงท้ายด้วยเลข 0 จะต่ำกว่ากลุ่มที่อายุรายงานผิดลงท้าย ด้วยเลขอื่นๆ นอกจากนี้จะเห็นว่าค่าเฉลี่ยความแตกต่างสุทธิระหว่างอายุรายงานกับอายุคำนวณ ที่คำนวณโดยใช้สตรีทั้งหมด เป็นฐานจะต่ำสุด เช่นกันสำหรับกลุ่มที่อายุรายงานลงท้ายด้วย เลข 0

ส่วนใหญ่วิศวกรวิเคราะห์งานวิจัยทางประชากรที่ใช้ตัวแปรอายุมักทำตารางข้อมูลตาม กลุ่มอายุ โดยปกติจะแบ่งกลุ่มอายุเป็นช่วง 5 ปีมากกว่าจะเป็นรายปี การจัดประชากรตามกลุ่ม อายุ 5 ปี แทนที่จะเป็นรายปีนี้ ทำให้เห็นการรายงานอายุผิดน้อยลงมาก ข้อมูลในตารางที่ 12 แสดงให้เห็นว่าข้อมูลกลุ่มอายุที่จัดถูกกระทบจากแบบแผนของการรายงานอายุในข้อมูล TDHS มาก น้อยแค่ไหน สามคอลัมน์แรกของตาราง เปรียบเทียบอายุคำนวณเฉลี่ยของสตรีตามกลุ่มอายุ 5 ปี

แยกตามวิธีการจัดกลุ่มอายุคือ จัดตามอายุที่คำนวณจากเดือนและปีเกิด จัดตามอายุที่รายงานในรูปแบบ สอบตามบุคคล และจัดตามอายุที่รายงานในรูปแบบบันทึกสมาชิกครัวเรือน

ข้อมูลอายุใน TDHS นั้น จะลงรหัสด้วยหน่วยเป็นปีเต็ม ไม่ใช่อายุจริง(exact age) ซึ่งอาจมีเศษเป็นเดือน กล่าวคือ สตรีที่เพิ่งอายุครบ 23 ปี กับสตรีที่อายุ 23 ปี 11 เดือน จะถูก ลงรหัสอายุเท่ากัน คือ 23 ปี ดังนั้น โดยประมาณอายุจริงเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มอายุจะสูงกว่าอายุ ที่แสดงหรือพบโดยข้อมูลอยู่ครึ่งปี ถ้ามีการคำนึงถึงประเด็นนี้ในการคำนวณอายุ จะเห็นว่า ใน คอลัมน์ที่การจัดกลุ่มอายุของสตรีจัดตามอายุคำนวณ อายุคำนวณเฉลี่ยส่วนใหญ่ของกลุ่มอายุส่วนใหญ่ จะอยู่ใกล้กับจุดกึ่งกลางของช่วงอายุอย่างมาก เช่น อายุคำนวณเฉลี่ยของกลุ่มอายุ 25-29 ปี เท่ากับ 27.1 ซึ่งสอดคล้องกับอายุจริงเฉลี่ย คือประมาณ 27.6 และมีค่าใกล้เคียงกับจุดกึ่งกลาง (27.5) ของกลุ่มอายุอย่างมาก ยกเว้นกลุ่มอายุต่ำสุดคือกลุ่มอายุ 15-19 ปี ที่พบว่าไม่ใกล้เคียง ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากว่า ในการสำรวจ TDHS สัมภาษณ์เฉพาะสตรีเคยสมรสเท่านั้น ในประเทศไทยกลุ่มสตรีอายุ 15-19 ปี จะมีสตรีอายุ 19 ปีที่สมรสแล้ว มากกว่าสตรีที่อายุ 15 ปี ดังนั้น การกระจายของประชากรในกลุ่มอายุนี้อาจจะเบี่ยงไปทางข้างอายุมาก

กรณีการจัดสตรีตามกลุ่มอายุรายงาน ไม่ว่าจะ เป็นอายุที่รายงานในรูปแบบ สอบตามบุคคล หรือจากแบบบันทึกครัวเรือนก็ตาม จะเห็นว่าอายุคำนวณเฉลี่ยจะต่ำกว่ากรณีการจัดสตรีตามกลุ่มอายุ คำนวณ ผลดังกล่าวสะท้อนว่า สตรีไทยส่วนใหญ่มีแนวโน้มจะรายงานอายุสูงกว่าอายุจริงอยู่ 1 ปี ในเกือบทุกกลุ่มอายุ การจัดสตรีตามอายุรายงานจะมีความแตกต่างในอายุคำนวณเฉลี่ยน้อยกว่า การจัดกลุ่มสตรีตามอายุคำนวณอยู่ระหว่าง .4 ถึง .6 ปี โดยทั่วไปอายุคำนวณเฉลี่ยของกลุ่ม อายุเดียวกันจะต่างกันน้อยมากระหว่างการจัดกลุ่มสตรีตามอายุรายงานจากแบบ สอบตามบุคคลกับ จากแบบบันทึกสมาชิกครัวเรือน ทั้งนี้เพราะ สตรีส่วนใหญ่มัก เป็นผู้ให้สัมภาษณ์แบบบันทึกสมาชิก ครัวเรือนด้วย

ตารางที่ 12 ยังแสดงร้อยละของสตรีที่อายุคำนวณต่ำกว่าช่วงกลุ่มอายุที่จัดและร้อยละ ของสตรีที่อายุคำนวณสูงกว่าช่วงกลุ่มอายุที่จัดตามกลุ่มอายุ โดยเสนอแยกระหว่าง เมื่อการจัดกลุ่ม อายุจัดตามอายุที่รายงานในรูปแบบ สอบตามบุคคล กับที่รายงานในรูปแบบบันทึกสมาชิกครัวเรือน โดย รวมแล้ว (จากข้อสมมติว่าอายุที่คำนวณเป็นอายุจริงหรืออายุที่ถูกตัด) ข้อมูลแสดงว่า น้อยกว่า 1 ใน 5 ของสตรีจะถูกจัดให้อยู่ผิดกลุ่มอายุ ถ้ากลุ่มอายุนั้นถูกจัดตามอายุรายงาน ร้อยละ 14 จะ ไปอยู่ในกลุ่มอายุที่อายุสูงกว่าอายุจริงและร้อยละ 3 หรือ 4 จะไปอยู่ที่ในกลุ่มอายุที่ต่ำกว่าอายุจริง การที่สตรีถูกจัดไปอยู่ในกลุ่มอายุที่สูงกว่าอายุจริง มีร้อยละที่สูงกว่าการถูกจัดไปอยู่ในกลุ่มอายุที่ต่ำ

กว่าอายุจริงนี้ แสดงถึงอิทธิพลครอบงำของการรายงานอายุที่สูงกว่าอายุจริง 1 ปี กลุ่มสตรีที่มีความไม่สอดคล้องกันของอายุรายงานกับอายุคำนวณ ความแตกต่างในเรื่องดังกล่าวมีน้อยมาก ระหว่างการจัดตามอายุรายงานในแบบสอบถามบุคคลกับแบบบันทึกสมาชิกครัวเรือน

ตารางที่ 13 ศึกษาแบบแผนความแตกต่างระหว่างอายุคำนวณกับอายุรายงานตามลักษณะภูมิหลังต่างๆของสตรี พบว่าในเกือบทุกลักษณะภูมิหลังความผิดพลาดที่พบมากที่สุดในกลุ่มสตรีที่อายุรายงานต่างจากอายุคำนวณ คือการรายงานอายุสูงกว่าอายุจริง 1 ปี ลักษณะดังกล่าวพบในเกือบทุกกลุ่มอายุ สตรีกลุ่มอายุต่ำสุดมีแนวโน้มว่าลักษณะการรายงานสูงกว่าอายุจริง 1 ปีนี้ จะเด่นกว่ากลุ่มอายุอื่น การรายงานอายุสูงกว่าอายุจริง 1 ปีนี้ พบในสตรีทั้งที่อยู่ในเขตเมืองและชนบท สตรีในทุกภาค ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ และทุกกลุ่มการศึกษา

ในเรื่องระดับของการรายงานอายุผิดพลาดนั้น พบความแตกต่างกันตามลักษณะภูมิหลังบ้าง ดังปรากฏในตารางที่ 13 เช่น สัดส่วนของสตรีที่รายงานอายุต่างจากอายุที่คำนวณ 2 ปีขึ้นไป ในทั้งสองทิศทาง (สูงกว่าหรือต่ำกว่า) เพิ่มอย่างสม่ำเสมอตามอายุ จะเห็นว่ากลุ่มสตรีที่มีอายุคำนวณ 15-19 ปี ไม่มีใครเลยที่รายงานว่าตนเองมีอายุต่ำกว่าอายุจริง 2 ปีขึ้นไป และมีเพียงร้อยละ 5 เท่านั้น ที่รายงานว่าตนเองมีอายุสูงกว่าอายุจริง 2 ปีขึ้นไป ตรงกันข้าม ร้อยละ 18 (5 บวก 13) ของสตรีกลุ่มอายุ 40-44 ปี และร้อยละ 16 (6 บวก 10) ของสตรีอายุ 45-49 ปี รายงานอายุซึ่งสูงกว่าหรือต่ำกว่าอายุคำนวณ 2 ปีขึ้นไป ระดับของการรายงานอายุผิดพลาดนี้มีความแตกต่างเพียงปานกลางตาม เขตที่อยู่อาศัยหรือภาค ส่วนตามกลุ่มชาติพันธุ์นั้นพบว่า สตรีมุสลิมพูดภาษาชวา และสตรีที่พูดภาษาเขมร มีร้อยละที่มีอายุรายงานต่างไปจากอายุคำนวณ 2 ปีขึ้นไปสูงกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ (คือร้อยละ 22 และ 28 ตามลำดับ) เป็นที่น่าแปลกใจที่พบว่า สตรีชาวเขาเป็นกลุ่มที่มีอายุรายงานสอดคล้องกับอายุคำนวณมากที่สุด และมีระดับความรุนแรงในการรายงานอายุผิดพลาดเพียงปานกลางเท่านั้น แต่ผลที่พบของสตรีกลุ่มชาวเขาน่าจะเป็นภาพลวงและน่าจะเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงว่า ในการสัมภาษณ์สตรีชาวเขานั้น มีแนวโน้มว่านักสำรวจจะได้ข้อมูลอายุและเดือนปีเกิดจากทะเบียนบ้านมากกว่า ทั้งนี้เพราะมีปัญหาในการสื่อสารหรือเพราะสตรีชาวเขาไม่สามารถบอกอายุของตนเองได้ (คือไม่ทราบว่าตนเองอายุเท่าไร) ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับความถูกต้องของการรายงานอายุกล่าวคือ พบว่า ร้อยละที่อายุรายงานต่างไปจากอายุคำนวณ 2 ปีขึ้นไป สูงที่สุดในกลุ่มสตรีที่มีการศึกษาน้อยที่สุด และต่ำที่สุดในกลุ่มที่มีการศึกษา มากที่สุด

5. ข. บุตรของสตรีเข้าข่าย

ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น สตรีเข้าข่ายที่ได้รับการสัมภาษณ์ใน TDHS จะถูกถามและ (ถ้าเป็นไปได้) ขอให้แสดงเอกสารเกี่ยวกับเดือนและปีเกิดของบุตรเกิดมีชีวิตทุกคน และอายุของบุตรที่ยังมีชีวิตแต่ละคน จากข้อมูลดังกล่าวจะสามารถคำนวณอายุของบุตรมีชีวิตแต่ละคน และนำมาเปรียบเทียบเกี่ยวกับอายุที่รายงาน เพื่อประเมินถึงความถูกต้องของการรายงานอายุ ตารางที่ 14 แสดงผลการวิเคราะห์การรายงานอายุบุตรตามอายุคำนวณของบุตร (เด็ก)

ผลในตารางแสดงอย่างชัดเจนว่าระดับการรายงานอายุบุตรผิด (อย่างน้อยที่สุดเมื่อวัดในรูปของปีทั้งปี) จะเพิ่มตามอายุของเด็ก สำหรับเด็กกลุ่มอายุน้อยที่สุดการรายงานอายุผิดจะต่ำมาก กล่าวคือ ไม่มีการรายงานอายุบุตรผิดเลยในเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 6 เดือน และรายงานผิด (สูงไป 1 ปี) เพียงร้อยละ 1 สำหรับเด็กที่อายุ 6-8 เดือน อย่างไรก็ตาม บางครั้งทารกที่มีอายุเกือบครบ 1 ปี จะถูกรายงานว่าอายุ 1 ปี ยิ่งอายุของเด็กเพิ่มมากขึ้นสัดส่วนที่รายงานอายุสูงกว่าอายุจริง 1 ปียิ่งเพิ่มมากขึ้นจนถึงบุตรมีอายุ 5 ปี จากนั้นสัดส่วนที่อายุรายงานบุตรสูงกว่าอายุจริง 1 ปี จะอยู่ในระดับเดียวกับสัดส่วนของสตรีเคยสมรสรายงานอายุตนเองสูงกว่าอายุคำนวณ 1 ปี เหตุผลที่การรายงานอายุสำหรับบุตรที่อายุน้อยมีความถูกต้องมากกว่าสำหรับบุตรอายุมากหรือสำหรับสตรีเข้าข่ายเองนั้น คือความนิยมที่ปฏิบัติกันในการบอกอายุของเด็ก เล็กน้อยละเอียดหรือย่อยกว่าหน่วยของปีดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น (ดูตารางที่ 7 และ 8)

จากการที่มีสตรีกว่าครึ่ง เล็กน้อย แสดงเอกสารทะเบียนบ้านหรือใบเกิดให้นักสำรวจดูวัน เดือน ปีเกิดของบุตร จึงน่าสนใจที่จะศึกษาว่า ความถูกต้องของการรายงานอายุบุตรเกี่ยวกับการแสดงเอกสารให้ดูหรือไม่ ผลในตารางที่ 15 แสดงว่าแบบแผนของการรายงานอายุบุตร สำหรับเด็กที่มารดาแสดงเอกสารทางราชการกับที่มารดารายงานเองมีความคล้ายกัน ในทั้งสองกลุ่มอายุรายงานและอายุคำนวณ (หน่วยเป็นปี) เกือบเท่ากันสำหรับทารกที่อายุต่ำกว่า 1 ปี แนวโน้มที่จะรายงานอายุเด็กสูงกว่าอายุคำนวณ 1 ปีนั้น พบในเด็กอายุ 1-4 ปี แต่ก็ยังต่ำกว่าของเด็กอายุ 5 ปีขึ้นไปมาก การแสดงเอกสารทางราชการหรือไม่ก็ตามของมารดามีผลน้อยมากต่อแบบแผนความแตกต่างระหว่างอายุรายงานกับอายุคำนวณ และความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนดังกล่าวกับอายุของบุตร

ส่วนใหญ่ของข้อมูลเดือน ปีเกิดจากเอกสารทางราชการน่าจะถูกต้อง ยกเว้นมีการบันทึกข้อมูลลงจามแม่ เหล็กผิดพลาด นอกจากนี้ไม่น่าเป็นไปได้ที่อายุรายงานบุตรจะถูกอิทธิพลของการมีเอกสารทางราชการแสดงให้นักสำรวจดูหรือไม่ให้ดู ดังนั้น ผลการวิจัยที่พบว่าแบบแผน

ของความแตกต่างระหว่างอายุรายงานกับอายุคำนวณของบุตรมีความคล้ายกัน ไม่ว่าข้อมูล เดือน ปี เกิดนั้นจะมาจาก เอกสารทางราชการ หรือการรายงานของมารดาก็ตาม สามารถใช้เป็นหลักฐาน ได้อย่างดีว่า ข้อมูล เดือน ปี เกิดของบุตรจากการรายงานของมารดา มีความถูกต้องดีพอควร

ข้อมูลในตารางที่ 16 แสดงความสัมพันธ์อย่างชัดเจนระหว่าง เดือนสัมภาษณ์เปรียบเทียบกับ เดือนเกิดของเด็กกับความแตกต่างระหว่างอายุรายงานกับอายุคำนวณ อายุที่รายงานมัก จะสอดคล้องกับอายุเต็ม (วัดด้วยอายุที่คำนวณ) เมื่อ เดือนที่สัมภาษณ์อยู่ เดือนเดียวกับหรืออยู่หลัง เดือนเกิดของเด็ก แต่อายุที่รายงานมักจะสูงกว่าอายุเต็ม 1 ปี เมื่อ เดือนสัมภาษณ์อยู่ก่อน เดือนเกิด แบบแผนนี้ เหมือนกับแบบแผนที่พบสำหรับสตรี เข้าชายเอง ดังนั้นจึงยืนยันถึงแนวโน้มที่วาสตรีจะนับ อายุโดยการคิดความแตกต่างระหว่างปีปัจจุบันกับปีเกิด โดยไม่คำนึงถึง เดือนหรือวันที่เกิด แต่ สำหรับเด็กที่อายุต่ำกว่า 5 ปี แบบแผนดังกล่าวนี้ไม่ค่อยชัด เพราะมีแนวโน้มที่มารดาจะรายงาน อายุบุตรด้วยหน่วยที่ต่ำกว่าปี ดังนั้นจึง เชื่อได้ว่า สำหรับ เด็กกลุ่มนี้ อายุที่รายงานจะสะท้อนอายุ เต็มซึ่งวัดด้วยหน่วยของปีได้อย่างถูกต้อง

เด็กซึ่ง เดือนเกิด เป็น เดือนเดียวกับ เดือนสัมภาษณ์ มีร้อยละที่อายุรายงานต่ำกว่าอายุ คำนวณ 1 ปีสูงกว่ากลุ่มอื่นอย่างเห็นได้ชัด แต่ผลดังกล่าวนี้ น่าจะ เกิดจากวิธีการคิดอายุคำนวณ ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น การสำรวจ TDHS ไม่นับที่วันที่เกิด การคำนวณอายุจึงใช้เพียงข้อมูล เดือนและปีเกิด เท่านั้นในการ เปรียบ เปรียบกับ เดือนและปีที่สัมภาษณ์ กรณีที่ เดือนสัมภาษณ์ เป็น เดือน เดียวกับ เดือนเกิด ถือว่าได้ผ่านพ้นวันเกิดแล้ว ดังนั้นจะมีอายุเต็มแล้ว แต่จะมีบางกรณีที่การ สัมภาษณ์มาก่อนวันเกิด สำหรับกรณี เหล่านั้นในทางทฤษฎีแล้ว อายุเต็มปีนั้นยังไม่ถึงยังขาดอีก หลายวัน และอันที่จริงควรจะมีอายุคำนวณต่ำกว่าอายุที่คิดมาได้ 1 ปี (35)

ดังได้อธิบายมาแล้วข้างต้น อายุของเด็กที่เป็นสมาชิกประจำหรือที่ค้างคืนในครัวเรือน ก่อนวันสำรวจจะถูกบันทึกในแบบบันทึกสมาชิกครัวเรือน แม้ว่าผู้ให้ข้อมูลแบบบันทึกสมาชิกครัว เรือนส่วนใหญ่จะเป็นสตรี เข้าชายเองก็ตาม แต่ก็ยังมีบางกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลเป็นบุคคลอื่นซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นสามีของสตรี เข้าชายเอง (ซึ่งมัก เป็นบิดาของเด็ก) หรือปู่ย่าตายายของเด็ก ในตัวอย่างย่อย ที่เลือก เฉพาะสำหรับการวิจัยขั้นนี้ ได้ทำการลงรหัสแหล่ง (ผู้ให้สัมภาษณ์) แบบบันทึกสมาชิกครัว เรือน กับลักษณะของข้อมูล ตารางที่ 17 แสดงข้อมูล เปรียบ เปรียบแบบแผนของความแตกต่างระหว่าง อายุของบุตรที่รายงานในแบบบันทึกสมาชิกครัวเรือน กับอายุที่คำนวณจากข้อมูล เดือน ปีเกิดในแบบ สอบถามบุคคล ตามลักษณะของผู้ให้สัมภาษณ์แบบบันทึกสมาชิกครัว เรือนว่าเป็นมารดาของเด็กหรือ เป็นบุคคลอื่น เนื่องจากข้อจำกัดของขนาดตัวอย่าง จึงไม่สามารถแยกละเอียดถึงประ เภทของผู้ ให้ข้อมูลในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลไม่ใช่มารดาของเด็ก ดังนั้นจึงถูกจัดรวมเข้าเป็นกลุ่มบุคคลอื่น

ผลการวิจัยชี้แนะว่า บุคคลอื่นที่ให้สัมภาษณ์ สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับอายุของเด็กเล็กในครัวเรือนได้อย่างถูกต้อง เกือบ เท่ากับที่รายงานโดยมารดา แต่สำหรับ เด็กโตอายุรายงานมีความถูกต้องน้อยกว่า ไม่ว่าผู้ให้สัมภาษณ์แบบบันทึกสมาชิกครัวเรือนจะเป็นใคร มีแนวโน้มว่าสำหรับกลุ่มเด็กอายุ 5-9 ปี อายุรายงานของเด็กสูงกว่าอายุคำนวณ 1 ปี ความแตกต่างอย่างสำคัญระหว่างอายุต่างวของ เด็กที่รายงานโดยมารดาเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นคือ บุคคลอื่นมักจะรายงานอายุเด็กที่สูงกว่าหรือต่ำกว่าอายุคำนวณ 1 ปีขึ้นไปมากกว่าการรายงานโดยมารดา แต่ผลการวิจัยนี้ควรถือ เป็นเพียงข้อชวนคิดเท่านั้น เพราะจำนวนตัวอย่างที่ใช้ศึกษามีขนาดเล็ก

6. สรุป

ประเทศไทยควรได้รับการยอมรับว่าเป็นประเทศหนึ่งในประเทศกำลังพัฒนาที่มีข้อมูลอายุและเดือนปีเกิดที่รายงานอย่างค่อนข้างถูกต้อง ผลของการศึกษาอย่างละเอียดเกี่ยวกับการรายงานอายุและเดือนปีเกิด โดยใช้ข้อมูล TDHS ที่เสนอมาข้างต้นชี้แนะว่า สตรีไทยที่เคยสมรสในวัยเจริญพันธุ์ส่วนใหญ่สามารถรายงานอายุตนเองอย่างถูกต้องภายในอายุเต็ม 1 ปี (อายุเต็มตามคำนิยามของนักประชากร) ที่เป็นเช่นนี้เป็นผลจากข้อเท็จจริงว่า คนไทยส่วนใหญ่ทราบปีเกิดของตนเอง ซึ่งข้อมูลปีเกิดนี้มีความสำคัญในวัฒนธรรมไทย ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับด้านโหราศาสตร์ นอกจากนี้ สตรีเคยสมรสในวัยเจริญพันธุ์ยังสามารถรายงานอายุและเดือน ปีเกิดของบุตรของตนเองอย่างถูกต้อง ไม่แพ้การรายงานอายุของตนเอง

ผู้วิจัยเชื่อว่าการกล่าวสรุปข้างต้นมีเหตุผล แม้ว่าข้อมูล เดือน ปีเกิดของสตรีเคยสมรสใน TDHS (ซึ่งใช้เป็นฐานในการประเมินความถูกต้องของข้อมูลและของอายุรายงานของสตรี) จะไม่มีการตรวจสอบกับเอกสารทางราชการ และกว่าครึ่งหนึ่ง เล็กน้อยของเด็กซึ่งข้อมูลเดือน ปีเกิดบันทึกมาจากเอกสารทางราชการไม่ใช่จากการรายงานของมารดาก็ตาม ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า แบบแผนของความแตกต่างระหว่างอายุรายงานกับอายุคำนวณของบุตรซึ่งข้อมูล เดือน ปีเกิดมาจากเอกสารทางราชการ (และมีข้อสมมติว่าถูกต้อง) เหมือนกับแบบแผนที่พบสำหรับเด็กที่ข้อมูลเดือน ปีเกิดรายงานโดยมารดา และแบบแผนของความแตกต่างระหว่างอายุรายงานกับอายุคำนวณที่พบสำหรับสตรี เข้าย้ายก็คล้ายกับที่พบในบุตรที่มีอายุมากเช่นกัน จึงไม่น่าจะเป็นได้ที่ผลการวิจัยซึ่งพบนี้จะเป็นเพียงเหตุบังเอิญ ไม่ใช่การสะท้อนถึงการรายงาน เดือน ปีเกิดอย่างถูกต้อง

แม้ว่าคนไทยส่วนใหญ่จะรู้อายุตนเองค่อนข้างถูกต้อง หลักฐานที่เสนอในรายงานฉบับนี้ชี้ว่า คนไทยไม่ได้นับอายุแบบอายุเต็มอย่างเคร่งครัด แต่คนไทยจะนับอายุโดยเพียงแต่คำนวณ

• ความแตกต่างระหว่างปีปัจจุบันกับปีเกิด เท่านั้น การปฏิบัติที่ยึดความสะอาดมากกว่า เป็น เรื่องของ วัฒนธรรมการนับอายุอย่างคนจีนหรือคน เกาหลี ซึ่งนับอายุเพิ่มขึ้น 1 ปี เมื่อขึ้นปีใหม่ (36) นอกจากนี้วิธีการนับอายุของคนไทยดังกล่าว เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่ว่าคนชนบทไทยส่วนใหญ่ไม่มีการฉลองวันเกิด

ตามความเห็น (มุมมอง) ของนักประชากร การนับอายุจะนับในรูปของอายุ เต็มปีหรือ อายุเมื่อครบวันเกิดครั้งสุดท้าย แต่คนไทยนับอายุโดยการลบปีเกิดออกจากปีปัจจุบัน วิธีการนับที่ แตกต่างกันนี้ เป็นสาเหตุสำคัญของการรายงานอายุผิดในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม เป็น เรื่อง สำคัญที่ควรตระหนักว่า วิธีการนับอายุของคนไทยดังกล่าว จะทำให้สัดส่วนของสตรีที่มีอายุรายงาน สูงกว่าอายุคำนวณอยู่ 1 ปี มีมากน้อยแค่ไหน ขึ้นอยู่กับว่าการสำรวจเกี่ยวกับอายุของประชากรทำ ใน เดือนไหนของปี ข้อมูลอายุจะถูกกระทบมากกว่าถ้าการสำรวจทำในช่วง เดือนแรกของปี เปรียบเทียบกับถ้าการสำรวจทำในช่วง เดือนหลังๆของปี โครงการ TDHS และสำมะโนประชากร ของประเทศไทยทำการสัมภาษณ์ในช่วงหก เดือนแรกของปี ดังนั้น ข้อมูลรายงานจากทั้งสองแหล่ง น่าจะมีความคลาดเคลื่อน เนื่องจากวิธีที่ใช้ในการนับอายุ

ผลการวิจัยที่พบว่าคนไทยที่ยังไม่ถึงวันเกิด ปกติมีกรายงานอายุของตนเองสูงกว่า อายุเต็ม 1 ปี เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับลักษณะหลายอย่างซึ่ง เป็น เรื่องเฉพาะของวัฒนธรรมไทย เช่น ความสำคัญที่ต้องรู้วันเกิดของตนเองเพื่อการหมอบหรือหาฤกษ์ยาม หรือการไม่ฉลองวันเกิด เป็นต้น ลักษณะเฉพาะของวัฒนธรรมไทยนี้ ทำให้ไม่สามารถนำผลการวิจัยที่พบนี้ไปกล่าวอ้างทั่วไป กับประชากรอื่น แต่ผู้วิจัยคิดว่า วิธีที่คนไทยนับอายุโดยเพียงการลบปีเกิดออกจากปีปัจจุบัน ไม่ได้ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น ประเทศอื่นน่าจะพบผลที่คล้ายกัน เหตุผลที่มีการ นิยามอายุในรูปของปีเต็มอย่างเคร่งครัดของนักประชากร อาจไม่ใช่เรื่องที่คนทั่วไปรู้สึกว่าจะต้องนับ อย่างนั้น แม้แต่ในสังคมไทยเองซึ่งมีวัฒนธรรมว่าคนต้องรู้อายุของตนเอง

ผลการวิจัยที่พบซึ่งดูเหมือนจะนำไปกล่าวอ้างได้ทั่วไปมากที่สุดคือ แนวโน้มที่ว่าผู้ให้ ข้อมูลมักรายงานอายุของเด็กเล็กในรูปที่เป็นหน่วยต่ำกว่าปี และแนวโน้มการรายงานแบบนี้จะลด ลงตามอายุที่เพิ่มขึ้นของเด็ก การศึกษาที่เหมาะสมในประชากรอื่นๆ น่าจะให้ผลที่คล้ายคลึงกับ ผลของแบบแผนการรายงานอายุของเด็กคือ สัดส่วนของทารกที่อายุจริงต่ำกว่า 1 ปี (ในแง่ปีเต็ม) แต่ถูกรายงานว่าอายุ 1 ปี จะต่ำกว่าสัดส่วนของเด็กที่จริงแล้วอายุ 1 ปี แต่ถูกรายงานว่าอายุ 2 ปี เรื่อยๆไปจนกระทั่งถึงอายุที่เด็กจะไม่ถูกรายงานในรูปหน่วยที่ต่ำกว่าปี ดังนั้น การรายงาน อายุผิดจึงน่าจะนำไปสู่การแจ้งนับ เด็กอายุน้อยๆ (0-4 ปี) ที่ต่ำกว่าความเป็นจริง เมื่อใช้อายุรายงาน

ในการทำตาราง นอกจากนี้อายุของเด็ก เล็กมากว เมื่อมีการรายงานด้วยหน่วยที่ต่ำกว่าปีมีโอกาสที่จะลงรหัสผิด เพราะอายุที่รายงานดังกล่าวต้องมีการแปลงให้เป็นปีเต็ม ไม่เหมือนกับอายุรายงานที่รายงานด้วยหน่วยทั้งปียู่แล้ว ดังนั้น อายุของเด็กที่ถูกรายงานว่า 5 เดือน พนักงานรหัสซึ่งไม่ระวังอาจลงรหัสหรือบันทึกข้อมูลลงงานแม่เหล็ก เป็น 5 ปี และทำให้มีการจัดกลุ่มอายุของเด็ก เหล่านี้คลาดเคลื่อนไปอีก

ผู้วิจัยสงสัยว่าการแจนนับ เด็กทารกได้น้อยกว่าความเป็นจริงซึ่งมักพบในสำมะโนและการสำรวจของหลาย ประเทศรวมทั้งประเทศไทย น่าจะเป็นผลของการรายงานอายุผิดอันเกิดจากแบบแผนการรายงานอายุเด็กดังที่พบในการวิจัยนี้ มากกว่าจะเป็นผลของการตกการแจนนับ โดยเฉพาะ เมื่อการทำตารางต่างๆใช้ข้อมูลอายุที่รายงานแทนที่จะเป็นอายุที่คำนวณจากเดือนและปีเกิด การเปรียบเทียบการกระจายประชากรตามอายุโดยใช้ข้อมูลจากสำมะโนในปี พ.ศ.2503 และ พ.ศ.2513 ของประเทศไทยแสดงตัวอย่างประเด็นนี้ได้อย่างชัดเจน (Chamratrithirong, Debavalya and Knodel, 1978) ตารางในสำมะโนปี พ.ศ.2503 ใช้ข้อมูลของอายุรายงานโดยตรง จะเห็นว่ามีจำนวนทารกอายุต่ำกว่า 1 ปีน้อยเกินไป(กล่าวคือ ขนาดของประชากรเด็กอายุต่ำกว่า 1 ปีคิดเป็นร้อยละ 68 ของประชากรอายุ 1 ปีเท่านั้น) ตั้งแต่สำมะโนปี พ.ศ.2513 เป็นต้นมา ตารางต่างๆที่ใช้ข้อมูลอายุจะเป็นอายุที่คำนวณจากเดือนและปีเกิดที่รายงาน ดังนั้นการแจนนับเด็กทารกได้น้อยเกินไปอย่างที่เคยเป็นได้หายไป เช่น ขนาดของประชากรเด็กอายุต่ำกว่า 1 ปีมีมากกว่าประชากรอายุ 1 ปีอยู่ร้อยละ 10 เช่นเดียวกัน พบว่าในสำมะโนปี พ.ศ. 2523 มีการขาดเด็กอายุต่ำกว่า 1 ปีเพียงเล็กน้อย

น่าจะมีลักษณะอื่นๆของการรายงานอายุในประเทศไทย ที่ทำให้ตารางข้อมูลอายุมีความแม่นยำ แต่จากข้อมูล TDHS ที่มีอยู่ยังไม่สามารถชี้ให้เห็นได้ว่า ลักษณะเหล่านั้นมีอะไรบ้าง ตัวอย่างเช่น อายุที่รายงานของผู้สูงอายุ น่าจะถูกกระทบจากวิธีการเฉพาะของการนับอายุของกลุ่มผู้สูงอายุ (Chayovan, Knodel and Siriboon, 1990 ; Luther, Dhanasakdi and Arnold, 1986) นอกจากนี้ แม้ในกลุ่มเด็กและกลุ่มสตรีเคยสมรสในวัยเจริญพันธุ์ ซึ่งเป็นกลุ่มที่การวิจัยชั้นนี้ให้ความสนใจ ผู้วิจัยก็ยังไม่สามารถให้คำอธิบายที่ถ่องแท้ถึงสาเหตุต่างๆของกรณีซึ่งมีการรายงานอายุผิดพลาดมากว นอกเหนือจากว่าอาจเป็นเพราะการลงรหัสผิดและการเจาะข้อมูลผิด อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเชื่อว่า การศึกษาชั้นนี้ได้แสดงถึงศักยภาพที่จะเพิ่มความเข้าใจเรื่องการรายงานอายุและเดือนปีเกิด ถ้าการวิเคราะห์ในอนาคตถึงประเด็นเหล่านี้ สามารถใช้ข้อมูลจากการสำรวจที่มีการออกแบบคำถามต่างๆที่คิดว่าต้องการสำหรับการศึกษาน เรื่องดังกล่าว

โดยเฉพาะในกรณีของ TDHS ผู้วิจัยเพียงแต่เพิ่มคำสั่งชี้แนะให้นักสำรวจปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด
ระหว่างขบวนการสัมภาษณ์และลงรหัสเท่านั้น และก็ได้อะไรที่ต้องการเพื่อศึกษาเรื่องการรายงาน
อายุและเดือน ปี เกิด

ด้วยเหตุผลที่ข้อมูลอายุและเดือน ปี เกิด เป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญในงานวิจัยทาง
ประชากร การศึกษาต่างๆที่จะทำให้เข้าใจหัวข้อนี้ ไม่ว่าจะ เป็นการศึกษานานาชาติหรือที่ทั่วไป
น่าจะได้รับการสนับสนุน นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการรายงาน
อายุและเดือนปีเกิดซึ่งนับวันจะเปลี่ยนไป ยิ่งทำให้มีความจำเป็นที่คงมีงานวิจัยที่ทันต่อเหตุการณ์
หรือทันสมัยในเรื่องนี้

เชิงอรรถ

- 1) การนับอายุแบบดังกล่าว ทรานส์ได้โดยมีการใช้คำว่า "ย่าง" หรือ "เกือบ" อยู่หน้าอายุ รายงาน สำหรับผู้ให้สัมภาษณ์ที่ไม่ได้ใช้คำดังกล่าวในการรายงานอายุ แต่เมื่อมีการซักถาม จะยอมรับว่าอายุที่รายงานเป็นอายุย่าง
- 2) ผลสืบเนื่องของการเปลี่ยนการเริ่มต้นปีพ.ศ. จากวันที่ 1 เมษายน เป็นวันที่ 1 มกราคม คือ ในปี พ.ศ. 2483 ทำให้ปี พ.ศ. 2483 มีเพียง 9 เดือน เนื่องจากช่วงเวลาตั้งแต่วันที่ 1 มกราคมถึงวันที่ 31 มีนาคม ซึ่งควรเป็นช่วง 3 เดือนสุดท้ายของปี พ.ศ. 2483 นั้นได้หายไป แต่กลายเป็นช่วง 3 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2484 แทน ในปี พ.ศ. 2432 มีการประกาศอย่างเป็นทางการให้ใช้ปฏิทินทางสุริยคติ ซึ่งช่วงปีจะคงที่แทนการใช้ปีทางจันทรคติ (ช่วงปีจะแปรผัน) และเดือนตะวันตก (นิยมตามระบบปฏิทินเกรกอเรียน Gregorian) โดยให้วันที่ 1 เมษายนเป็นวันขึ้นปีใหม่ ในปี พ.ศ. 2460 มีประกาศยกเลิกการใช้ปี ร.ศ. มาใช้ปี พ.ศ. โดยยังคงให้วันที่ 1 เมษายนเป็นวันขึ้นปีใหม่จนถึงปี พ.ศ. 2483 จึงเปลี่ยนเป็นวันที่ 1 มกราคมดังกล่าวข้างต้น
- 3) เดือนทางจันทรศตินับครบรอบเดือนตามการโคจรรอบโลกของดวงจันทร์ ซึ่งใช้เวลา 29 วัน 12 ชั่วโมง 44 นาทีต่อหนึ่งรอบ ดังนั้นเดือนทางจันทรคติบางเดือนจะมี 29 วัน บางเดือนจะมี 30 วัน ดังนั้นจำนวนเดือนของปีทางจันทรคติของไทย จะแปรผันระหว่าง 12 ถึง 13 เดือน เพื่อให้คงไว้ซึ่งความสอดคล้องอย่างคร่าวๆ ระหว่างปีทางจันทรคติกับปีทางสุริยคติ เดือนทางจันทรคติจะนับเป็นเลขต่อเนื่องกัน ตั้งแต่เดือนเริ่มต้นของปีทางจันทรคติ (ซึ่งบางครั้งจะเริ่มในเดือนพฤศจิกายน หรือธันวาคม ยกเว้นในภาคเหนือตอนบนซึ่งการเริ่มต้นปีทางจันทรคติเริ่มเร็วกว่านี้สองเดือน) ปีทางจันทรคติที่มี 13 เดือน จะมีเดือนแปดสองครั้ง ซึ่งปีดังกล่าวจะเกิดทุกๆ 2 หรือ 3 ปี การนับวันของเดือนทางจันทรคติจะนับในรูปวันข้างขึ้นหรือข้างแรม

จากลักษณะของระบบการนับเดือนทางจันทรคติของไทยจะเห็นว่า เดือนไทยจะตรงกับเดือนตะวันตกหรือเดือนสากลอย่างคร่าวๆ เท่านั้น ยกเว้นแต่จะพิจารณาปีหนึ่งปีใดโดยเฉพาะ ดังนั้นการแปลงเดือนไทยให้เป็นเดือนสากลอย่างถูกต้องจริงๆ ต้องคำนึงถึงปีด้วย ยิ่งกว่านั้นเดือนทางจันทรคติมักจะตกอยู่ระหว่างเดือนสากลสองเดือน ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาที่ใช้การแปลงเดือนไทยเป็นเดือนสากลอย่างคร่าวๆ กล่าวคือ ให้เดือนอ้ายเท่ากับเดือนธันวาคม เดือนยี่ คือ เดือนมกราคม ฯลฯ ทั้งนี้เพราะว่า เดือนทางจันทรคติเดือนแรกมัก

ตกอยู่ในเดือนธันวาคม (ยกเว้นระบบที่ใช้ในภาคเหนือตอนบน) ในภาคเหนือตอนบน เดือนแรกของปีจะเริ่มเร็วกว่านี้ 2 เดือน ดังนั้น เดือนอ้ายของภาคเหนือตอนบนจะเป็นเดือนตุลาคม เนื่องจากมีความแตกต่างกันเกี่ยวกับเดือนเริ่มต้นเดือนแรก(เดือนอ้าย) ของปีสากลว่าเริ่มเมื่อไหร่ ความแตกต่างในเรื่องความยาวนานของเดือนทางจันทรคติกับเดือนสากล ประกอบกับข้อเท็จจริงที่ว่าปีไทยบางปีจะมีเดือนแปดสองครั้ง ทำให้การแปลงเดือนไทยเป็นเดือนสากลด้วยวิธีต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น อาจมีความคลาดเคลื่อนในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง 1 เดือน

เนื่องจากว่าในประเทศไทย ปฏิทินที่แจกจ่ายกันมัก เป็นปฏิทินที่มี เดือนทางจันทรคติประกอบด้วย ดังนั้นจึงเป็นใช้ได้ที่ระบบเก่าซึ่งใช้กันในภาคเหนือ จะถูกแทนที่ด้วยระบบทั่วไปที่ใช้ในภาคอื่นๆ เช่น เมื่อเจ้าหน้าที่ของทางราชการบันทึกเดือนไทยและวันเกิดลงในใบสูติบัตร น่าจะใช้ปฏิทินที่พิมพ์แจกทั่วไปนี้ เป็นแหล่งอ้างอิง เดือนไทยที่ผู้ให้สัมภาษณ์ในภาคเหนือตอนบนรายงานในกรศึกษา นี้ จะถูกแปลงเป็น เดือนสากลโดยระบบเก่าที่ใช้ในภาคเหนือตอนบน อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงแล้วคำที่ใช้ เรียก เดือนไทยในภาคเหนือและภาคอื่นๆ ใช้คำเดียวกัน ดังนั้นจึงไม่สามารถบอกได้ว่าผู้ให้สัมภาษณ์ใช้ระบบไหนในการนับ เดือนไทย ผู้ให้สัมภาษณ์ในภาคเหนือบางรายอาจนับ เดือนไทยด้วยระบบเดียวกับภาคอื่นๆ ดังนั้นสำหรับสตรีในภาคเหนือบางรายอาจมีความคลาดเคลื่อนในข้อมูลการแปลงปีไทย เป็นปีสากล

- 4) คู่มือบรรยายรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีวิจัยได้จาก Chayovan, Kamnuansilpa and Knodel 1988.
- 5) โดยทั่วไป ผลการวิจัยจะไม่ถ่วงน้ำหนัก เมื่อต้องการเสนอประเด็นเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย และจะถ่วงน้ำหนักเมื่อต้องการเสนอผลการวิจัยแง่เนื้อหาสำหรับประชากรรวมทั้งหมด หรือประชากรกลุ่มย่อย
- 6) ปีนักษัตรสามารถแยกออกจากปี พ.ศ. ได้อย่างชัดเจน เดือนไทยก็แยกจากเดือนสากลได้ง่าย เพราะเดือนสากลแต่ละเดือน มีชื่อเรียกเฉพาะในภาษาไทย เช่น มกราคม กุมภาพันธ์ เป็นต้น ขณะที่เดือนไทยจะเรียกเป็นเลข อย่างไรก็ตาม ความสับสนระหว่างสองระบบในหมู่ผู้ให้สัมภาษณ์ก็อาจเกิดขึ้นได้ กล่าวคือ บางครั้งผู้ให้สัมภาษณ์อาจใช้เลขของเดือนไทยแทนชื่อเดือนสากลโดยเรียงตามลำดับเดือน หรืออาจแปลงเดือนไทยเป็นเดือนสากลแล้วเมื่อให้คำตอบ สำหรับกรณีหลังนี้ผู้ให้สัมภาษณ์บางราย (ไม่กี่ราย) อาจเทียบเดือนไทยเป็นเดือนสากลผิดโดยใช้ลำดับเดียวกัน เช่น เดือนอ้ายคือ มกราคม เดือนยี่คือ กุมภาพันธ์ เป็นต้น

- 7) นักสำรวจได้รับคำสั่งให้บันทึกลงไปแบบสอบถาม ถ้าหากว่าข้อมูลเกี่ยวกับอายุของสมาชิกในครัวเรือนได้จากการดูเดือนปีเกิดในทะเบียนบ้าน แม้ว่าจะไม่มีการให้รหัสแหล่งของข้อมูลในข้อมูลชุดแรกก็ตาม แต่ในตัวอย่างย่อยของเด็กอายุต่ำกว่า 10 ปีของการศึกษานี้ มีการให้รหัสแหล่งของข้อมูลดังกล่าว จากตัวอย่างย่อยนี้ปรากฏว่ามีครัวเรือนเพียงร้อยละ 1 เท่านั้นที่ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลอายุของสมาชิกในครัวเรือนจากทะเบียนบ้าน
- 8) ในหน้าปกของแบบสอบถาม บันทึกลักษณะของผู้ให้สัมภาษณ์แบบบันทึกสมาชิกครัวเรือน แต่ไม่มีการลงรหัสในข้อมูลชุดแรก แต่ในตัวอย่างย่อยซึ่งเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 10 ปีสำหรับการศึกษานี้ได้มีการลงรหัสข้อมูลภูมิหลังของผู้ให้สัมภาษณ์แบบบันทึกสมาชิกครัวเรือน จากข้อมูลตัวอย่างย่อยปรากฏว่าประมาณสองในสามของครัวเรือน ผู้ให้สัมภาษณ์แบบบันทึกสมาชิกครัวเรือนคือสตรีเข้าช่วย เนื่องจากว่าการมีบุตรที่ยังเล็กอยู่ทำให้โอกาสที่มารดาของเด็กเล็กจะอยู่บ้านน่าจะเพิ่มขึ้น ดังนั้นตัวอย่างย่อยนี้อาจให้ผลสัดส่วนของครัวเรือนที่มีสตรีเข้าช่วยเป็นผู้ให้สัมภาษณ์แบบบันทึกสมาชิกครัวเรือนที่สูงกว่าความเป็นจริง แต่ในอีกมุมหนึ่ง แม้ในกรณีที่สตรีเข้าช่วยไม่ได้ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์แบบบันทึกสมาชิกครัวเรือนก็ตาม ผู้ให้สัมภาษณ์อาจถามสตรีเข้าช่วยถึงอายุของสตรีระหว่างการสัมภาษณ์ก็ได้ ดังนั้นสัดส่วนที่แท้จริงของจำนวนครั้งที่บุคคลอื่นเป็นผู้ให้สัมภาษณ์แบบบันทึกอาจสูงกว่าหรือต่ำกว่ามากกว่าหนึ่งในสาม ซึ่งเป็นผลที่พบจากการตรวจสอบตัวอย่างย่อย
- 9) ด้วยเป้าหมายของการวิเคราะห์ตัวอย่างย่อยซึ่งเป็นเด็กนี้ จึงเลือกเฉพาะเด็กที่มีข้อมูลทั้งเดือนและปีเกิดเท่านั้น และเนื่องจากข้อมูลอายุรายงานในแบบบันทึกสมาชิกครัวเรือน จะต้องมาตรวจสอบกับอายุที่รายงานโดยสตรีเข้าช่วยในแบบสอบถามบุคคล ดังนั้นจึงเลือกเฉพาะเด็กที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกับมารดา จากการรายงานประวัติการมีบุตรของสตรีเข้าช่วย
- 10) ดังได้กล่าวมาแล้ว ปกติเอกสารเกี่ยวกับเดือนปีเกิดของเด็ก มักได้จากทะเบียนบ้านหรือใบสูติบัตร ส่วนของสตรีเข้าช่วยมีเพียงไม่กี่รายที่ได้จากทะเบียนบ้านหรือบัตรประชาชน แม้ว่าไม่มีหลักประกันว่าเอกสารทางราชการเหล่านี้จะให้ข้อมูลที่ถูกต้อง แต่ส่วนใหญ่ น่าจะถูกกรณีที่เจ้าตัวไม่สามารถบอกเดือนและปีเกิด เจ้าหน้าที่ทะเบียนอาจต้องประมาณเพื่อใส่ข้อมูลเดือนและปีเกิดลงในทะเบียนบ้านหรือบัตรประชาชน หลังจากข้อมูลถูกบันทึกลงในทะเบียนบ้านเป็นครั้งแรกแล้ว เอกสารทางราชการอื่นๆ ต่อมาเช่น บัตรประชาชน ใบแจ้งย้าย มักจะถ่ายข้อมูลจากทะเบียนบ้าน เนื่องจากว่าสำหรับคนรุ่นหลังๆนี้ เดือนปีเกิดที่บันทึกใน

ทะเบียนบ้านมักจะลอกโดยตรงจากใบสูติบัตร ดังนั้น ข้อมูลดังกล่าวสำหรับคนรุ่นหลังน่าจะแม่นยำ สำหรับคนรุ่นเก่า เช่น ผู้ที่อยู่ในวัยสูงอายุปัจจุบัน ข้อมูลเดือน ปีเกิดในทะเบียนบ้านของบุคคลเหล่านั้นมักไม่ค่อยถูกต้อง เพราะการบันทึกครั้งแรก ข้อมูลจะได้รับการรายงานด้วยวาจามากกว่า

- 11) ในตารางที่ 1 และตารางต่อๆ มา เมื่อการวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรภูมิหลัง เขตเมือง จะหมายถึง เขตเทศบาล (รวมกรุงเทพมหานคร) เขตกิ่งเมือง คือ เขตสุขาภิบาล และเขตชนบทคือ นอกเขตเทศบาลและนอกเขตสุขาภิบาล เมื่อมีการแบ่งเขตที่อยู่อาศัยเป็น 2 กลุ่ม คือ เมืองและชนบท เขตสุขาภิบาลจะถูกรวมอยู่ในเขตชนบท

ชาติพันธุ์ นิยามโดยใช้ศาสนาและภาษาพูด ในกลุ่มสตรีที่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 88 ใน TDHS) จะใช้ภาษาท้องถิ่นตามภาค 4 ภาษาคือ ภาษาเหนือ อีสาน ไทย(กลาง) และใต้ สตรีที่นับถือศาสนาอิสลามแบ่งได้ เป็นกลุ่มที่พูดภาษามลายู และภาษาไทยท้องถิ่น กลุ่มสตรีที่นับถือศาสนาอิสลามและพูดภาษามลายู เกือบทั้งหมดอาศัยอยู่ใน 3 จังหวัดภาคใต้ ซึ่งมีชายแดนติดกับประเทศมาเลเซีย ส่วนกลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลามและพูดภาษาท้องถิ่น ส่วนใหญ่จะแบ่ง เป็นพูดภาษาไทยใต้และภาษาไทยกลางรวมทั้งกรุงเทพฯ สตรีชนกลุ่มน้อยอื่นๆ ได้แก่ ชาวเขา ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ภาคเหนือ และที่พูดภาษาเขมร ส่วนใหญ่จะอยู่ในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีชายแดนติดกับประเทศกัมพูชา

ระดับการศึกษาที่ได้รับจะแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 (รวมผู้ที่ได้รับการศึกษาอื่นๆ) กลุ่มประถมศึกษาปีที่ 4-7 ซึ่งเป็นระดับประถมศึกษา และกลุ่มระดับมัธยมศึกษาหรือสูงกว่า การแยก 2 กลุ่มแรกมีความสำคัญ เพราะระดับประถมศึกษา 4 ปีเป็นการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งใช้ในช่วงเวลาส่วนใหญ่ที่สตรีเข้าข่ายตัวอย่างเหล่านี้อยู่ในวัยเรียน การอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาในช่วง 20 กว่าปีที่ผ่านมามีได้จากรายงานของ Knodel and Wongsith, 1990

การเปิดต่อสื่อ วัดจากการผสมผสานคำตอบต่างๆของคำถามที่ถามผู้ให้สัมภาษณ์ว่าปกติได้ดูโทรทัศน์ทุกสัปดาห์หรือไม่ และฟังวิทยุสม่ำเสมอหรือทุกวันหรือไม่

- 12) ความคุ้นเคย และการใช้ระบบการนับวัน เดือน ปีแบบสมัยใหม่ ซึ่งเพิ่มมากขึ้นนี้ไม่จำเป็นต้องทำให้ความรู้เกี่ยวกับการนับวัน เดือน ปีตามระบบเก่าหมดไป เพราะการทราบปีเกิด นักวิจัยยังคงมีความหมายสำหรับการทำนายทางโหราศาสตร์

- 13) ในแต่ละภาค จะมีนักสำรวจแต่ละทีมรับผิดชอบ ดังนั้นจึงอาจเป็นไปได้ที่แต่ละทีมอาจมีขบวนการการทำงานต่างกัน แม้ว่าจะได้รับการอบรมเริ่มต้นร่วมกันอย่างเหมือนกัน เช่น กรณีที่สตรีรายงานปีเกิดแบบปีนักษัตรแต่ไม่สามารถจำเดือนเกิด ทีมภาคเหนืออาจใช้เอกสารทางราชการประกอบเพื่อให้ทราบ เดือนเกิด (ซึ่งจะบันทึกเป็นเดือนสากล) ในขณะที่ทีมภาคอื่นไม่ทำ ถ้าเป็นเช่นนี้ ความแตกต่างระหว่างภาคที่พบจะเป็นภาพลวง จึงไม่สามารถสรุปอย่างแม่นยำถึงสาเหตุของแบบแผนความแตกต่างที่พบ จนกว่าจะมีข้อมูลเพิ่มเติม
- 14) ผลที่ยังไม่ได้ถ่วงน้ำหนักในตารางที่ 2 จะ เปรียบเทียบโดยตรงกับผลที่แสดงในตารางที่ 1 ไม่ได้ เหตุผลก็คือในตารางที่ 2 ตัวอย่างที่ศึกษาจำกัดเฉพาะสตรีที่พูดภาษาไทยเท่านั้น นอกจากนีตารางที่ 1 ตัวอย่างที่ศึกษายังจำกัดเฉพาะสตรีที่มีข้อมูลทั้งเดือนและปีเกิด ขณะที่ตารางที่ 2 ประชากรฐานจะขึ้นอยู่กับตัวแปรตามแต่ละตัว ดังนั้น เมื่อพิจารณาร้อยละที่รายงานปีเกิดเป็นปี พ.ศ. ฐานที่คิดคือสตรีทุกคนที่พูดภาษาไทย (ไม่ว่าจะรายงานเดือนเกิดหรือไม่ก็ตาม) และเมื่อพิจารณาร้อยละที่รายงาน เดือนเกิดสากล ฐานที่คิดคือสตรีที่พูดภาษาไทยทุกคนที่รายงานเดือนเกิด (ไม่ว่าจะรายงานปีเกิดหรือไม่ก็ตาม) มีเพียงเมื่อศึกษาร้อยละที่รายงานทั้งเดือนเกิดสากลและปีเกิดเป็น พ.ศ. เท่านั้น ที่การวิเคราะห์จะจำกัดในกลุ่มสตรีที่มีข้อมูลสมบูรณ์ทั้งเดือนเกิดและปีเกิด
- 15) ผู้วิจัยใช้คำว่า รายงาน เพื่อหมายถึงการให้ข้อมูลเกี่ยวกับ เดือน ปีเกิด โดยไม่คำนึงว่าผู้ให้สัมภาษณ์ตอบเองด้วยวาจาหรือไม่ ในกรณีที่มีการแสดงเอกสารทางราชการ นักสำรวจมักจะลอก เดือนและปีเกิดจาก เอกสารโดยตรงโดยไม่จำเป็นต้องให้ผู้สัมภาษณ์ยืนยันด้วยวาจา
- 16) ในทางปฏิบัติ การที่บุตรซึ่งโตแล้วจะออกจากบ้านพ่อแม่ไปแต่ยังมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านถือว่าเป็นเรื่องปกติ ดังนั้นผลกระทบของการที่บุตรไม่ได้อยู่ในครัวเรือนคือ เอกสารเกี่ยวกับ เดือนปีเกิดจึงมีน้อยกว่าที่ควรจะเป็น
- 17) ปัจจัยหนึ่งที่อาจมีส่วนทำให้มีการกองอายุที่เลขลงท้ายด้วย 0 คือ การรายงานอายุประมาณ ประกอบกับการใช้คำคุณศัพท์ที่แสดงว่าบุคคลนั้น มีอายุมากกว่าหรือน้อยกว่าอายุที่รายงาน เพราะอายุประมาณที่รายงานมักเป็น เลขสิบทั้งหลาย เช่น อายุ 10 ปีกว่า, เกือบ 10, เกือบ 20 ปี, ย่าง 20 ปี เป็นต้น
- 18) การบรรยายที่ละเอียดกว่านี้เกี่ยวกับ blended method ซึ่งวัดความชอบในเลขลงท้ายและการคำนวณดัชนีสรุป Myers ดูได้จาก Shryock and Siegel, 1976

- 19) ตั้งได้อธิบายในเชิงอรรถที่แล้ว จากตัวอย่างย่อยของเด็กซึ่งเลือกมาเป็นการเฉพาะสำหรับการศึกษาชิ้นนี้ปรากฏว่า ประมาณ 1 ใน 3 ของครัวเรือนซึ่งมีสตรีเข้าข่าย จะมีบุคคลอื่นที่ไม่ใช่สตรีเข้าข่ายเป็นผู้ให้ข้อมูลแบบบันทึกสมาชิกครัวเรือน
- 20) อายุที่คำนวณใน TDHS จะได้จาก เดือนและปีที่สัมพันธ์ลบเดือนและปีเกิด โดยไม่คำนึงถึงวันของเดือน การคำนวณอายุแบบนี้ใช้กับทั้งของสตรีเข้าข่ายและของเด็ก ในกรณีที่เดือนสัมพันธ์เป็นเดือนเดียวกับเดือนเกิด จะนับว่าบุคคลนั้นได้ถึงวันเกิดแล้วและมีอายุเต็ม
- 21) เนื่องจากงานสนาม TDHS ใช้เวลาหลายเดือนตั้งแต่ปลายเดือนมีนาคม จึงมีความซับซ้อนในการกำหนดจำนวนเด็กเกิดมีชีวิตที่ได้รับการจดทะเบียนให้สอดคล้องกับเด็กตามอายุรายปีอายุใดอายุหนึ่ง ซึ่งต้องคำนึงถึงเดือนเกิดด้วย
- 22) ตัวอย่างเช่น สมมติในแต่ละอายุคำนวณคืออายุ 1, 2, และ 3 ปีมีเด็กกลุ่มอายุละ 100 คน และในอายุแต่ละอายุ เหล่านี้มีสัดส่วนของเด็กซึ่งอายุรายงานเป็นหน่วยที่ต่ำกว่าปีทั้งปวงร้อยละ 50, 30 และ 20 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีข้อสมมติว่าเด็กทุกคนซึ่งอายุรายงานถูกรายงานในรูปหน่วยต่ำกว่าปี มีอายุรายงานที่ถูกต้องในแง่อายุเต็ม (หรือสามารถแปลงให้เป็นอายุเต็ม (ปี) ได้อย่างง่าย) ข้อสมมติสุดท้ายคือ ครึ่งหนึ่งของเด็กที่อายุถูกรายงานในรูปปีทั้งปี จะมีอายุรายงานเท่ากับอายุเต็มคำนวณ (ปี) แต่อีกครึ่งหนึ่งที่เหลืออายุรายงานจะสูงกว่าอายุคำนวณไป 1 ปี ภายใต้เงื่อนไขเหล่านี้ อายุรายงาน 2 ปี จะได้เด็กจำนวน 25 คนจากอายุคำนวณ 1 ปี แต่จะสูญเสียเด็ก 35 คน จากอายุคำนวณ 2 ปีไปให้กับอายุรายงาน 3 ปี ขณะที่อายุรายงาน 3 ปีจะได้เด็ก 35 คนจากอายุคำนวณ 2 ปี และสูญเสียเด็ก 40 คนจากอายุคำนวณ 3 ปีไปให้กับอายุรายงาน 4 ปี ดังนั้น จำนวนเด็กซึ่งอายุรายงานเท่ากับ 2 ปี จะมี 90 คน และอายุรายงาน 3 ปีจะมี 95 คน ทั้งสองกรณีจะมีจำนวนเด็กน้อยกว่าที่อายุคำนวณอายุเดียวกัน
- 23) แม้ว่าการคำนวณอายุโดยลบปีเกิดออกจากปีปัจจุบัน เป็นเรื่องไม่น่าที่คนไทยจะตั้งใจทำทุกครั้งที่ถูกถามเกี่ยวกับอายุก็ตาม แต่การนับอายุด้วยวิธีนี้น่าจะเป็นวิธีที่ใช้กันเป็นพื้นฐานในการนับอายุในอดีตอา เมื่อเปลี่ยนปีปฏิทิน โดยเพิ่มอายุเข้าไปอีก 1 ปีเมื่อเปลี่ยนปีใหม่ การคิดอายุด้วยวิธีดังกล่าว เป็นวิธีกำหนดอายุอย่างง่ายและไม่ใช่เป็นการนิยามทางวัฒนธรรมว่าเป็นวิธีที่ถูกต้องในการกำหนดอายุเหมือนกับของวัฒนธรรมจีน ซึ่งประเพณีดั้งเดิมจะนับอายุทารกเกิดใหม่เท่ากับ 1 ปี และจะเพิ่มอีก 1 ปีทุกปีใหม่

- 24) คำถามเกี่ยวกับอายุใน TDHS ไม่ได้ถามอย่างชัดเจนว่าต้องการทราบอายุเต็ม (ปี) เพียงแต่ถามว่าอายุเท่าไร อย่างไรก็ตามนักสำรวจได้รับการอบรมว่า ต้องการได้ข้อมูลอายุเต็ม ซึ่งอาจเป็นเหตุผลทำให้ลดการรายงานอายุอย่างลงใน TDHS เช่น ถ้าสตรีเข้าข่ายรายงานอายุตนเองว่า ย่าง 28 นักสำรวจอาจบันทึกอายุ 27 เพราะทราบว่าต้องการอายุเต็ม แม้คำสั่งจะสั่งให้บันทึกตามที่สตรีเข้าข่ายรายงานจริงก็ก็ตาม เป็นที่สังเกตว่าอายุที่บันทึกใน TDHS มีน้อยมากที่บันทึกอย่างชัดเจนว่า ย่าง จากผลการวิเคราะห์ซึ่งอธิบายในคำบรรยายที่ว่ามีสัดส่วนของสตรีเข้าข่ายไม่น้อยที่นับอายุอย่างเป็นอายุปัจจุบัน ซึ่งแนะนำไม่จำเป็นต้องให้ผู้สัมภาษณ์ต้องใช้คำคุณศัพท์หน้าอายุเมื่อรายงานอายุ
- 25) ช่วงวันหยุดสงกรานต์มักกำหนดตามปฏิทินทางสุริยคติ แสดงเวลาที่พระอาทิตย์เคลื่อนเข้าสู่ราศีเมษ (อุทัย ลินธุสาร, 2516 เล่ม 21 หน้า 4171-4174 ; เสถียรโกเศศ, 2516 หน้า 1-10) ซึ่งตรงข้ามกับคำบรรยายในรายงานทางมานุษยวิทยาหลายชิ้นเกี่ยวกับลักษณะทางวัฒนธรรมของชนชาติ (de Young, 1958, หน้า 135; Phongphit and Hewison, 1990, หน้า 24)
- 26) มีปรากฏหลักฐานจากคอลัมน์โทรทัศน์หนังสือพิมพ์ไทยหลายฉบับ ซึ่งมีกำหนดวันเดือนปีของทุกระบบที่ใช้ในประเทศไทยรวมทั้งวันข้างขึ้น ข้างแรมของเดือนทางจันทรคติและปีนักษัตร โดยทั่วไปหนังสือพิมพ์เหล่านี้จะเปลี่ยนปีนักษัตรหลังวันสงกรานต์
- 27) แม้ว่าในใบสถิติบัตรของทางราชการจะมีช่องสำหรับบันทึกปีนักษัตร แต่ก็ไม่ปรากฏว่ามีระบบกลางที่จะกำหนดว่า ปีนักษัตรปัจจุบัน เริ่มเมื่อไหร่สำหรับสิ่งให้สำนักทะเบียนท้องถิ่นทั่วประเทศ ใช้ จากการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการกับเจ้าหน้าที่ทะเบียนที่สำนักงานทะเบียน กระทรวงมหาดไทยผู้หนึ่งได้รับคำบอกเล่าว่าเจ้าหน้าที่ทะเบียนท้องถิ่นจะใช้ปฏิทินที่พิมพ์แจกกันทั่วไปซึ่งมีอยู่ในสำนักงานเพื่อกำหนดปีนักษัตร เนื่องจากปัจจุบันปฏิทินทั่วไปมักพิมพ์วันขึ้นปีใหม่ของปีนักษัตรให้สอดคล้องกับวันเริ่มปีใหม่ของสากล ซึ่งหมายความว่าในปีเกิด ปีนักษัตรจะเปลี่ยนในวันที่ 1 มกราคม ข้อมูลที่ได้จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ทะเบียนของกรุงเทพมหานคร (ซึ่งอยู่ภายใต้กระทรวงมหาดไทย) ซึ่งประจำอยู่ที่แผนกสถิติของโรงพยาบาลจุฬาฯ และเป็นผู้รับผิดชอบกรอกฟอร์มการแจ้งเกิดกล่าวว่า ตนเองจะเปลี่ยนปีนักษัตรในวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 5 ตามประเพณีปฏิบัติกันมา
- 28) ตัวอย่างเช่น คนที่อายุประมาณ 30 ปีในช่วงการสำรวจ (เมษายน ถึงมิถุนายน พ.ศ.2530) และรายงานเดือนปีเกิดว่า เดือนสาม (ประมาณเดือนกุมภาพันธ์) ปีออก ถ้าปีนักษัตรเริ่ม

ปีใหม่นั้นเดือนมกราคม (รอบปีนักชัศตรจะเริ่มตั้งแต่มกราคม-ธันวาคม 2499) บุคคลนี้จะเกิด
ใน พ.ศ. 2499 แต่ถ้าปีนักชัศตรเริ่มปีใหม่นั้นในเดือนเมษายน (รอบปีนับจากเมษายน 2499 ถึง
มีนาคม 2500) บุคคลนี้จะเกิดปี พ.ศ. 2500 ดังนั้นอายุคำนวณ(เต็มปี) ในเวลาสำรวจจะ
เท่ากับ 31 ปี ถ้าปีนักชัศตรเริ่มปีใหม่นั้นเดือนมกราคม แต่จะเท่ากับ 30 ปีถ้าปีนักชัศตรเปลี่ยน
ปีใหม่นั้น เดือน เมษายน

- 29) อันที่จริงผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ว่าจะทราบว่ามีคำนิยามอันไหน ทั้งนี้เพราะทั้งตัวผู้ให้สัมภาษณ์
เองไม่ได้สนใจเรื่องนี้ และคนไทยส่วนใหญ่ก็ไม่ทราบว่ามีคำนิยามต่างหากกันที่ใช้อยู่ เหตุผล
ประการหลังนี้ ทำให้ยากที่จะให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบอย่างชัดเจนว่า ตนเองเชื่อว่าปีนักชัศตร
เปลี่ยนปีใหม่เมื่อไร สิ่งให้ผู้ให้สัมภาษณ์น่าจะทราบดีที่สุดเมื่อต้องการทราบว่า ปีปัจจุบัน เป็นปี
นักชัศตรใด ก็คือถามผู้ที่รู้
- 30) อันที่จริงอาจมีความไม่แน่นอนตรงอย่างอื่นซึ่งร้ายแรงกว่านี้ เมื่อมีการแปลงปีนักชัศตรเป็นปี พ.ศ.
เพื่อการคำนวณอายุแต่ไม่ทราบขั้นตอน การประเมินใจก็ตามคงต้องรองจนกว่าจะมีข้อสมมติฐาน
ที่ชัดเจนว่า ความไม่แน่นอนตรงนี้เกิดขึ้นได้อย่างไร
- 31) ถ้าผลกระทบจากความลำเอียงนี้ถูกจัด แบบแผนของความแตกต่างระหว่างอายุรายงานกับ
อายุคำนวณในเชิงสัมพันธ์กับ เดือนสัมภาษณ์ เปรียบเทียบกับ เดือนเกิด ซึ่งเสนอนิตราสารที่ 9
จะให้หลักฐานที่หนักแน่นยิ่งขึ้นว่า วิธีที่ปฏิบัติกันส่วนใหญ่ในการนับอายุของผู้ให้สัมภาษณ์คือ
เพียงแต่ลบปีเกิดของตนออกจากปีปัจจุบัน โดยไม่คำนึงว่าเกิดในช่วงใดของปี บุคคลที่จะถูก
กระทบจากความลำเอียงคือ ผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเกิดระหว่างเดือนมกราคมถึงมีนาคม และถูก
สัมภาษณ์ในเดือนเดียวกับเดือนเกิดหรือหลังเดือนเกิดเท่านั้น เนื่องจากความลำเอียงจะส่ง
ผลให้อายุที่คำนวณได้ต่ำกว่าความเป็นจริง 1 ปี ดังนั้นสัดส่วนของสตรีที่อายุรายงานสูงกว่า
อายุคำนวณ 1 ปี เมื่อเดือนสัมภาษณ์อยู่หลังเดือนเกิดหรือเดือนเดียวกับเดือนเกิด ซึ่งแสดง
ในตารางที่ 9 นั้นจะสูงเกินไป ขณะที่สัดส่วนที่อายุรายงานสูงกว่าอายุคำนวณ 1 ปี
เมื่อเดือนสัมภาษณ์อยู่ก่อนเดือนเกิดจะไม่ถูกกระทบ

การเปรียบเทียบผลที่แสดงในตารางที่ 9 กับผลที่จะได้ภายใต้ข้อสมมติว่า ปีนักชัศตร
เปลี่ยนปีใหม่เดือนมกราคม จะช่วยให้เห็นว่า ความลำเอียงจะกระทบผลในตารางที่ 9 ได้
อย่างไร เพื่อไม่ให้เยิ่นเย้อ ผู้วิจัยได้รวมผลของสตรีทุกคนที่ถูกสัมภาษณ์ในเดือนเกิดหรือหลัง
เดือนเกิด และเปรียบเทียบเหล่านี้กับสตรีที่ถูกสัมภาษณ์ก่อนเดือนเกิด สมมติว่าปีนักชัศตร
เปลี่ยนปีใหม่นั้นเดือนเมษายน ดังผลที่เสนอนิตราสารที่ 9 สำหรับกลุ่มสตรีทั้งหมดถูกสัมภาษณ์

ในเดือนเกิดหรือหลังเดือนเกิดรวมกัน ปรากฏว่าร้อยละ 25 จะรายงานอายุของตนเองสูงกว่าอายุที่คำนวณอยู่ 1 ปี แต่ถ้าปีนั้นบุตรเริ่มต้นปีใหม่เดือนมกราคม สัดส่วนของสตรีดังกล่าวจะลดเหลือร้อยละ 13 ตรงกันข้ามในกลุ่มสตรีที่ถูกสัมภาษณ์ก่อนเดือนเกิด ร้อยละ 56 ของสตรีเหล่านี้มีอายุรายงานสูงกว่าอายุคำนวณ 1 ปี ในความเป็นจริง ร้อยละที่รายงานอายุสูงกว่าอายุคำนวณ 1 ปี ในกลุ่มสตรีที่ถูกสัมภาษณ์ในเดือนเกิดหรือหลังเดือนเกิดควรอยู่ระหว่างร้อยละ 13-25 เพราะในทางปฏิบัติค่านิยมทั้งสองเกี่ยวกับเดือนที่เปลี่ยนปีใหม่ของปีนั้นก็น่าจะมีใช้กันปนกันอยู่

- 32) เนื่องจากใน TDHS สัมภาษณ์สตรีเคยสมรสอายุ 15-49 ปี (ตามอายุคำนวณ) สตรีซึ่งรายงานอายุใกล้เคียงหรืออยู่ที่ขีดจำกัดล่างและขีดจำกัดบนของช่วงอายุนี้ จะถูกจำกัดในแง่ทิศทางและขนาดที่อายุคำนวณอาจเบี่ยงเบนไปจากอายุรายงาน เช่น สตรีซึ่งถูกรวมในการสัมภาษณ์อายุรายงานเท่ากับ 15 ปี จะไม่มีทางที่อายุคำนวณจะต่ำกว่า 15 ปี และสตรีซึ่งถูกรวมในการสัมภาษณ์ซึ่งอายุรายงานเท่ากับ 49 ปี อายุคำนวณจะไม่มีทางสูงกว่า 49 ปี ในทำนองเดียวกัน ผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งรายงานอายุว่าเท่ากับ 16 หรือ 17 ปี อายุคำนวณจะต่ำกว่าอายุรายงานได้อย่างมากไม่เกิน 1 หรือ 2 ปี ขณะที่ผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งรายงานอายุเท่ากับ 48 หรือ 47 ปี อายุคำนวณจะสูงกว่าอายุรายงานได้อย่างมากไม่เกิน 1 หรือ 2 ปี เท่านั้น เนื่องจากในทางปฏิบัติผู้ให้สัมภาษณ์ไม่กี่ราย ที่รายงานอายุเบี่ยงเบนไปจากอายุคำนวณเกินกว่า 2 ปี ทิศทางและขนาดของความแตกต่างระหว่างอายุรายงานกับอายุคำนวณ สำหรับสตรีที่อายุรายงานอยู่ระหว่าง 18-47 ปี จะถูกกระทบจากขีดจำกัดช่วงอายุซึ่งใช้ในการเลือกตัวอย่างตอนแรกของ TDHS เพียงเล็กน้อย
- 33) ดังนั้นเลขลงท้ายเลข 0 แทนด้วยอายุรายงาน 20, 30 และ 40 เลขลงท้ายเลข 1 แทนอายุรายงาน 21, 31 และ 41 ไปเรื่อยๆ
- 34) การศึกษาในรายละเอียดเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างอายุคำนวณกับอายุเต็ม สำหรับเด็กในช่วงอายุน้อยๆ แสดงว่าเด็กส่วนใหญ่ที่มีอายุรายงานต่ำกว่าอายุคำนวณ 2 ปี มักเป็นเด็กที่เดือนเกิดเป็นเดือนเดียวกับเดือนสัมภาษณ์ ผลดังกล่าวชี้แนะว่า ความไม่สอดคล้องกันระหว่างอายุคำนวณกับอายุรายงานในกลุ่มเด็กเหล่านี้ น่าจะเป็นเพราะความไม่แม่นยำตรงในการคำนวณมากกว่าจะเป็นเพราะการรายงานอายุผิดจริงๆ โดยเฉพาะเมื่อการรายงานอายุของเด็กเล็กมักจะรายงานด้วยหน่วยต่ำกว่าปีเต็ม การกระทำของตัวของเด็กที่มีอายุรายงานต่ำกว่าอายุคำนวณ 1 ปีในกลุ่มเด็กที่เดือนเกิดอยู่ในเดือนเดียวกับเดือนสัมภาษณ์ สำหรับเด็กที่อายุน่าจะไม่เด่น ซึ่งก็พบในกลุ่มสตรีเข้าข่ายเช่นกัน

- 35) นักมนุษยวิทยาทางชาติพันธุ์ de Young (1958, หน้า 48-49) อ้างว่า "คนไทยนับอายุจากเมื่อเริ่มปฏิสนธิมากกว่าจะนับ เมื่อวันที่เกิด" แต่หลักฐานที่เสนอในรายงานฉบับนี้นับว่าตรงข้ามกับที่ de Young อ้างอายุของทารกและเด็กซึ่งรายงานโดยมารดาจะไม่รวมจำนวนเดือนที่ตั้งครรภ์ 9 เดือน เข้าไปด้วย นอกจากนี้แม้ว่าอายุรายงานมักจะสูงกว่าอายุเต็มก็ตาม แต่ความสัมพันธ์ของแบบแผนดังกล่าวกับ เดือนสัมผัสเปรียบเทียบกับ เดือนเกิดก็ตรงข้ามกับแบบแผนที่คาดว่าจะ เป็นถ้าอ้างอิงของ de Young ถูกต้อง ยิ่งกว่านั้น ไม่มีคนไทยคนใดที่ผู้วิจัยได้สนทนาด้วยกล่าวว่า มีการนับอายุเริ่มต้นจากเวลาที่ตั้งครรภ์
- 36) การตรวจดูแบบสอบถามของตัวอย่างเด็ก ซึ่งอายุรายงานแตกต่างจากอายุคำนวณอย่างมาก พบว่าส่วนใหญ่ เป็น เพราะความคลาดเคลื่อนในการลงรหัส และการบันทึกข้อมูลลงในงานแม่เหล็ก

เอกสารอ้างอิง

- Chamrathirong, Aphichat, Nibhon Debavalya and John Knodel. 1978. "Age Reporting in Thailand: Age at Last Birthday and Age at Next Birthday," Paper 25 in the Research Paper Series of the Institute of Population Studies, Chulalongkorn University, Bangkok.
- Chayovan, Napaporn, Peerasit Kamnuansilpa and John Knodel. 1988. Thailand Demographic and Health Survey, 1987. Bangkok, Thailand: Chulalongkorn University Printing House.
- Chayovan, Napaporn, John Knodel and Siriwan Siriboon. 1990. "Thailand's Elderly Population: A Demographic and Social Profile Based on Official Statistical Sources," Comparative Study of the Elderly in Asia, Research Report No.90-2, Population Studies Center, University of Michigan.
- de Young, John E. 1958. Village Life in Modern Thailand. Berkeley: University of California Press.
- Ewbank, Douglas. 1981. Age Misreporting and Selective Underenumeration: Sources, Patterns, and Consequences for Demographic Analysis. Committee on Population and Demography, Report No. 4. Washington, D.C.: National Academy Press.

Knodel, John and Malinee Wongsith. 1990. "Monitoring the Educational Gap in Thailand: Trends and Differentials in Secondary School Enrollment," Asian and Pacific Population Forum 3(4): 1-10, 25-35, Winter 1989.

Luther, Norman, Neramit Dhanasakdi and Fred Arnold. 1986. "Consistent Correction of Census and Vital Registration Data for Thailand, 1960-80," Papers of the East-West Population Institute, No. 103.

Phongphit, Seri and Kevin Hewison. 1990. Thai Village Life: Culture and Transition in the Northeast. Bangkok: Mooban Press.

Shryock, Henry and J.S.Siegel (and associates). 1976. The Methods and Materials of Demography. Condensed Edition by G. Stockwell. New York: Academic Press.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2530. สารานุกรมไทย. เล่มที่ 17. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พระจันทร์.

เสถียรโกเศศ. 2516. ครุฑ-สารท : ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สังคมาศาสตร์แห่งประเทศไทย.

อุทัย สินธุสาร. 2516. สารานุกรมไทย. เล่มที่ 21. กรุงเทพฯ : อาศรมศิลป์และศาสตร์.

ตารางที่ 1 ร้อยละของสตรีเคยสมรสอายุ 15-49 ปี ที่สามารถรายงานเดือนและปีเกิด และการกระจายร้อยละของสตรีตามแบบของเดือนปีเกิดที่รายงานจำแนกตามลักษณะภูมิหลังบางประการ

	ร้อยละที่สามารถรายงาน		ในกลุ่มสตรีที่รายงานทั้งเดือนและปีเกิด				
			การกระจายร้อยละตามแบบของเดือนและปีเกิดที่รายงาน				
	ทั้งเดือนปีเกิด	ทั้งเดือนและปีเกิด	รวม	เดือนจันทร์-พฤศจิกายน	เดือนธันวาคม	เดือนมกราคม-พฤศจิกายน	เดือนธันวาคม
รวม	98	87	100	36	16	4	44
อายุของสตรี							
15-19	97	88	100	12	21	3	64
20-24	98	90	100	17	20	3	61
25-29	98	90	100	25	18	4	53
30-34	99	87	100	35	17	4	44
35-39	98	87	100	46	13	5	36
40-44	99	86	100	56	10	4	29
45-49	99	83	100	60	12	4	25
เขตที่อาศัย							
ชนบท	98	85	100	43	15	4	38
กึ่งเมือง	99	92	100	36	17	4	43
เมือง	99	93	100	12	18	2	68
ภาค							
กรุงเทพฯ	99	92	100	11	16	2	71
กลาง (ไม่รวมกรุงเทพฯ)	100	88	100	41	14	4	41
ค.อ. เชียงเหนือ	99	88	100	42	14	5	39
เหนือ	97	84	100	32	20	4	44
ใต้	97	84	100	41	17	3	39

ตารางที่ 1 (ต่อ)

	ร้อยละที่สามารถรายงาน		ในกลุ่มสตรีที่รายงานทั้งเดือนและปีเกิด การกระจายร้อยละตามแบบของเดือนและปีเกิดที่รายงาน				
	ปีเกิด	ทั้งเดือน และปีเกิด	รวม	เดือนจันทร์คดิ ปีนักษัตร	เดือนสากล ปีนักษัตร	เดือนจันทร์คดิ ปี พ.ศ.	เดือนสากล ปี พ.ศ.
ชาติพันธุ์ตามศาสนาและภาษา							
พุทธ-ไทยกลาง	99	90	100	34	14	4	47
พุทธ-ไทยอีสาน	99	89	100	44	14	5	37
พุทธ-ไทยเหนือ	99	85	100	17	28	2	52
พุทธ-ใต้	100	91	100	48	19	3	31
มุสลิม-ไทย	98	78	100	34	12	3	52
มุสลิมภาษามลายู	84	62	100	0	3	5	91
เขมร	99	77	100	18	25	0	57
ชาวเขา	75	55	100	33	12	1	54
อื่นๆ	97	91	100	9	12	0	79
การศึกษา							
0-3 ปี	94	72	100	56	8	4	32
4-7 ปี	99	88	100	39	17	4	39
มัธยมศึกษาหรือสูงกว่า	100	99	100	3	13	1	83
ชนิดของสื่อที่เปิดตัวอย่างสม่ำเสมอ							
ทีวีและวิทยุ	99	91	100	27	16	3	53
ทีวีอย่างเดียว	99	90	100	35	18	4	43
วิทยุอย่างเดียว	98	84	100	45	15	5	35
ไม่เลย	97	79	100	46	12	4	39

หมายเหตุ: ผลในตารางนี้ต่างน้ำหนักแล้ว

ตารางที่ 2 ในกลุ่มสตรีเคยสมรสที่พูดภาษาไทย อายุ 15-49 ปี ร้อยละค่าปรับและไม่ปรับที่รายงานปี พ.ศ. ร้อยละที่รายงานเดือนสากล และร้อยละที่รายงานทั้งเดือนสากลและปี พ.ศ. ตามลักษณะภูมิหลังบางประการ: การวิเคราะห์การจำแนกหมู่

ลักษณะภูมิหลัง	% รายงานปี พ.ศ.		% รายงานเดือนสากล		% รายงานทั้งเดือนสากลและปี พ.ศ.	
	ไม่ปรับ	ปรับ	ไม่ปรับ	ปรับ	ไม่ปรับ	ปรับ
อายุ						
15-19	63	65	83	85	63	65
20-24	61	59	80	78	60	58
25-29	55	52	70	67	53	50
30-34	44	44	60	59	43	43
35-39	38	38	48	47	34	34
40-44	33	34	38	41	28	30
45-49	26	30	35	41	24	29
Eta/beta	.24	.21	.33	.29	.26	.23
ที่อยู่อาศัย						
ชนบท	39	41	50	53	36	39
กิ่ง เมือง	45	43	60	58	43	42
เมืองอื่น	63	53	84	75	63	52
กรุงเทพฯ	71	62	87	78	71	62
Eta/beta	.23	.14	.28	.19	.25	.16
การศึกษา						
0-3 ปี	28	35	32	42	24	32
4-7 ปี	41	42	55	56	38	39
มัธยมศึกษา หรือสูงกว่า	84	74	96	83	83	72
Eta/beta	.31	.24	.34	.22	.33	.24

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลักษณะภูมิหลัง	% รายงาน ปี พ.ศ.		% รายงานเดือน สากล		% รายงานทั้งเดือน สากล และปี พ.ศ.	
	ไม่ปรับ	ปรับ	ไม่ปรับ	ปรับ	ไม่ปรับ	ปรับ
ชนิดของสื่อที่เปิดตัวอย่างสม่ำเสมอ						
ทีวีและวิทยุ	54	49	69	63	53	48
ทีวีอย่างเดียว	45	44	60	60	43	42
วิทยุอย่างเดียว	37	40	46	50	32	36
ไม่เลย	36	43	47	55	34	42
Eta/beta	.15	.06	.19	.09	.16	.08
รวม	45	45	59	59	43	43

หมายเหตุ: ผลในตารางนี้ถ่วงน้ำหนักแล้ว

ตารางที่ 3 ความสมบูรณ์ของข้อมูล เดือนปีเกิดของเด็ก (ที่ปรากฏในรายงานประวัติการมีบุตร) จำแนกตามแหล่งของข้อมูล เดือนปีเกิด และสถานภาพการมีชีวิตของเด็ก

สถานภาพการมีชีวิต และความสมบูรณ์ของข้อมูล เดือนปีเกิดที่บันทึก	รวม	แหล่งของข้อมูล เดือนปีเกิดที่บันทึก		
		มารดารายงาน	เอกสารทาง ราชการ	ไม่ทราบแหล่ง
เด็กยังมีชีวิตอยู่				
ทั้ง เดือนและปีเกิดสมบูรณ์	94.4	88.1	99.5	88.5
ปีเกิดอย่างเดียว	3.3	6.9	0.4	2.6
เดือนเกิดอย่างเดียว	0.4	0.8	0.0	1.0
ไม่มีทั้ง เดือนและปีเกิด	1.9	4.2	0.0	7.9
รวม	100	100	100	100
จำนวนตัวอย่าง	(16497)	(7209)	(9097)	(191)
เด็กตายแล้ว				
ทั้ง เดือนและปีเกิดสมบูรณ์	42.6	36.5	92.9	90.9
ปีเกิดอย่างเดียว	24.7	27.2	3.9	0.0
เดือนเกิดอย่างเดียว	8.0	8.9	0.0	0.0
ไม่มีทั้ง เดือนและปีเกิด	24.8	27.3	3.1	9.1
รวม	100	100	100	100
จำนวนตัวอย่าง	(1283)	(1145)	(127)	(11)

หมายเหตุ: ผลในตารางนี้ไม่ถ่วงน้ำหนักและตัวอย่างที่ใช้ คือ บุตรของสตรีที่มีบุตรมีชีวิตอย่างน้อย 1 คน

ตารางที่ 4 ร้อยละของเด็ก (ซึ่งรายงานในประวัติการมีบุตร) ที่ข้อมูลเดือนและปีเกิดได้รับการตรวจสอบจากเอกสารทางราชการ และร้อยละที่มีข้อมูลเดือนปีเกิดไม่สมบูรณ์ จำแนกตามลักษณะภูมิหลังของเด็กและของมารดา

	% ของเด็กเกิดมีชีพ ซึ่งข้อมูลเดือนปีเกิด ได้รับการตรวจสอบ กับเอกสารทางราชการ	% ของเด็กเกิดมีชีพที่ข้อมูล เดือนปีเกิดไม่สมบูรณ์	
		เด็กมีชีพ ทั้งหมด	ข้อมูลเดือน ปีเกิด รายงาน โดยมารดา
เด็กเกิดมีชีพทั้งหมด			
ยังมีชีวิต	62	5	12
ตายแล้ว	10	57	63
เด็กที่ยังมีชีวิต			
อายุของเด็ก			
0-4	60	2	3
5-9	65	4	10
10-14	66	4	13
15-19	61	6	15
20+	55	10	21
เพศของเด็ก			
ชาย	62	5	12
หญิง	61	5	12
เขตที่อาศัย			
ชนบท	69	5	13
กึ่งเมือง	60	5	12
เมือง	31	7	10
ภาค			
กรุงเทพฯ	28	8	11
กลาง (ไม่รวมกรุงเทพฯ)	56	6	12
ต.อ. เชียงเหนือ	69	2	7
เหนือ	73	6	21
ใต้	58	7	17

ตารางที่ 4 (ต่อ)

	% ของเด็กเกิดมีชีพ ซึ่งข้อมูล เดือนปีเกิด ได้รับการตรวจสอบ กับ เอกสารทางราชการ	% ของเด็กเกิดมีชีพที่ข้อมูล เดือนปีเกิดไม่สมบูรณ์	
		เด็กมีชีพ ทั้งหมด	ข้อมูล เดือน ปีเกิด รายงาน โดยมารดา
ชาติพันธุ์ตามศาสนา-ภาษา			
พุทธ-ไทยกลาง	50	6	11
พุทธ-ไทยอีสาน	69	2	7
พุทธ-ไทยเหนือ	79	3	14
พุทธ-ไทยใต้	56	5	11
มุสลิม-ไทย	64	8	20
มุสลิม-มาเลย์	62	22	57
เขมร	76	4	18
ชาวเขา	73	21	61
อื่นๆ	38	2	3
การศึกษาของมารดา			
0-3 ปี	65	11	28
4-7 ปี	64	4	10
มัธยมศึกษาหรือสูงกว่า	30	1	1

หมายเหตุ: ผลในตารางนี้ถ่วงน้ำหนักแล้ว และตัวอย่างที่ใช้คือบุตรของสตรีที่มีบุตรมีชีวิตอย่างน้อย 1 คน

* รวม เด็กเกิดมีชีพที่ไม่ทราบแหล่งของข้อมูล เดือนปีเกิดที่บันทึก

ตารางที่ 5 ร้อยละของเด็ก (ที่รายงานในประวัติการมีบุตร) ซึ่งข้อมูลเดือนปีเกิดได้รับการตรวจสอบกับเอกสารทางราชการ ตามเขตที่อยู่อาศัย และการศึกษาของมารดา

การศึกษาของมารดา	เขตที่อยู่อาศัย			
	ชนบท	กิ่งเมือง	เมืองอื่น	กรุงเทพฯ
0-3 ปี	70	59	31	33
0-7 ปี	69	63	38	29
มัธยมศึกษาหรือสูงกว่า	36	40	29	19

หมายเหตุ: ผลในตารางนี้ให้ถ่วงน้ำหนักแล้ว และตัวอย่างที่ใช่ คือบุตรของสตรีที่มีบุตรมีชีวิตอย่างน้อย 1 คน

ตารางที่ 6 ร้อยละของประชากรผสมอายุ 10-89 ปี ที่ได้รับการแฉงนั้บในแบบสอตามคร้ว เรือนและมีอายุรายงานลงท้าย ด้วยเลข 0 ถึง 9 และคั้บรวม Myers ตามลักษณะภูมืหลัง

	เลขลงท้ายของอายุ										คั้บรวม Myers
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
รวม	13.74	7.87	10.38	9.75	9.19	11.56	9.39	9.48	10.27	8.38	5.95
เพศ											
ชาย	13.40	7.83	10.76	9.21	9.11	11.68	9.42	9.69	10.25	8.65	6.09
หญิง	14.05	7.91	10.02	10.25	9.28	11.44	9.37	9.28	10.28	8.12	6.04
เขตที่อยู่อาศัย											
ชนบท	13.73	7.81	10.43	9.75	9.34	11.55	9.39	9.47	10.15	8.36	5.87
เมือง	13.78	8.18	10.08	9.71	8.42	11.58	9.42	9.52	10.89	8.44	6.32
ภาค											
กรุงเทพฯ	13.73	7.44	9.94	9.91	8.59	11.78	9.44	9.57	10.94	8.67	6.45
กลาง	13.23	8.81	10.18	8.89	9.65	11.59	9.58	9.44	10.39	8.24	5.39
เหนือ	14.35	7.62	9.99	9.66	8.47	12.06	9.43	9.53	10.41	8.48	6.82
ค.อ. เฉียง-											
เหนือ	13.01	7.62	10.57	10.26	9.90	10.83	9.57	9.52	10.00	8.72	4.67
ใต้	15.32	7.84	10.99	9.69	9.38	12.34	8.69	9.33	9.95	7.46	8.66
อาศัยประจำหรือไม่											
ประจำ	13.73	7.83	10.35	9.78	9.26	11.55	9.43	9.51	10.25	8.31	5.70
ไม่ประจำ	13.99	9.50	11.20	8.55	6.74	11.93	7.90	8.32	10.97	10.91	9.00
คั้งคั้บในคร้ว เรือน											
ก่อนวันสำรวจหรือไม่											
คั้ง	13.64	7.84	10.27	9.79	9.20	11.73	9.45	9.51	10.25	8.32	5.89
ไม่คั้ง	14.83	8.18	11.53	9.25	9.17	9.66	8.77	9.13	10.47	9.01	6.83

* ร้อยละที่คำนวณคั้บจากประชากรผสม (blended population) โดยใช่วิธีของ Myers คั้บนั้นร้อยละเหล่านี้จะ แสดงคั้บของความชอบในแต่ละเลข

ตารางที่ 9 การกระจายร้อยละของสตรีเคยสมรสอายุ 15-49 ปี ตามความแตกต่างระหว่างอายุคำนวณจากเดือนปีเกิด และอายุรายงานในแบบสอบถามบุคคล จำแนกตามเดือนสัมพัทธ์เปรียบเทียบกับเดือนเกิด และแบบของเดือนและปีเกิดที่รายงาน

	ความแตกต่างระหว่างอายุรายงานและอายุคำนวณ					
	อายุคำนวณมากกว่า			อายุรายงานมากกว่า		
	2+ ปี	1 ปี	เท่ากัน	1 ปี	2+ ปี	รวม
รวม	3	8	37	43	9	100
เดือนสัมพัทธ์เปรียบเทียบกับเดือนเกิด						
หลัง 3+ เดือน	4	8	52	29	7	100
หลัง 2	4	11	46	33	7	100
หลัง 1	4	17	51	23	5	100
เดือนเดียวกัน	5	19	57	15	4	100
ก่อน 1	2	4	24	58	13	100
ก่อน 2	3	2	23	60	12	100
ก่อน 3+	2	5	29	54	10	100
แบบของเดือน ปีที่รายงาน						
ปีนักษัตร เดือนจันทรคติ	4	8	33	43	12	100
ปีนักษัตร เดือนสากล	3	8	33	46	10	100
ปี พ.ศ. เดือนจันทรคติ	5	9	38	39	9	100
ปี พ.ศ. เดือนสากล	3	8	41	43	6	100

หมายเหตุ: ผลในตารางนี้ไม่ถ่วงน้ำหนัก และจำกัดในกลุ่มสตรีที่มีข้อมูลรายงานทั้งเดือนและปีเกิด

ตารางที่ 10 การกระจายร้อยละของสตรีเคยสมรส อายุ 15-49 ปี ตามความแตกต่างระหว่างอายุที่คำนวณจากเดือนปีเกิด และอายุรายงานในแบบสอบถามบุคคล จำแนกตามเดือนที่สัมผัสเพศเปรียบเทียบกับเดือนเกิด และแบบของเดือนปีเกิดที่รายงาน

	ความแตกต่างระหว่างอายุรายงานและอายุคำนวณ					
	อายุคำนวณสูงกว่าอยู่			อายุรายงานสูงกว่าอยู่		
	2+ ปี	1 ปี	เท่ากัน	1 ปี	2+ ปี	รวม
สัมผัสเพศเดือนเดียวกับหรือหลังจากเดือนเกิด						
เกิดระหว่างเดือนมกราคม - มีนาคม						
ปีเกิดรายงานเป็นปี พ.ศ.	5	13	64	15	3	100
ปีเกิดรายงานเป็นปีนักษัตร						
สมมติปีใหม่เริ่ม เดือน เมษายน	3	6	32	47	11	100
สมมติปีใหม่เริ่ม เดือนมกราคม	10	32	47	10	1	100
เกิดระหว่างเดือนเมษายน-มิถุนายน						
ปีเกิดรายงานเป็นปี พ.ศ.	3	19	63	13	2	100
ปีเกิดรายงานเป็นปีนักษัตร	7	24	52	14	3	100
สัมผัสเพศก่อนเดือนเกิด						
(และเกิดระหว่างเดือนเมษายน-ธันวาคม)						
ปีเกิดรายงานเป็นปี พ.ศ.	2	3	25	62	9	100
ปีเกิดรายงานเป็นปีนักษัตร	3	6	30	49	13	100

หมายเหตุ: ผลในตารางนี้ไม่ถ่วงน้ำหนัก และจำกัดในกลุ่มสตรีที่มีการรายงานข้อมูลทั้งเดือนและปีเกิด

ตารางที่ 11 เปรียบเทียบอายุรายงานและอายุคำนวณ ตาม เลขลงท้ายของอายุรายงานของสตรีเคย
สมรสอายุ 18-47 ปี

เลขลงท้ายของ อายุที่รายงานใน แบบสอบถามบุคคล	% ที่อายุรายงาน และอายุคำนวณ		ความแตกต่างเฉลี่ย (ปี) ของอายุรายงาน และอายุคำนวณ			
			ไม่คำนึงถึง เครื่องหมาย ความแตกต่าง		คำนึงถึง เครื่องหมาย ความแตกต่าง	
	ต่างกัน 2 ปี เท่ากัน หรือมากกว่า		ไม่รวมค่า รวมค่า 0		รวมค่า 0	
			รวมค่า 0	ไม่รวมค่า 0	รวมค่า 0	ไม่รวมค่า 0
0	38	13	.82	1.32	.28	.46
1	41	7	.73	1.23	.36	.61
2	39	11	.76	1.24	.39	.64
3	36	13	.82	1.27	.43	.66
4	39	12	.77	1.25	.37	.60
5	35	14	.86	1.36	.47	.72
6	39	13	.78	1.28	.47	.77
7	38	9	.74	1.19	.47	.76
8	36	11	.80	1.25	.52	.80
9	34	9	.76	1.16	.61	.94
รวมทุกอายุ	37	11	.79	1.26	.42	.69

หมายเหตุ: ผลในตารางนี้ไม่ถ่วงน้ำหนัก

สถาบันวิจัยประชากร
และสังคม มหาวิทยาลัย
มหิดล

ตารางที่ 12 อายุศานวณเฉลี่ย ร้อยละที่อายุศานวณต่ำกว่าช่วงกลุ่มอายุที่จัด และร้อยละที่อายุศานวณสูงกว่าช่วงกลุ่มอายุที่จัดตามกลุ่มอายุที่ได้จากการนับอายุแบบต่างๆ

กลุ่มอายุ	อายุศานวณเฉลี่ย เมื่ออายุถูกจัดตาม:			% ที่ต่ำกว่าช่วงกลุ่มอายุที่จัด เมื่ออายุถูกจัดตาม		% ที่สูงกว่าช่วงกลุ่มอายุที่จัด เมื่ออายุถูกจัดตาม	
	อายุรายงานใน			อายุรายงานใน		อายุรายงานใน	
	อายุศานวณ	แบบสอบถามบุคคล	แบบสอบถามครัวเรือน	แบบสอบถามบุคคล	แบบสอบถามครัวเรือน	แบบสอบถามบุคคล	แบบสอบถามครัวเรือน
15-19	18.0	17.7	17.8	***	**	3	4
20-24	22.2	21.8	21.8	10	9	5	7
25-29	27.1	26.5	26.6	11	12	1	3
30-34	31.9	31.3	31.4	15	14	3	4
35-39	36.8	36.2	36.3	16	15	2	3
40-44	41.9	41.5	41.6	13	13	6	7
45-49	46.8	46.2	46.2	16	16	*	*
รวมทุกอายุ	32.5	32.5	32.5	14	14	3	4

หมายเหตุ: ผลในตารางนี้ถ่วงน้ำหนักแล้ว

* รวมสตรีที่อายุรายงานเท่ากับ 50 ปีหรือสูงกว่า แต่อายุศานวณต่ำกว่า 50 ปี

** เนื่องจากสตรีที่อายุศานวณต่ำกว่า 15 ปี หรือสูงกว่า 49 ปี จะถูกตัดออกจากตัวอย่างของ TDHS ร้อยละที่อายุจริงจะต่ำกว่ากลุ่มอายุ 15-19 ปี หรือสูงกว่ากลุ่มอายุ 45-49 ปี จะต้องเป็น 0

ตารางที่ 13 การกระจายร้อยละของสตรีเคยสมรสอายุ 15-49 ปี ตามความแตกต่างระหว่างอายุ คำนวณ(จากเดือนที่เกิด) และอายุรายงานในแบบสอบถามบุคคล จำแนกตามลักษณะ ภูมิหลังบางประการ

	ความแตกต่างระหว่างอายุรายงานและอายุคำนวณ					
	อายุคำนวณสูงกว่าอยู่			อายุรายงานสูงกว่าอยู่		
	2+ ปี	1 ปี	เท่ากัน	1 ปี	2+ ปี	รวม
อายุ (คำนวณ)						
15-19	0	3	29	63	5	100
20-24	0	6	42	45	6	100
25-29	3	6	37	46	8	100
30-34	3	10	41	35	11	100
35-39	5	10	33	42	10	100
40-44	5	8	33	41	13	100
45-49	6	10	34	40	10	100
เขตที่อยู่อาศัย						
ชนบท	4	9	37	41	10	100
กึ่งเมือง	4	7	35	46	8	100
เมือง	2	7	37	45	9	100
ภาค						
กรุงเทพฯ	2	7	38	44	10	100
กลาง (ไม่รวมกรุงเทพฯ)	3	10	38	43	7	100
ต.อ. เชียงเหนือ	4	7	36	43	11	100
เหนือ	3	8	38	42	9	100
ใต้	5	10	34	43	8	100

ตารางที่ 13 (ต่อ)

	ความแตกต่างระหว่างอายุรายงานและอายุคำนวณ					
	อายุคำนวณสูงกว่าอยู่			อายุรายงานสูงกว่าอยู่		
	2+ ปี	1 ปี	เท่ากัน	1 ปี	2+ ปี	รวม
ชาติพันธุ์ตามศาสนา-ภาษา						
พุทธ-ไทยกลาง	3	8	38	42	9	100
พุทธ-ไทยอีสาน	3	7	35	44	11	100
พุทธ-ไทยเหนือ	3	7	39	46	6	100
พุทธ-ไทยใต้	3	11	33	45	8	100
มุสลิม-ไทย	7	12	35	38	8	100
มุสลิม-มาเลย์	14	12	35	32	8	100
เขมร	12	10	31	30	16	100
ชาวเขา	2	14	48	24	12	100
อื่นๆ	8	4	45	33	9	100
การศึกษา						
0-3 ปี	7	10	35	35	14	100
4-7 ปี	3	8	36	43	9	100
มัธยมศึกษาหรือสูงกว่า	2	7	40	46	5	100

หมายเหตุ: ผลในตารางนี้ถ่วงน้ำหนักแล้ว และตัวอย่างจำกัดเฉพาะสตรี ซึ่งมีการรายงานทั้งเดือนและปีเกิด

ตารางที่ 14 การกระจายร้อยละของเด็ก ตามความแตกต่างระหว่างอายุของเด็ก ซึ่งรายงานโดยมารดาเกี่ยวกับอายุคำนวณจากเดือนปีเกิด จำแนกตามอายุคำนวณของเด็ก

อายุคำนวณ	ความแตกต่างระหว่างอายุรายงาน และอายุคำนวณ (ปี)					รวม	จำนวน ตัวอย่าง
	-2+	-1	0	1	2+		
ต่ำกว่า 6 เดือน	0	0	100	0	0	100	307
6-8 เดือน	0	0	99	1	0	100	173
9-11 เดือน	0	0	89	10	1	100	185
1 ปี	0	1	87	11	1	100	737
2 ปี	0	3	79	17	1	100	679
3 ปี	0	2	70	25	3	100	668
4 ปี	0	4	61	31	3	100	693
5-9 ปี	0	4	45	44	7	100	3541
10-14 ปี	1	7	47	39	5	100	3376
15-19 ปี	1	8	48	39	4	100	2792
20+ ปี	3	10	44	37	5	100	2353
รวม	1	6	53	35	5	100	15504

หมายเหตุ: ผลในตารางนี้ไม่ถ่วงน้ำหนัก

ตารางที่ 15 การกระจายร้อยละของเด็กตามความแตกต่างระหว่างอายุของเด็กซึ่งรายงานโดยมารดา กับอายุคำนวณจากเดือนปีเกิด จำแนกตามอายุคำนวณของเด็ก และแหล่งของข้อมูล เดือนปีเกิด

อายุคำนวณและแหล่ง ของข้อมูล เดือนปีเกิด	ความแตกต่างระหว่างอายุรายงาน และอายุคำนวณ (ปี)					รวม	จำนวน ตัวอย่าง
	-2+	-1	0	1	2+		
ต่ำกว่า 1 ปี							
เอกสารทางราชการ	0	0	95	4	1	100	313
มารดา รายงาน	0	0	98	2	0	100	345
1-4 ปี							
เอกสารทางราชการ	0	3	72	23	3	100	1554
มารดา รายงาน	0	2	78	19	1	100	1182
5-9 ปี							
เอกสารทางราชการ	0	4	44	45	7	100	2109
มารดา รายงาน	1	4	47	42	6	100	1399
10+ ปี							
เอกสารทางราชการ	2	8	45	40	5	100	5025
มารดา รายงาน	2	8	49	36	4	100	3408

หมายเหตุ: ผลในตารางนี้ไม่ถ่วงน้ำหนัก และไม่รวม เด็กซึ่งไม่ทราบแหล่งที่มาของข้อมูล เดือนปีเกิด

ตารางที่ 16 การกระจายร้อยละของเด็กตามความแตกต่างระหว่างอายุของเด็กซึ่งรายงานโดยมารดา กับอายุคำนวณจากเดือนปีเกิด จำแนกตามอายุคำนวณของเด็ก และเดือนที่สัมผัสเปรียบเทียบกับเดือนเกิด

อายุคำนวณและ เดือนสัมผัส เปรียบเทียบกับ เดือนเกิด	ความแตกต่างระหว่างอายุรายงาน และอายุคำนวณ (ปี)					รวม	จำนวน ตัวอย่าง
	-2+	-1	0	1	2+		
0-4 ปี							
หลัง 2+ เดือน	0	2	92	5	1	100	710
หลัง 1 เดือน	0	3	91	6	0	100	309
เดือนเดียวกัน	0	13	83	3	1	100	265
ก่อน 1 เดือน	0	0	51	44	5	100	277
ก่อน 2+ เดือน	0	0	75	22	2	100	1881
5-9 ปี							
หลัง 2+ เดือน	1	8	71	18	2	100	704
หลัง 1 เดือน	0	9	74	15	2	100	272
เดือนเดียวกัน	2	13	73	11	1	100	295
ก่อน 1 เดือน	0	1	24	61	13	100	309
ก่อน 2+ เดือน	0	2	31	59	8	100	1961
10+ ปี							
หลัง 2+ เดือน	3	12	64	18	3	100	1805
หลัง 1 เดือน	3	16	66	13	2	100	814
เดือนเดียวกัน	2	21	65	10	1	100	807
ก่อน 1 เดือน	2	3	26	61	8	100	648
ก่อน 2+ เดือน	1	4	36	53	6	100	4447

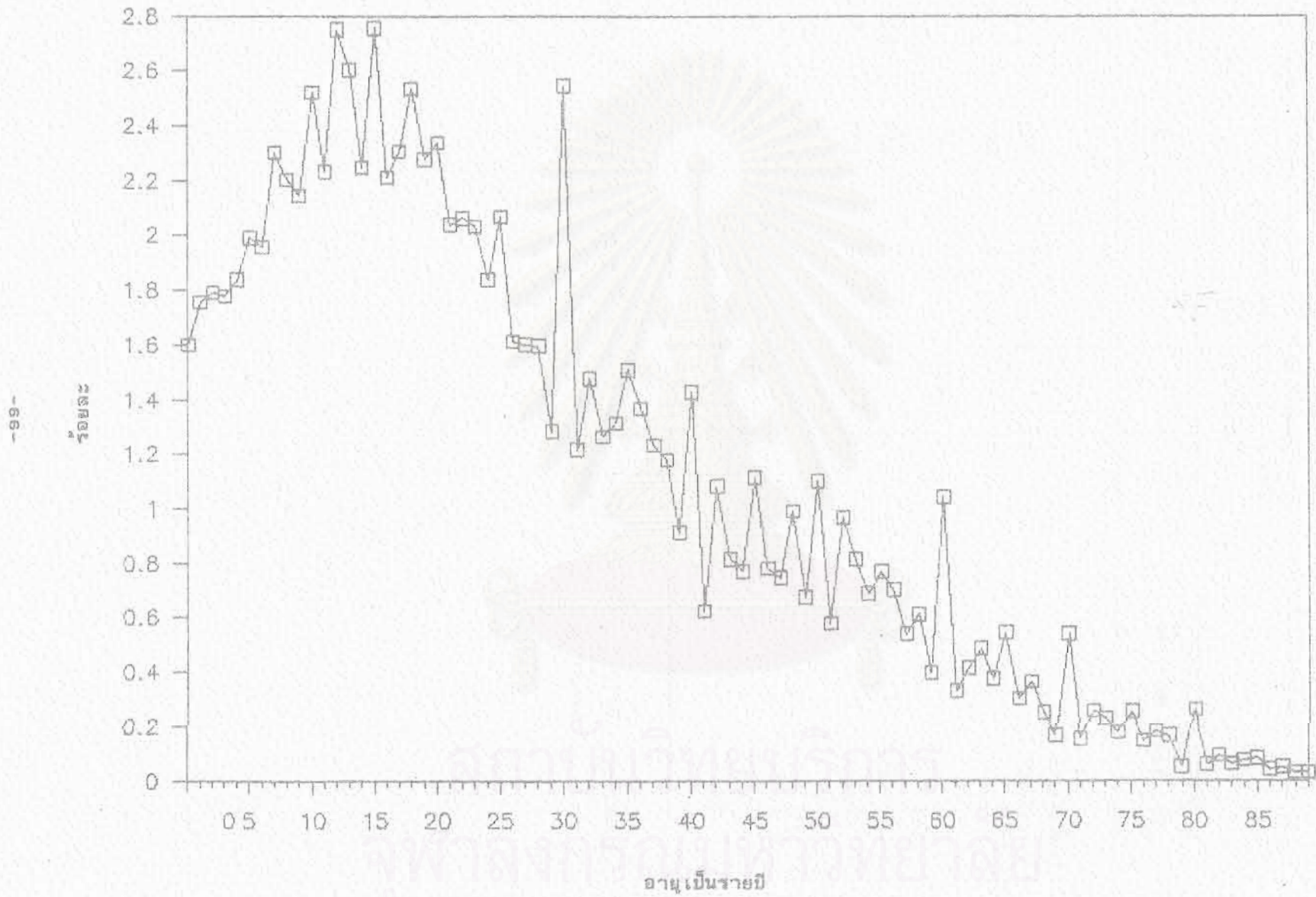
หมายเหตุ: ผลในตารางนี้ไม่ถ่วงน้ำหนัก

ตารางที่ 17 การกระจายร้อยละของเด็ก ตามความแตกต่างระหว่างอายุของเด็กซึ่งรายงานในแบบสอบถามครัวเรือน กับอายุคำนวณจากเดือนปีเกิด จำแนกตามอายุคำนวณของเด็กและความสัมพันธ์ของผู้ให้ข้อมูลกับเด็ก

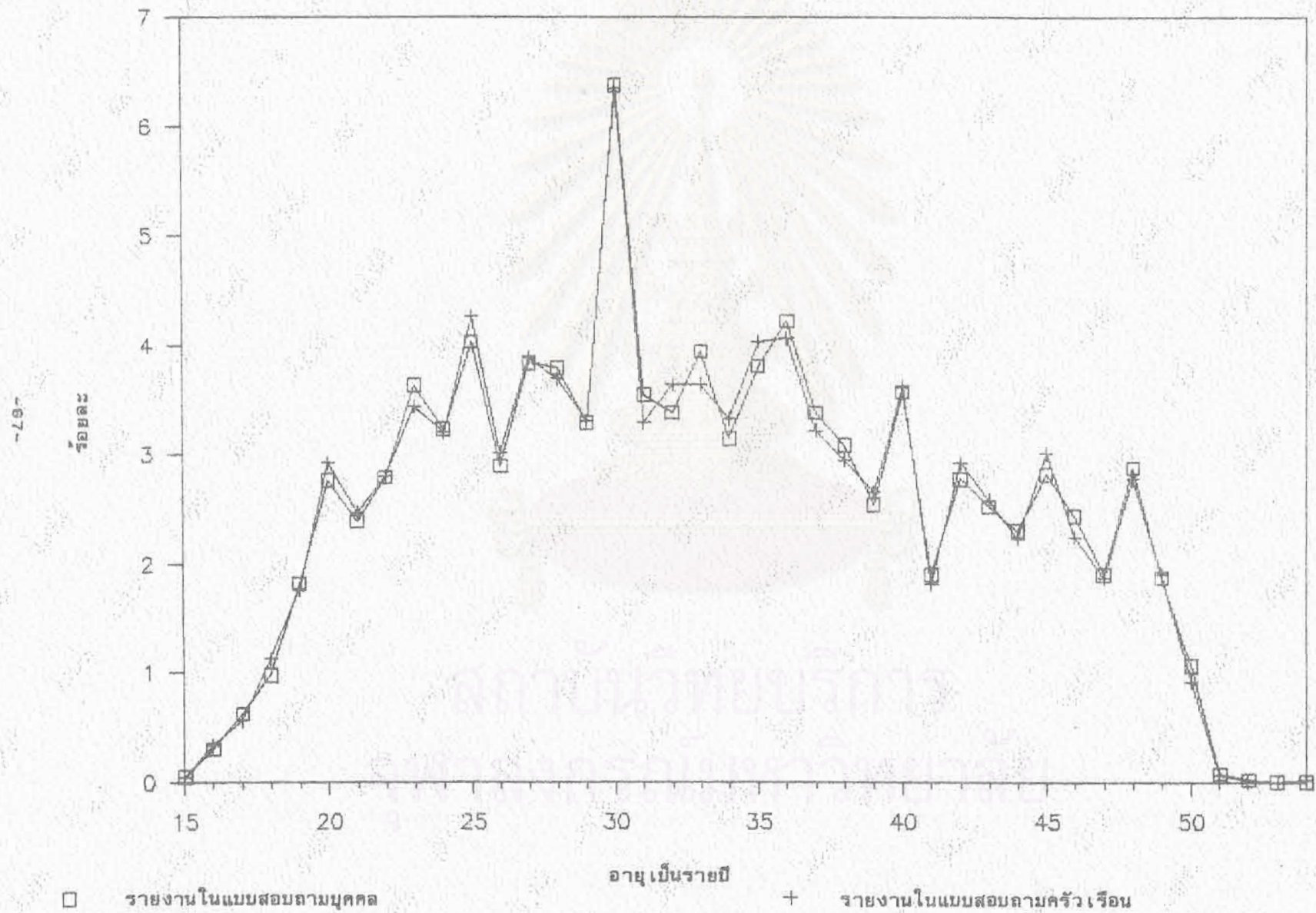
อายุคำนวณและความสัมพันธ์ ของผู้ให้สัมภาษณ์กับเด็ก	ความแตกต่างระหว่างอายุรายงาน และอายุคำนวณ (ปี)				รวม	จำนวน ตัวอย่าง
	-1	0	1	2		
ต่ำกว่า 1 ปี						
มารดา	0	97	3	0	100	143
อื่นๆ	0	95	5	0	100	75
1-4 ปี						
มารดา	1	79	19	1	100	136
อื่นๆ	4	78	17	1	100	77
5-9 ปี						
มารดา	6	54	38	3	100	72
อื่นๆ	6	39	41	15	100	34

หมายเหตุ: ผลในตารางนี้ไม่ถ่วงน้ำหนัก และตัวอย่างที่ใช้ คือตัวอย่างย่อยของเด็ก ซึ่งเลือกมาลงรหัส เฉพาะสำหรับการศึกษานี้

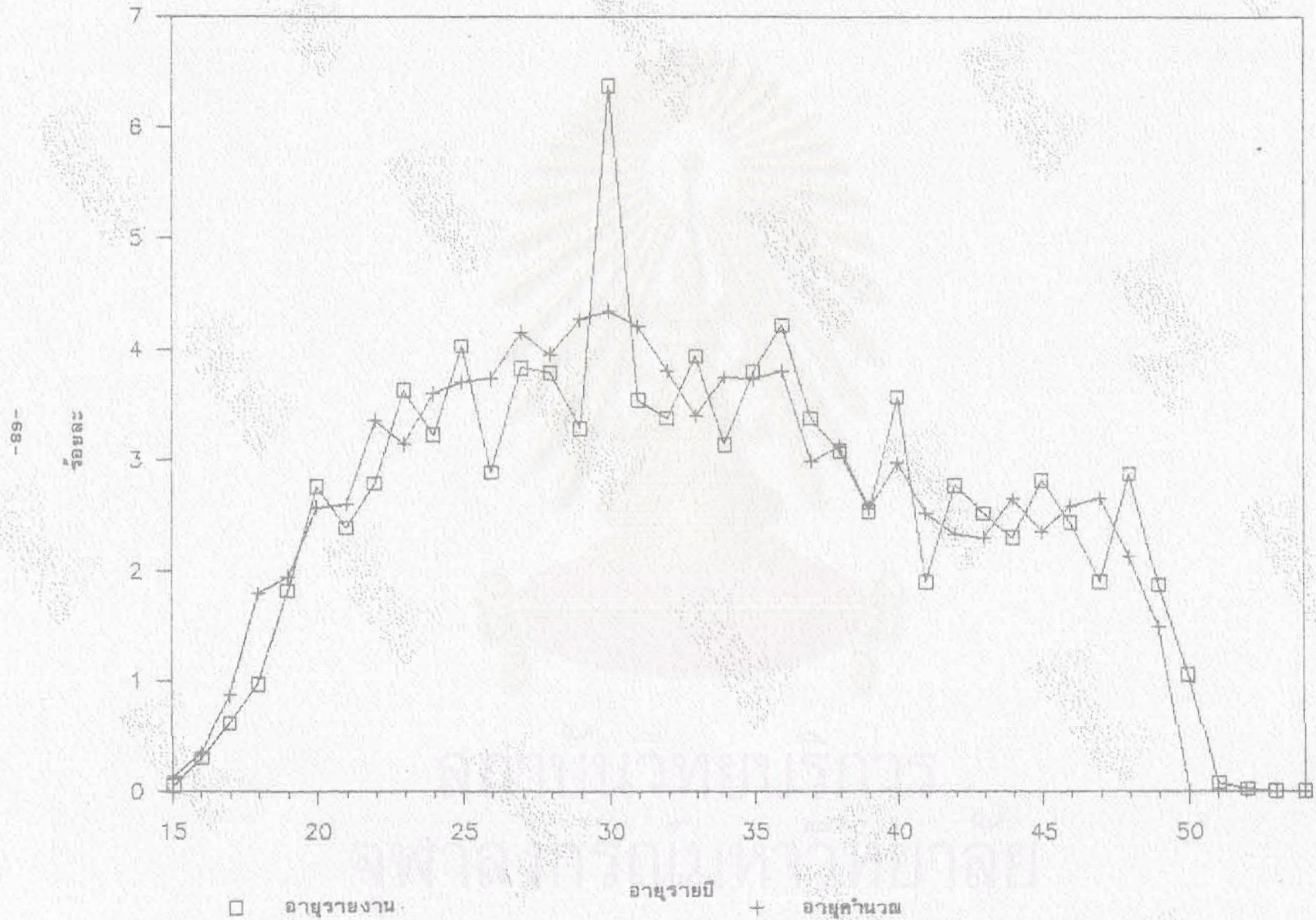
รูปที่ 1 การกระจายร้อยละของประชากรที่ถูกแฉงนับในครัวเรือน ตามอายุรายงานเป็นรายปี

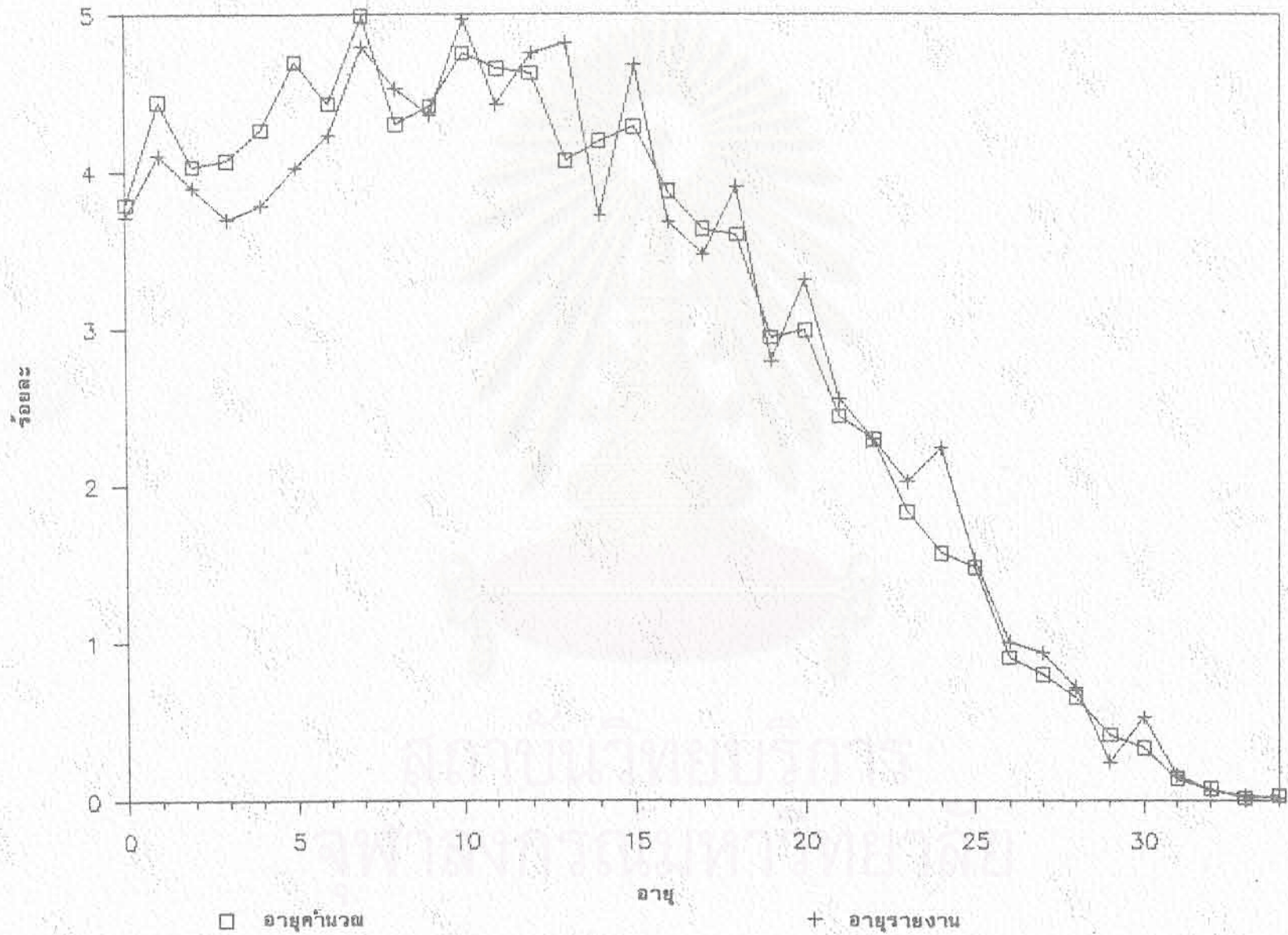
รูปที่ 2 การกระจายร้อยละของสตรีเคยสมรสที่ล้มเหลวใน TDHS จำแนกตามอายุที่รายงาน (รายปี) ในแบบสอบถามครัวเรือน และที่รายงานในแบบสอบถามบุคคล

รูปที่ 3 การกระจายร้อยละของสตรีเคสสมรสที่ล้มภรรยาใน TDHS จำแนกตามอายุรายงาน และอายุคำนวณเป็นรายปี

รูปที่ 4 การกระจายร้อยละของบุตรมีชีวิตตามการรายงานในประวัติการมีบุตร จำแนกตามอายุรายงาน และอายุคำนวณ (รายปี)

หมายเหตุ: ข้อมูลที่แสดง เป็นผลที่ถ่วงน้ำหนักแล้ว

